

การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน

“

กรมศึกษาธิการมณฑลเจียงซูสนับสนุนให้สถานศึกษาที่มีความพร้อมและสมัครใจเข้าร่วมโครงการสร้างสำนึกพลเมือง (Project Citizen) โดยกำหนดให้เข้าร่วมอบรมสถานศึกษาละ 1 คน แล้วนำไปดำเนินการขยายผล ให้กับครูและนักเรียนทุกห้องทั้งโรงเรียน ซึ่งผลสัมฤทธิ์จากโครงการดำเนินโครงการในช่วง 7 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2548 - 2554) ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมของโรงเรียน โดยให้โอกาสนักเรียนได้สัมผัส รับรู้ และเรียนรู้ เพื่อให้เกิดผลความเข้าใจโลกและเข้าใจสังคม นับได้ว่าเป็นกุศโลบายที่ทำให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะทางสังคม ทักษะในการเผชิญปัญหาที่ยั่งยืน และทักษะการใช้ข้อมูล ตลอดจนตระบบนการที่ให้ทุกฝ่ายเกิดการเรียนรู้ร่วมกันได้ด้วยแนวทางสันติวิธี และที่สำคัญคือ นักเรียนรู้จักทำงานเป็นทีมที่ส่งผลให้มีสำนึกความรับผิดชอบต่อชุมชนของตนเองไม่หนึ่งผู้ตาย...

รายงานการศึกษาทูงาน เรื่อง การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน

”

รายงานการศึกษาดูงาน
เรื่อง การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง
ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

379.0951 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
 ส 691 ก การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง
 ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน กรุงเทพฯ : สกศ., 2554.
 230 หน้า
 ISBN. 978-616-7324-91-3
 1. ความเป็นพลเมือง 2. สาธารณรัฐประชาชนจีน
 3. ชื่อเรื่อง

การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน

สิ่งพิมพ์ สกศ. อันดับที่ 46/2554
 ISBN 978-616-7324-91-3
 พิมพ์ครั้งที่ 1 กันยายน 2554
 จำนวน 2,000 เล่ม
 ผู้จัดพิมพ์เผยแพร่ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
 ถนนสุขุโขทัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300
 โทรศัพท์ 0-2668-7123 ต่อ 2311, 2318
 โทรสาร 0-2243-7915
 Web Site : <http://www.onec.go.th>
 พิมพ์ที่ บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด
 90/6 ซอยจรัญสนิทวงศ์ 34/1 ถนนจรัญสนิทวงศ์
 แขวงอรุณอมรินทร์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700
 โทรศัพท์ 0-2424-3249, 0-2424-3252
 โทรสาร 0-2424-3249, 0-2424-3252

คำนำ

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศที่สำคัญเร่งด่วนประการหนึ่งที่ทางกระทรวงศึกษาธิการให้ความสำคัญคือการรณรงค์ส่งเสริมให้มีการสร้างความรู้ และความเข้าใจ ในการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม สันติวิธี จิตสาธารณะ และจิตสำนึก ความรับผิดชอบให้แก่คนไทย ซึ่งก็คือคุณสมบัติหนึ่งของความเป็น “พลเมือง” ที่จะช่วยแก้ปัญหาของสังคมในระดับต่างๆ ที่ตนเกี่ยวข้องทุกระดับเริ่มตั้งแต่การเป็นพลเมืองของครอบครัว พลเมืองของโรงเรียน พลเมืองของมหาวิทยาลัย พลเมืองของชุมชน พลเมืองของสังคม พลเมืองของประเทศ พลเมืองอาเซียน ตลอดไปจนถึงการเป็นพลเมืองโลก

เพื่อก้าวไปให้ถึงเป้าหมายในการพัฒนาคนไทยให้มีความเป็นพลเมืองตามเจตนารมณ์ดังกล่าว จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาและเรียนรู้ตัวอย่างความสำเร็จในการสร้างและพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นพลเมือง อาทิ สหรัฐอเมริกา ซึ่งมีหน่วยงานชื่อว่า Center for Civic Education (CCE) ได้ดำเนินการในเรื่องนี้ โดยจัดอบรมโครงการสร้างสำนึกพลเมือง (Project Citizen) อันเป็นหลักสูตรที่ได้รับการยอมรับและใช้ในการจัดการเรียนการสอนมากกว่า 70 ประเทศทั่วโลก สำหรับในภูมิภาคเอเชียนั้น

สาธารณรัฐประชาชนจีนถือเป็นประเทศแรกๆ ที่เข้าร่วมโครงการสร้างสำนักพลเมืองแล้วดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ จนประสบความสำเร็จและได้รับการยอมรับจากหลายประเทศให้เป็นต้นแบบในการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ดังนั้น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาในฐานะองค์กรระดับนโยบาย จึงเห็นควรให้มีการศึกษาดูงาน เรื่อง การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ รวมทั้งศึกษาตัวอย่างความสำเร็จ เพื่อประโยชน์ในการวางแผนพัฒนานโยบาย และยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพ สามารถนำสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมอันเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายต่อไป

การศึกษาดูงานดังกล่าว จัดให้มีขึ้นระหว่างวันที่ 7 ถึง 14 เมษายน พ.ศ. 2554 ณ มหานครเซี่ยงไฮ้ มณฑลเจียงซู และมณฑลชานตง คณะผู้ศึกษาดูงาน ประกอบด้วยผู้บริหารและข้าราชการจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านพลเมืองศึกษา ผู้แทนผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนครู และผู้แทนนักเรียน จากโครงการสร้างสำนักพลเมืองของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จำนวน 20 คน ในการศึกษาดูงานได้

ศึกษาในเรื่องการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองทั้งในหน่วยงานระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติในสถานศึกษา รวมทั้งการเข้าร่วมประชุมสัมมนาวิชาการ เรื่อง “2011 Cooperative Civic Education Conference and Weifang Forum” ระหว่างวันที่ 11 ถึง 12 เมษายน พ.ศ. 2554 ในการประชุมครั้งนี้เป็นเวทีสำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาของแต่ละมณฑล และนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการได้เสนอผลงานโครงการที่ได้รับการคัดเลือกว่าเป็นผลงานที่ดีและประสบความสำเร็จในการนำสู่การปฏิบัติจริง ซึ่งนับได้ว่าการศึกษาดูงานครั้งนี้ ทำให้คณะผู้แทนจากประเทศไทยได้รับความรู้ ความเข้าใจ ได้เรียนรู้ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ทักษะ ทักษะการคิดเห็น และการปฏิบัติงานร่วมกัน ทั้งทางด้านการศึกษาและวัฒนธรรม ซึ่งนำไปสู่ความร่วมมือต่อไปในอนาคต

การจัดทำรายงานการศึกษาดูงาน เรื่อง การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน ฉบับนี้ เป็นการนำเสนอองค์ความรู้ในเรื่องการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองและเรื่องแหล่งการเรียนรู้กับการจัดการศึกษา ซึ่งในเรื่องหลังนี้เป็นกรณีศึกษาเพิ่มเติมจากภารกิจหลัก แต่ถือได้ว่าเป็นองค์ความรู้ที่น่าสนใจและเป็นนโยบายหนึ่งที่ทางกระทรวงศึกษาธิการให้ความสำคัญ จึงขอนำเสนอองค์ความรู้ดังกล่าวในรายงานฉบับนี้ด้วย องค์ความรู้ที่ได้มาจากการรวบรวมข้อมูล

ระหว่างการเดินทางศึกษาดูงาน การศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เอกสารอื่นๆ เพิ่มเติม และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการ และผู้ปฏิบัติจริง แล้วนำมาเรียบเรียงจัดทำเป็นรูปเล่มที่สมบูรณ์ เพื่อนำความรู้เหล่านี้เผยแพร่เป็นแนวทางสู่การปฏิบัติจริงอย่างเป็นรูปธรรม

สำนักงานฯ หวังว่ารายงานฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ สำหรับผู้บริหาร ครู อาจารย์ ผู้เรียน และผู้สนใจ เรื่อง การศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ที่ได้เรียนรู้กรณีศึกษาต่างๆ ที่น่าสนใจ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนานโยบายและวางแผนการศึกษา และเป็นแนวทางในการปฏิบัติสำหรับการสร้างสำนักพลเมืองได้อย่างเป็นรูปธรรม และร่วมเป็นสรรพกำลังในการพัฒนาพลเมืองไทยให้มีสำนักพลเมืองต่อไป

(ศาสตราจารย์พิเศษธงทอง จันทรางศุ)

เลขาธิการสภาการศึกษา

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	(ก)
สารบัญ	(จ)
บทที่ 1 บทนำ	1
1. สาธารณรัฐประชาชนจีน (China)	3
1.1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป	4
1.2 การเมืองการปกครอง	5
1.3 สภาพทางสังคม	7
1.4 สภาพทางเศรษฐกิจ	9
1.5 สภาพการจัดการศึกษา	14
2. ภาพรวมของมณฑลนคร และมณฑล ที่เดินทางไปศึกษาดูงาน	20
2.1 มณฑลเซี่ยงไฮ้ (Shanghai)	20
(1) ข้อมูลพื้นฐาน	21
(2) สภาพการจัดการศึกษา	22
2.2 มณฑลเจียงซู (Jiangsu)	26
(1) ข้อมูลพื้นฐาน	27
(2) สภาพการจัดการศึกษา	28

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.3 มณฑลซานตง (Shandong)	30
(1) ข้อมูลพื้นฐาน	31
(2) สภาพการจัดการศึกษา	32
บทที่ 2 การศึกษาดูงานการจัดการศึกษา	33
 เพื่อสร้างความเป็นพลเมือง	
1. การศึกษาดูงาน ณ มณฑลเจียงซู (Jiangsu)	35
1.1 กรมศึกษาธิการมณฑลเจียงซู	35
(1) ความเป็นมา	36
(2) ความสำคัญ	36
(3) แนวทางการดำเนินงาน	37
(4) ผลการดำเนินงาน	38
(5) ตัวอย่าง นโยบายสาธารณะ	40
ของโครงการสร้างสำนึกพลเมืองที่น่าสนใจ	
1.2 โรงเรียนประถมเสี่ยวหยิง	43
(Xiaoying xiaoxue) เขตเสวนหวู่ (Xuanwu)	
นครหนานจิง	
(1) ความเป็นมา	43

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
(2) การดำเนินงานการศึกษา	44
เพื่อสร้างความเป็นพลเมือง	
(3) ตัวอย่างนโยบายสาธารณะในโครงการ	54
สร้างสำนึกพลเมืองที่น่าสนใจ	
1.3 โรงเรียนมัธยมจูซาน (Zhushan zhongxue)	55
เขตเจียงหนิง (Jiangning) นครหนานจิง	
(1) ความเป็นมา	55
(2) การดำเนินงานการศึกษา	55
เพื่อสร้างความเป็นพลเมือง	
(3) ตัวอย่างนโยบายสาธารณะในโครงการ	59
สร้างสำนึกพลเมืองที่น่าสนใจ	
2. การศึกษาดูงาน ณ มณฑลซานตง (Shandong)	62
2.1 การประชุมสัมมนาวิชาการ เรื่อง	62
“2011 Cooperative Civic Education	
Conference and Weifang Forum”	
ณ โรงแรม Wei Fang Grand เมืองเหวยฟาง	

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
(1) การนำเสนอผลงานการสร้างสำนึก พลเมืองและความรับผิดชอบ ของเมืองเหวยฟาง มณฑลซานตง	63
(2) การรายงานผลการดำเนินงานโครงการ สร้างสำนึกพลเมือง ของเมืองเหวยฟาง มณฑลซานตง	71
(3) ประสบการณ์การผลักดันการสร้างสำนึก พลเมืองเขตเหวยเฉิง (Weicheng) เมืองเหวยฟาง	77
(4) ประสบการณ์การผลักดันการสร้างสำนึก พลเมืองเขตหานถิง (Hanting) เมืองเหวยฟาง	82
(5) ผลงานในสถานศึกษา เรื่อง “การสร้างสำนึกพลเมือง : การปฏิบัติการของนักเรียนกับสังคม”	86
(6) การจัดการศึกษาเพื่อสร้าง ความเป็นพลเมืองในสถานศึกษา ของประเทศไทย	89

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
(7) รายงานผลการดำเนินการสร้างสำนึก พลเมือง ของ 5 มณฑล	98
(8) สะท้อนความคิดเห็นผ่านโครงการ สร้างสำนึกพลเมืองจากสหรัฐอเมริกา ถึง สาธารณรัฐประชาชนจีน โดยศูนย์ CCE สหรัฐอเมริกา	110
2.2 โรงเรียนประถมเป่ยกงต้าเจ (Beigongdajia xiaoxue) เขตชุยเหวิน (Kuiwen) เมืองเหวยฟาง	114
(1) ความเป็นมา	114
(2) การดำเนินงานการศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมือง	114
(3) ตัวอย่าง นโยบายสาธารณะของ โครงการสร้างสำนึกพลเมืองที่น่าสนใจ	116
2.3 โรงเรียนมัธยมเหวยฟาง ปาจง (Weifang bazhong) เขตเหวยเฉิง (Weicheng) เมืองเหวยฟาง	119
(1) ความเป็นมา	119

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
(2) การดำเนินงานการศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมือง	119
(3) ตัวอย่าง นโยบายสาธารณะของโครงการ สร้างสำนึกพลเมืองที่น่าสนใจ	121
(4) ตัวอย่าง ละครเกี่ยวกับ การสร้างสำนึกพลเมือง	122
บทที่ 3 การศึกษาดูงานแหล่งการเรียนรู้ กับการจัดการศึกษา	125
1. การศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรม และเทคโนโลยี ณ มหานครเซี่ยงไฮ้ (Shanghai)	126
1.1 การแสดงท้องถิ่น กายกรรม Era Intersection of Time	127
1.2 ตลาดเงินหวังเหมียว	130
1.3 รถไฟความเร็วสูง	132
1.4 อุโมงค์ใต้แม่น้ำหวงผู่ (Waitan Guanguang Suidao)	134

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
1.5 ตึกเวิลด์ไฟแนนเชียลเซ็นเตอร์ (The Shanghai World Financial Center)	136
1.6 รถไฟ Maglev (Magnetic Levitation)	138
2. การศึกษาแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ณ มณฑลเจียงซู (Jiangsu)	139
พิพิธภัณฑ์รำลึกศึกล้างทหารหมู่ที่หนานจิง (The memorial hall of the victims in Nanjing massacre)	140
3. การศึกษาแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติและ ศิลปวัฒนธรรม ณ มณฑลซานตง (Shandong)	144
3.1 ทะเลสาบต้าหมิง (Daming)	145
3.2 ภูเขาไท่ซาน (Tai Shan)	150
3.3 หมู่บ้านศิลปะตระกูลหยาง (Yangjiabu)	156
3.4 เมืองชิงต่าว (Qingdao)	164

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 สรุปและข้อเสนอแนะ	167
1. สรุปการศึกษาดูงาน	168
ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน	
2. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	169
2.1 การจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง	170
(1) ข้อเสนอแนะต่อสถานศึกษา	170
(2) ข้อเสนอแนะต่อสำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา	175
(3) ข้อเสนอแนะต่อกระทรวงศึกษาธิการ	177
2.2 ด้านแหล่งการเรียนรู้	182
(1) แนวทางการใช้แหล่งการเรียนรู้ กับการจัดการศึกษา	182
(2) การสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินงาน ของแหล่งการเรียนรู้	185
(3) แนวทางการพัฒนาประเทศด้านอื่นๆ จากสิ่งที่พบเห็น	189

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก	191
ภาคผนวก ก : ตัวอย่างรายชื่อนโยบายสาธารณะ ในโครงการสร้างสำนึกพลเมือง (Project Citizen) นครหนานจิง มณฑลเจียงซู สาธารณรัฐประชาชนจีน	192
- ระดับประถมศึกษา	192
- ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	194
ภาคผนวก ข : โครงการศึกษาดูงาน เรื่อง การศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ณ สาธารณประชาชนจีน	197
ภาคผนวก ค : กำหนดการโครงการศึกษาดูงาน เรื่อง การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ณ สาธารณประชาชนจีน	202
ภาคผนวก ง : รายชื่อผู้เข้าร่วมโครงการศึกษาดูงาน เรื่อง การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ณ สาธารณประชาชนจีน	209

บทที่ 1

บทนำ

ด้วยความมุ่งมั่นและความตั้งใจในการสร้างความเป็น
พลเมืองให้มีรากฐานแข็งแรงและถูกทิศทาง ตามแนวคิด หลักการ
และปรัชญาของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่เป็นของ
ประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน สำนักงานเลขาธิการ
สภาการศึกษาได้เล็งเห็นความสำคัญของเรื่องดังกล่าว จึงได้
จัดการศึกษาดูงาน เรื่อง การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง
โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาดูงานการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนา
คุณภาพผู้เรียน ทั้งในระดับนโยบายและระดับสถานศึกษา โดยเฉพาะ
การดำเนินโครงการสร้างสำนึกพลเมือง เพื่อการปลูกฝังความเป็น
พลเมือง และเพื่อสร้างวิสัยทัศน์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์

ของข้าราชการ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองต่อไป ดังนั้นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว ทางคณะจึงได้เดินทางไปศึกษาดูงาน ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งเป็นประเทศแรกๆที่เข้าร่วมโครงการสร้างสำนักพลเมือง (Project Citizen) และดำเนินการอยู่เป็นประจำเสมอมาจนประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมและได้รับการยกย่องให้เป็นต้นแบบของการดำเนินการในหลายประเทศ อีกทั้งมีการจัดงานนำเสนอความสำเร็จของในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ ระยะเวลาในการศึกษาดูงานอยู่ระหว่างวันที่ 7 ถึง 14 เมษายน พ.ศ. 2554

คณะศึกษาดูงาน นำโดย นางสาวสุทธาลินี วัชรบูล รองเลขาธิการสภาการศึกษา พร้อมด้วย ข้าราชการจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านพลเมืองศึกษา คณะผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน รวมทั้งสิ้น 20 คน การศึกษาดูงานครั้งนี้ได้เดินทางไปศึกษาดูงานที่มณฑลเซียงไฮ้ 2 วัน มณฑลเจียงซู 2 วัน และมณฑลชานตง 4 วัน (รายละเอียดการเดินทางตามกำหนดการ)

ในบทนี้ขอนำเสนอภาพรวมของสาธารณรัฐประชาชนจีน และภาพรวมของมณฑลเซียงไฮ้ และมณฑลที่เดินทางไปศึกษาดูงาน เพื่อเป็นข้อมูลก่อนศึกษารายละเอียดต่อไป โดยมีรายละเอียดพอสังเขปดังนี้

1. สาธารณรัฐประชาชนจีน (China)

1.1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป¹

สาธารณรัฐประชาชนจีน มีขนาดพื้นที่ 9,600,000 ตารางกิโลเมตร ใหญ่เป็นอันดับ 3 ของโลก และใหญ่เป็นอันดับหนึ่งของทวีปเอเชีย ประชากรของจีนมีจำนวน 1.3 พันล้านคน เป็นประชากรในเมืองร้อยละ 26.22 และประชากรในชนบทร้อยละ 63.78 เป้าหมายยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศกำหนดให้จำนวนประชากรในปี พ.ศ. 2563 อยู่ในระดับ 1.5 พันล้านคน

ประชากรเหล่านี้มีชนเผ่า ที่อยู่รวมกันถึง 56 ชนเผ่า จึงนับเป็นประเทศที่มีความหลากหลายทั้งทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี ภาษา และปรัชญาความคิด โดยปรัชญาความคิดที่สำคัญ ได้แก่ ปรัชญาความคิดของ สำนักการปกครองของกั๋วจิ้ง สำนักจักรวรรดิของเหล่าจื่อ สำนักคุณธรรมของข่งจื่อ เมิ่งจื่อ และสวินจื่อ สำนักเมตตธรรมของม่งจื่อ สำนักนิติธรรมของซังยางและหานเฟยจื่อ และสำนักการทหารของซุนจื่อ เป็นต้น ปรัชญาความคิดของสำนักต่างๆ ดังกล่าวเป็นตัวก่อกำเนิดของความหลากหลายทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ตามที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

¹ ศูนย์ความรู้เพื่อการค้าและการลงทุนกับจีน, **ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป** [ออนไลน์], 18 พฤษภาคม 2554. แหล่งที่มา http://www.chineselawclinic.moc.go.th/info/info_detail.php?idcont=2&idcontsub=65

1.2 การเมืองการปกครอง²

สำหรับสาธารณรัฐประชาชนจีนมีพรรคคอมมิวนิสต์เป็นพรรคการเมืองหลัก มีพรรคการเมืองและองค์กรการเมืองเล็กๆ อีกจำนวน 17 องค์กร ซึ่งเรียกรวมว่า องค์กรฝ่ายประชาธิปไตยเป็นพรรคการเมืองเสรี

² ศูนย์ความรู้เพื่อการค้าและการลงทุนกับจีน, **ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป** [ออนไลน์].

พรรคคอมมิวนิสต์จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2464 ปัจจุบันมีสมาชิกพรรคประมาณ 64 ล้านคน เริ่มตั้งแต่การจัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ได้มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่สำคัญ 2 ครั้ง กล่าวคือ ครั้งแรกในสมัยที่พรรคคอมมิวนิสต์เป็นพรรคปฏิวัติ ซึ่งได้ปฏิวัติสำเร็จในปี พ.ศ. 2492 มีผลทำให้ประชาชนจีนได้รับอิสรภาพและเสรีภาพจากระบบจักรวรรดินิยมการเปลี่ยนแปลงครั้งที่สองเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2521 ซึ่งเป็นยุคที่พรรคคอมมิวนิสต์เป็นพรรคบริหารประเทศ ได้มีการปฏิรูปเปิดเสรี ผลแห่งการเปลี่ยนแปลงครั้งที่สองนี้เป็นที่จับตามองของชาวโลกว่าจีนจะพัฒนาไปในทิศทางไหนและรูปแบบใด

ในด้านการบริหารการปกครองประเทศตามรัฐธรรมนูญนั้น สภาผู้แทนประชาชนแห่งชาติเป็นองค์กรที่มีอำนาจสูงสุด เนื่องด้วยว่ามีอำนาจแต่งตั้งประธานาธิบดี นายกรัฐมนตรี ประธานกรรมการบริหารกลาง ศาลสูงสุด และอัยการสูงสุด เขตการปกครองของจีน ประกอบด้วย 22 มณฑล (หากรวมไต้หวันด้วยจะเป็น 23 มณฑล) 5 เขตปกครองตนเอง (ทิเบต (Tibet) ซินเจียง (Xinjiang) หมิงเซี่ย (Ningxia) กวางสี (Guangxi) และมองโกเลียใน (Inner Mongolia)) 4 มหานคร (ปักกิ่ง (Beijing) เซี่ยงไฮ้ (Shanghai) เทียนจิน (Tianjin) และฉงชิ่ง (Chongqing)) 2 เขตบริหารพิเศษ (ฮ่องกง (Hong Kong) และมาเก๊า (Macau))

การปกครองประเทศแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ รัฐบาลกลาง และรัฐบาลท้องถิ่น ได้แก่

1) ระดับรัฐบาลกลาง กำกับโดยสำนักนายกรัฐมนตรี ประกอบด้วย 1 สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี 28 กระทรวง และคณะกรรมการ 10 สำนักงานใหญ่ 1 องค์กรพิเศษ 18 องค์กร และขึ้นต่อสำนักนายกรัฐมนตรีโดยตรง 4 สำนักกิจการ และ 14 หน่วยงาน

2) ระดับรัฐบาลท้องถิ่นมี 4 ระดับ กล่าวคือ ระดับที่หนึ่ง : ประกอบด้วย มณฑล เขตปกครองตนเอง มหานคร และเขตบริหารพิเศษ (ฮ่องกงและมาเก๊า) ระดับที่สอง : ประกอบด้วย เมืองเอก (ของมณฑล) แคว้น (ของเขตปกครองตนเอง) และเขต (ของมหานคร) ระดับที่สาม : ประกอบด้วย เมือง อำเภอ เขตพื้นที่ และระดับที่สี่ : ประกอบด้วย ตำบล หมู่บ้าน

1.3 สภาพทางสังคม³

สังคมประเทศจีนในปัจจุบันมีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมและความคิด แต่แกนหลักเป็นการพัฒนามาจากความคิดของสำนักปรัชญาในอดีต ภายหลังจากปฏิรูปตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน ชีวิตของชาวจีนได้เปลี่ยนแปลง

³ ศูนย์ความรู้เพื่อการค้าและการลงทุนกับจีน, ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป [ออนไลน์].

ไปอย่างมาก ภายหลังจากปฏิรูปเปิดเสรี จีนได้รับการและนำวัฒนธรรมตะวันตกเข้าประเทศตามกระแสโลกาภิวัตน์ มีผลให้ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวจีน

เปลี่ยนไปมากมีความเจริญทางกายภาพอย่างก้าวกระโดดสำหรับความเจริญด้านจิตใจกลับพัฒนาไม่ทันความเปลี่ยนแปลงของสังคม ความคิดด้านอุดมการณ์ถดถอย ความคิดด้านเศรษฐกิจบริโภคนิยมเข้ามาแทนที่ ปัญหาช่องว่างของสังคมนับวันเพิ่มมากขึ้น แนวโน้มการบริโภคเพิ่มมากขึ้น สภาพการตลาดจีนจึงยังคงเป็นตลาดใหญ่ของนักลงทุนต่างชาติ

จาก “รายงานการศึกษาาระดับชั้นของสังคมจีนในยุคปัจจุบัน” (Study Report on Contemporary Social Strata of China) ของสถาบันวิจัยสังคมวิทยาศาสตร์จีน (The Chinese Academy of Social Sciences) ได้จัดแบ่งระดับชั้นของสังคมจีนไว้ 10 ระดับ คือ ระดับชั้นประเทศและบริหารสังคม ระดับผู้จัดการ ระดับเจ้าของธุรกิจส่วนตัว ระดับนักวิชาการช่างเทคนิค ระดับพนักงานข้าราชการ ระดับเจ้าของกิจการร้านค้า ระดับพนักงานบริการทางพาณิชย์ ระดับใช้แรงงานอุตสาหกรรม ระดับแรงงานเกษตรกรรม ระดับคนว่างงาน คนตกงาน และคนกึ่งตกงานใน

สังคมเมือง ซึ่งช่องว่างระหว่างระดับชั้นต่างๆ เริ่มขยายตัวมากขึ้นเรื่อยๆ ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเลือกอาชีพของคนในสังคมคือ “ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ” มีใช้อุดมการณ์ดังเช่นในอดีตอีกต่อไป

1.4 สภาพทางเศรษฐกิจ⁴

ปัจจุบัน สภาพเศรษฐกิจแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) เศรษฐกิจของรัฐ 2) เศรษฐกิจผสม (รัฐและเอกชน) และ 3) เศรษฐกิจเอกชน การพัฒนาเศรษฐกิจ

ประชาชาติของจีนในปัจจุบันประสบอุปสรรคสำคัญ คือ ความขัดแย้งระหว่างโครงสร้างและระบบเศรษฐกิจ ฐานการพัฒนาต่อยอดของเศรษฐกิจยังไม่มั่นคง การเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องของความต้องการทางสังคมยังไม่เป็นรูปธรรม ปัญหาคนว่างงานเพิ่มขึ้น การเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรยังคงล่าช้าไม่สมดุล ประชากรบางส่วนยังคงอยู่ในสภาพยากจน ความสามารถด้านนวัตกรรมยังต่ำและไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด การผลิต

⁴ ศูนย์ความรู้เพื่อการค้าและการลงทุนกับจีน, ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป [ออนไลน์].

ของภาคเศรษฐกิจบางภาคส่วนยังล่าช้า ความเปราะบางของสังคมและเศรษฐกิจยังอยู่ในขั้นที่ต้องแก้ไขให้เกิดความเรียบร้อยกว่าเดิม ปัญหาเหล่านี้ได้ถูกบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (ปี พ.ศ. 2549 - 2553) ของจีน ซึ่งเป็นภารกิจของรัฐบาลจีนที่จะต้องจัดการและแก้ไขปัญหาให้สำเร็จ ล่วงตามกรอบเวลา โดยจีนได้แบ่งภาคเศรษฐกิจการผลิตออกเป็น 3 ส่วน คือ ภาคเศรษฐกิจเกษตรกรรม ภาคเศรษฐกิจอุตสาหกรรม และภาคเศรษฐกิจบริการ และเมื่อเทียบกับนานาประเทศแล้วพบว่า ภาคเศรษฐกิจการผลิตเกษตรกรรมใช้แรงงานมากเกินไป ภาคเศรษฐกิจการผลิตอุตสาหกรรมค่อนข้างมีผลผลิตที่สูงเกินไป ส่วนภาคเศรษฐกิจการผลิตด้านบริการมีการพัฒนาที่ค่อนข้างล่าช้า สิ่งเหล่านี้คือผลพวงจากยุทธศาสตร์ของจีนในทศวรรษที่ 80 ของศตวรรษที่ 20 ที่จีนเน้น “ส่งเสริมพัฒนาอุตสาหกรรมหนักเป็นหลัก” (Giving priority to the development of heavy industry)

ในปัจจุบัน ผลผลิตจากการผลิตที่ใช้เทคโนโลยีขั้นต่ำมีจำนวนมากว่าความต้องการของตลาด ในขณะที่เดียวกันผลผลิตที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงบางจำพวกก็สูงเกินความต้องการของตลาด การพัฒนาอุตสาหกรรมจึงยังไม่สนองความต้องการของตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ในปี พ.ศ. 2544 คณะกรรมการวางแผนเศรษฐกิจแห่งชาติและกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจึงได้ร่วมกันประกาศ (ข้อชี้แนะการส่งเสริมภาคอุตสาหกรรมเทคโนโลยี

ที่สำคัญ) ภาคอุตสาหกรรมเทคโนโลยีที่ได้รับส่งเสริมอันดับต้นๆ มีทั้งสิ้น 141 ภาค อาทิ เทคโนโลยีสารสนเทศ ความหลากหลายทางชีวภาพ ยารักษาโรค วัสดุที่เป็นนวัตกรรม การผลิตที่ทันสมัย พลังงานที่ทันสมัย การใช้ทรัพยากรและการรักษาสิ่งแวดล้อมที่ทันสมัย กิจกรรมอวกาศและการบิน เกษตรกรรมทันสมัย และการคมนาคมที่ทันสมัย ทั้งนี้ เพื่อการแก้ไขปัญหาความไม่สมดุลของโครงสร้างและระบบเศรษฐกิจของจีนให้มีปัญหาลดน้อยลง ในศตวรรษที่ 21

สภาพภูมิประเทศของประเทศจีนส่วนใหญ่เป็นภูเขาและเป็นที่ราบสูงร้อยละ 66 และเป็นที่ราบลุ่มร้อยละ 34 ที่ราบลุ่มส่วนใหญ่อยู่ตามพื้นที่ภาคตะวันออก พืชเศรษฐกิจของประเทศจีนได้แก่ ฝ้าย ถั่ว ผัก (สกัดน้ำมัน) อ้อย ประเทศจีนได้ชื่อว่าเป็น “เจ้าแห่งไม้ไผ่” เพราะผลผลิตจากการปลูกป่าไผ่มีจำนวน 1 ใน 3 ของผลผลิตไม้ไผ่ทั่วโลก ด้านประมงส่วนใหญ่เป็นประเภสัตว์ทะเลน้ำตื้น มีพื้นที่ประมาณจำนวน 1 ใน 4 ของพื้นที่ทำการประมงสัตว์ทะเลน้ำจืดของโลก ผลผลิตด้านประมงสัตว์น้ำทางทะเลเท่ากับ 1 ใน 6 ของผลผลิตสัตว์น้ำทะเลของโลก

ภายหลังการปฏิรูปเปิดเสรีในปี พ.ศ. 2521 จีนได้ปฏิรูปจากระบบเศรษฐกิจวางแผนเป็นระบบเศรษฐกิจการตลาดภายใต้กรอบของระบบการผลิตแบบชุมชนโดยใช้หลักการตลาดเป็นเครื่องมือ สร้างแรงจูงใจและให้สิทธิพิเศษแก่ภาคเกษตรกรรม

ทำให้ผลผลิตของจีนเพิ่มจากเดิม องค์กรที่สำคัญในการเพิ่มผลผลิตด้านเกษตรกรรม คือ วิสาหกิจชุมชน

นับตั้งแต่จีนเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก เศรษฐกิจภาคเกษตรกรรมของจีนได้ยกระดับเพิ่มมากขึ้น รัฐบาลให้การสนับสนุนด้านเงินทุนและส่งเสริมให้ใช้เทคโนโลยีในภาคเกษตร โดยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทุกฉบับมีนโยบายผลักดันให้มีการแปรรูปผลผลิตภาคเกษตร โดยเฉพาะ “โครงการพัฒนากิจการนม” และ “โครงการเกษตรประหยัดน้ำ” ได้ถูกบรรจุเป็นวาระแห่งชาติของกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งได้เริ่มโครงการในปี พ.ศ. 2545 โดยรัฐบาลได้สนับสนุนเงินลงทุนในสองโครงการดังกล่าวถึง 2 หมื่นล้านบาท

รัฐบาลจีนให้ความสำคัญกับภาคเกษตรกรรมเป็นอันดับหนึ่ง ดังจะเห็นได้จากนโยบายเรื่อง “สามเกษตร” (ได้แก่ เกษตรกร เกษตรกรรม ชุมชนเกษตร) ซึ่งเป็นนโยบายที่ช่วยสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร ส่งเสริมการเกษตรและพัฒนาชุมชนเกษตรให้ดีขึ้น แผนพัฒนา “สามเกษตร” ถือเป็นพลังขับเคลื่อนใหม่ของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในชนบท ทำให้เกษตรกรมีรายได้สูงขึ้น ชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนเกษตรดีขึ้น นับแต่ปี พ.ศ. 2546 จีนได้เปรียบดุลการค้าสหรัฐอเมริกาด้านผลิตภัณฑ์เกษตร จากการที่นโยบาย “สามเกษตร” ทำให้รายได้ของเกษตรกรนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้น รายได้สุทธิโดยเฉลี่ยของเกษตรกรเพิ่มขึ้น รัฐบาลจีนถือว่า นโยบาย “สามเกษตร” เป็นความสำคัญอันดับหนึ่งของชาติ เพราะหากปัญหาเกษตรกรไม่ได้รับการแก้ไขอย่างมีประสิทธิภาพ ความขัดแย้งของสังคมก็จะเพิ่มขึ้นอย่างมาก การเกษตรของจีนจึงเป็นภาคอุตสาหกรรมที่สำคัญที่จะทำให้สังคมของจีนเกิดความสมานฉันท์

1.5 สภาพการจัดการศึกษา⁵

ระบบการศึกษาของจีนถือเป็นระบบการศึกษาที่ใหญ่ที่สุดในโลก โดยนักเรียนที่ศึกษาอยู่ภายใต้ระบบการศึกษาของจีนนั้น คิดเป็นสัดส่วนราวร้อยละ 20 จากทั่วโลก รัฐบาลจีนจึงให้ความสำคัญต่อการพัฒนาด้านการศึกษาอย่างมาก เหนือกว่าการพัฒนาในด้านอื่นๆ และยังมีนโยบาย “การพัฒนาประเทศด้วยวิทยาศาสตร์และการศึกษา” มีการปฏิรูปการศึกษาในแนวคิดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 เป็นต้นมา รัฐบาลได้ออกกฎหมายการศึกษา

⁵ ฮักก้า (Hugga), ระบบการศึกษาจีน [ออนไลน์], 26 พฤษภาคม 2553. แหล่งที่มา <http://study.vcharkam.com/abroadarticle/206-2010-05-26-08-32-18>

ภาคบังคับ 9 ปีพร้อมทั้งมีการจัดสรรงบประมาณการศึกษาแก่นักเรียนจีน โดยในปัจจุบัน คาดว่าจะมีประชากรราวร้อยละ 93 ของประชากรทั่วประเทศที่จบการศึกษาภาคบังคับนี้ นอกจากนี้รัฐบาลยังสนับสนุนให้หน่วยงานทุกระดับและภาคเอกชนมีบทบาทในการลงทุนหรือการบริหารจัดการการศึกษาอีกด้วย โดยปัจจุบันระบบการศึกษาจีน อยู่ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษา 5 ปี สมัยที่ 9

การศึกษาจีนยึดหลักการ “การศึกษาต้องพัฒนาสู่ความทันสมัย เปิดสู่โลกและอนาคต” ตามคำกล่าวของนายเติ้งเสี่ยวผิง อดีตประธานาธิบดีของจีน ที่กล่าวไว้เมื่อปี พ.ศ. 2526 ซึ่งปัจจุบันนี้กลายเป็นสโลแกนในการดำเนินชีวิตของคนจำนวนมาก

การศึกษาจีนนั้นอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงศึกษาธิการ และมีคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติเป็นผู้วางแผนนโยบายการศึกษา และควบคุมคุณภาพการศึกษา มีการจัดสรรงบประมาณและสนับสนุนการพัฒนาด้านการศึกษาทั้งจากรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่น

ระบบการศึกษาจีนมีลักษณะคล้ายกับของสหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส ไทย และประเทศอื่นๆ จึงมีความสะดวกสำหรับนักศึกษาต่างชาติที่จะเดินทางมาศึกษาต่อสาธารณรัฐประชาชนจีน อีกทั้งยังมีสถาบันการศึกษาหลายระดับเพื่อรองรับนักเรียนนักศึกษาต่างชาติ โดยเฉพาะในเมืองสำคัญๆ ของจีน อาทิ มหานครปักกิ่ง มหานครเซี่ยงไฮ้ นครกว่างโจว และเมืองเซี่ยเหมิน

ระบบการศึกษาของจีน แบ่งเป็น 5 ลักษณะ ได้แก่

- 1) อนุบาล สำหรับเด็กอายุระหว่าง 3-5 ปี ระยะเวลาศึกษา 3 ปี
- 2) ประถมศึกษา สำหรับนักเรียนอายุ 6-11 ปี ระยะเวลาศึกษา 6 ปี โดยโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นของรัฐบาลท้องถิ่นทั้งนี้ มีโรงเรียนสำหรับผู้ใหญ่ด้วย
- 3) มัธยมศึกษา สำหรับนักเรียนอายุ 11-17 ปี ระยะเวลาศึกษา 6 ปี แบ่งออกเป็น 2 ช่วง
 - 3.1 มัธยมตอนต้น ระยะเวลาศึกษา 3 ปี แบ่งได้เป็น
 - (1) สายสามัญศึกษา
 - (2) สายอาชีวศึกษา
 - (3) โรงเรียนสำหรับผู้ใหญ่
 - 3.2 มัธยมศึกษาตอนปลาย
 - 3.2.1 สายสามัญศึกษา
 - 3.2.2 มัธยมศึกษาตอนปลาย (Secondary Vocational School) สามารถแบ่งได้เป็น
 - (1) โรงเรียนอาชีวศึกษา (Vocational High School)
 - (2) โรงเรียนวิชาชีพพิเศษ (Specialized Secondary School)

- (3) โรงเรียนสำหรับผู้ใหญ่ (Adult Specialized Secondary School)
- (4) โรงเรียนการช่าง (Skilled Workers Schools)

4) อุดมศึกษา มีทั้งในลักษณะของสถาบัน (Institutes) วิทยาลัย และมหาวิทยาลัย โดยระดับอุดมศึกษา ปริญญาตรีจะศึกษา 4-5 ปี แล้วแต่สาขาวิชา (อาจมีการทำวิทยานิพนธ์) ปริญญาโทศึกษา 2-3 ปี และปริญญาเอกประมาณ 3 ปี ซึ่งทั้งปริญญาโท-เอก กำหนดให้ทำวิทยานิพนธ์ก่อนสำเร็จการศึกษา

5) การศึกษาวิจัยหลังปริญญาเอก โครงการวิจัยหลังจบปริญญาเอกของทางมหาวิทยาลัยและสถาบันวิจัยต่างๆ ในจีนมีกำหนด 2 ปี

การสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัย

จีนมีระบบการสอบเข้ามหาวิทยาลัยที่เข้มงวดและแข่งขันสูงมาก โดยนักศึกษาจีนต้องผ่านการสอบคัดเลือกตามที่ทางรัฐบาลกำหนด ในขณะที่เดียวกันสำหรับนักศึกษาต่างชาติที่ประสงค์จะเรียนในหลักสูตรภาษาจีนจะต้องผ่านหลักสูตรเตรียมความพร้อมด้านภาษาจากมหาวิทยาลัยก่อนประมาณ 1-2 ปี แล้วจึงสอบ

วัดระดับภาษาจีน (The Chinese Proficiency Test (HSK)) ให้ได้ตามเงื่อนไขของมหาวิทยาลัย (ประมาณระดับ 4-6) และยังมีมหาวิทยาลัยอีกจำนวนหนึ่งที่มีหลักสูตรนานาชาติ

ภาคการศึกษาในสถาบันการศึกษาส่วนใหญ่แบ่งภาคการศึกษาออกเป็น 2 ภาคการศึกษา

ภาคการศึกษาที่ 1 ตั้งแต่เดือนกันยายน - มกราคม

ภาคการศึกษาที่ 2 ตั้งแต่ปลายกุมภาพันธ์ - มิถุนายน

หนึ่งภาคการศึกษามีระยะเวลา 20 สัปดาห์ ทั้งนี้ อาจมีหลักสูตรการศึกษานานาชาติในมหาวิทยาลัยบางแห่งที่มี 3 ภาคการศึกษาได้อีกด้วย

โครงการทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่สำคัญ

1. โครงการ 211

โครงการนี้เกิดขึ้นในช่วงแผนพัฒนาการศึกษา 5 ปี สมัยที่ 9 ซึ่งเป็นแผนที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน และเป็นโครงการทางการศึกษาที่สำคัญอันดับต้นๆ ของรัฐบาลในช่วงต้นศตวรรษที่ 21 โดยมีจุดประสงค์เพื่อเพิ่มมาตรฐานแก่สถาบันการศึกษาหรือเขตการศึกษาที่สำคัญ ปัจจุบันมีมหาวิทยาลัย 100 แห่งที่อยู่ในโครงการ โครงการนี้มุ่งเน้นการพัฒนา 3 ด้าน ได้แก่

1.1 การพัฒนาศักยภาพของการศึกษา โดยการปฏิรูป การศึกษาและแนวทางการฝึกสอนแก่นักเรียนทั้งทางด้านจิตใจ ความรู้ และบุคลิกภาพ

1.2 การพัฒนาสถาบันการศึกษา ให้เป็นศูนย์ในการ อบรมพัฒนาศักยภาพของบุคลากร เพื่อแก้ปัญหาทางด้านสังคม วิทยาศาสตร์ และเศรษฐกิจของประเทศต่อไป

1.3 การพัฒนาบริการพื้นฐานทางการศึกษาของ ภาครัฐ โดยการก่อตั้งเครือข่ายการศึกษาและการวิจัยของ มหาวิทยาลัยที่สำคัญผ่านอินเทอร์เน็ต การวางระบบห้องสมุดและ เอกสารประกอบการศึกษา และระบบสื่อการเรียนการสอนและ อุปกรณ์ที่ทันสมัย

โดยต่อมาในภายหลัง สถาบันเหล่านี้ได้กลายเป็น แบบอย่างของมาตรฐานการศึกษาของสถาบันการศึกษาจีน ทั่วประเทศ

2. โครงการ 985

โครงการนี้ก่อตั้งมาจากคำกล่าวของประธานาธิบดี เจียง เจ๋อหมิน ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2541 โดยมีการจัดหมวด มหาวิทยาลัยที่มีมาตรฐานการศึกษาในระดับแนวหน้าของจีน โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนเพื่อการพัฒนาจากรัฐบาลกลาง

2. ภาพรวมของมหานคร และมณฑลที่เดินทางไปศึกษา ดูงาน

2.1 มหานครเซี่ยงไฮ้ (Shanghai)

17 อำเภอและ 1 เขตเทศบาลที่ทำงานของเซี่ยงไฮ้

(1) ข้อมูลพื้นฐาน⁶

เซี่ยงไฮ้ มีพื้นที่รวม 6,340 ตารางกิโลเมตร เป็นเมืองที่มีขนาดพื้นที่เล็กที่สุดในจีน มีประชากรรวม 13.52 ล้านคน ส่วนใหญ่อาศัยอยู่นอกภาคเกษตรกรรมราว 10.98 ล้านคน และในภาคเกษตรกรรม 2.55 ล้านคนเป็น 1 ใน 4 มหานครของจีนที่มีระดับการปกครองเทียบเท่าระดับมณฑลและขึ้นตรงต่อรัฐบาลกลาง (อีก 3 แห่ง ได้แก่ ปักกิ่ง เทียนจิน และฉงชิ่ง) เซี่ยงไฮ้นับถือเป็นศูนย์กลางทางการเงินและการค้าที่สำคัญของจีน และยังเป็นเมืองที่ทันสมัยและเจริญก้าวหน้าที่สุดในประเทศ ด้วยจำนวนประชากรเพียงร้อยละ 1.3 ของประชากรรวมทั่วประเทศและมีพื้นที่คิดเป็นเพียงร้อยละ 0.1 ของพื้นที่ทั้งหมด ด้วยที่ตั้งของเซี่ยงไฮ้ที่อยู่ปากแม่น้ำฉางเจียง เซี่ยงไฮ้จึงถูกขนานนามว่าเป็น “หัวมังกร” และเป็นศูนย์กลางของกลุ่มสามเหลี่ยมเศรษฐกิจลุ่มน้ำฉางเจียงด้วย และในปี พ.ศ. 2553 เซี่ยงไฮ้ก็เป็นเมืองแรกในประเทศที่ได้เป็นเจ้าภาพจัดงานแสดงสินค้าโลก (World Expo)

ปัจจุบันเซี่ยงไฮ้มีอุตสาหกรรมหลัก 6 ประเภท ได้แก่ อุตสาหกรรมการผลิตรถยนต์ ปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์ เหล็กและ

⁶ ศูนย์ความรู้เพื่อการค้าและการลงทุนกับจีน. มหานครช่างไห่ [ออนไลน์], 10 พฤษภาคม 2554. แหล่งที่มา http://www.chineselawclinic.moc.go.th/info/info_detail.php?idcont=26&idcontsub=224

เหล็กกล้า ผลิตภัณฑ์ประณีตประเภทต่างๆ ยาชีวภาพ และ อุปกรณ์สื่อสารโทรคมนาคม

(2) สภาพการจัดการศึกษา⁷

จากการสอบประเมินผลด้านการอ่าน คณิตศาสตร์ และ วิทยาศาสตร์ ภายใต้ Program for International Student Assessment (PISA) ขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจ และการพัฒนา (OECD) ผลปรากฏว่า นักเรียนระดับอายุ 15 ปี ของเซี่ยงไฮ้ทำคะแนนได้สูงที่สุดในการสอบประเมินเมื่อเทียบกับ นักเรียนในวัยเดียวกันจากประเทศต่างๆ ทั่วโลกและยังสามารถ สอบผ่านด้วยคะแนนที่สูงกว่าคะแนนมาตรฐานเฉลี่ยของ OECD ในทุกรายวิชา จากการประเมินผลการสอบ PISA ของเซี่ยงไฮ้ ในการปี พ.ศ. 2552 พบว่า

1) เซี่ยงไฮ้ส่งเด็กเข้ารับการทดสอบ 5,115 คน จากโรงเรียน 152 แห่ง จากการประเมิน พบว่า เด็กเซี่ยงไฮ้ถึงร้อยละ 92 ชอบใช้เวลาว่างในการอ่านหนังสือ ทำให้ผลการทดสอบ

⁷ เว็บไซต์จับตาเอเชียตะวันออก, ทำไมนักเรียนเซี่ยงไฮ้สามารถทำคะแนนการสอบ ประเมินผล ด้านการอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ได้สูงที่สุดในโลก? [ออนไลน์], 10 พฤษภาคม 2554. แหล่งที่มา <http://www.eastasiawatch.in.th/downloads/files/shanghai%20student.doc>

ความเข้าใจและสรุปความจากการอ่านได้คะแนนสูงกว่าคะแนน มาตรฐานเฉลี่ยของ OECD (เซี่ยงไฮ้ 556/OECD 493/ไทย 421 คะแนน)

2) เพศและโอกาสทางการศึกษาไม่ส่งผลกระทบต่อ คะแนนการทดสอบ เซี่ยงไฮ้ได้พัฒนาให้เกิดความ “สมดุล” ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (จากตารางของ OECD คะแนนของ เซี่ยงไฮ้จัดอยู่ในระดับ High Quality/High Equality ในขณะที่ ของไทยจัดอยู่ในระดับ Low Quality/High Equality)

3) นครเซี่ยงไฮ้จัดหลักสูตรการเรียนการสอนเองโดย ไม่ได้ใช้หลักสูตรมาตรฐานของจีน โดยรัฐบาลเซี่ยงไฮ้ได้กำหนด หลักสูตรให้โรงเรียนร้อยละ 65 และให้สิทธิแต่ละโรงเรียนจัด หลักสูตรเองอีกร้อยละ 35 โดยในส่วนนี้ร้อยละ 5 เป็น Research Project ตามความสนใจของนักเรียน โดยเน้นจัดการศึกษาให้ นักเรียนเรียนรู้วิธีนำความรู้มาปฏิบัติ ฝึกให้นักเรียนมีเทคนิคใน การศึกษาตลอดชีวิต ฝึกให้มินิส์เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ตลอดเวลา เพื่อรับมือกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม

4) ข้อได้เปรียบของเซี่ยงไฮ้อีกประการคือ มีระเบียบ การจัดการเรียนการสอนที่เคร่งครัด ในเวลา 40 นาที ครูต้อง สอนให้เต็มที่มากที่สุด การสอนของครูเซี่ยงไฮ้ 40 นาที สามารถ ให้ความรู้มากกว่าการสอนของครูประเทศอื่นหลายสิบเท่า

ความสำเร็จของการจัดการศึกษาของเชียงใหม่ เป็นผลมาจาก **ปัจจัย 2+4 ประการ คือ อิทธิพลดั้งเดิมของสังคมจีน 2 ประการ และการวิจัยและพัฒนา 4 ด้าน**

อิทธิพลดั้งเดิมของสังคมจีน 2 ประการนั้น ได้แก่

- 1) ค่านิยมของพ่อแม่ชาวจีน ที่ให้ความสำคัญกับการเรียนของลูก ตั้งความหวังไว้สูง และผลักดันลูกอย่างเต็มที่
- 2) ค่านิยมของสังคมจีนที่ให้ความสำคัญกับการศึกษา ไม่ว่าจะยากดีมีจนก็มีโอกาสประสบความสำเร็จหากมีความพยายามอย่างไม่หยุดยั้ง สังคมจีนมีสุภาษิต คำพังเพย เรื่องเล่าที่ยกย่องบุคคลผู้ประสบความสำเร็จจากความพยายามตั้งใจศึกษาเล่าเรียนอยู่มาก

สำหรับการวิจัยและพัฒนา 4 ด้านนั้นคือ

- 1) Open Door Policy เชียงใหม่ได้ปรับปรุงระบบการศึกษาโดยเปิดรับแนวความคิดและแนวปฏิบัติที่ดี จากประเทศต่างๆ มาพัฒนาระบบการศึกษาของตน
- 2) ปฏิรูปหลักสูตรและระบบการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง เช่น เปลี่ยนจากระบบครูเป็นผู้สอนและให้นักเรียนท่องจำ มาเป็นรูปแบบที่เปิดกว้างมากขึ้น

3) การอบรมครูที่เข้มข้นและมีประสิทธิภาพ โดยครูของเชียงใหม่จะต้องผ่านการอบรมหลักสูตร 240 ชม. และ 540 ชม. ตามอายุการทำงาน ครูแต่ละคนจะมีชั่วโมงสอนสัปดาห์ละไม่เกิน 10 ชม. (ช่อกงและได้หวัน สัปดาห์ละ 30 กว่าชม.) ส่วนเวลาที่เหลือให้ครูทุ่มเทเวลาในการค้นคว้าข้อมูลเพื่อเตรียมการสอน ตรวจการบ้านนักเรียน และพัฒนาตนเอง

4) ให้โรงเรียนในเมืองที่มีคุณภาพดีช่วยเหลือโรงเรียนที่ยากจนและคุณภาพต่ำ ด้วยการให้ความช่วยเหลือทั้งด้านหลักสูตร การอบรม และอุปกรณ์การเรียน รวมทั้งให้ผู้บริหารโรงเรียน ที่มีประสิทธิภาพไปช่วยบริหารโรงเรียนที่ต้องการการปรับปรุง

2.2 มณฑลเจียงซู (Jiangsu)

แผนที่	#	ชื่อ
	1	หนานจิง
	2	Changzhou
	3	Huai'an
	4	Lianyungang
	5	Nantong
	6	Suqian
	7	ซูโจว
	8	Taizhou
	9	อู๋
	10	ซูโจว
	11	Yancheng
	12	หนานโจว
	13	Zhenjiang

(1) ข้อมูลพื้นฐาน⁸

มณฑลเจียงซูมีพื้นที่รวม 102,600 ตาราง มีประชากรราว 77 ล้านคน เป็นมณฑลชายฝั่งทะเลทางภาคตะวันออกของจีน เป็นอีกมณฑลหนึ่งที่มีขนาดเศรษฐกิจที่ใหญ่กว่าเศรษฐกิจของไทยทั้งประเทศ โดยมีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับ 2 ของจีน รองจากมณฑลกว่างตง แต่มีการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศมากเป็นอันดับ 1 ของจีน และมีการค้าทั้งด้านการนำเข้าและส่งออกมากเป็นอันดับ 2 ของจีน และเป็นตลาดผู้บริโภคขนาดใหญ่เป็นอันดับที่ 3 ของจีน นอกจากนี้ ยังเป็นฐานทางอุตสาหกรรมชั้นนำของจีนและเปิดแหล่งท่องเที่ยววันหยุดนิยมอีกแห่งหนึ่ง มีนครหนานจิง (Nanjing) เป็นเมืองเอก

อุตสาหกรรมสำคัญของเจียงซู ได้แก่ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และโทรคมนาคม รองลงมา ได้แก่ อุตสาหกรรมสิ่งทอ วัสดุก่อสร้างและเคมีภัณฑ์ นอกจากนี้ ยังมีอุตสาหกรรม การหลอมและแปรรูปโลหะที่มีเหล็กผสม อุปกรณ์และเครื่องจักรไฟฟ้า และเครื่องจักรทั่วไป ตามลำดับ

⁸ ศูนย์ความรู้เพื่อการค้าและการลงทุนกับจีน, **มณฑลเจียงซู** [ออนไลน์], 10 พฤษภาคม 2554. แหล่งที่มา http://www.chineselawclinic.moc.go.th/info/info_detail.php?idcont=26&idcontsub=397

(2) สภาพการจัดการศึกษา

ตั้งแต่สมัยโบราณ 1 ใน 3 ของจวงหงวนของทุกครั้งที่มีการสอบจะอยู่ในมณฑลแห่งนี้ และในปัจจุบันการศึกษาของมณฑลแห่งนี้ก็อยู่ในระดับ 3 ของประเทศ (รองจากปักกิ่งและเซี่ยงไฮ้) ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าที่นี่เต็มไปด้วยนักปราชญ์ นักการศึกษา นักคิด และเป็นแหล่งผลิตบัณฑิตของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่สำคัญมาโดยตลอด ในปี พ.ศ. 2550 รัฐบาลได้กำหนดให้มณฑลยูนนานมีการเรียนฟรี 9 ปี โดยภาครัฐให้การสนับสนุน ร้อยละ 100 พลเมืองของมณฑลแห่งนี้มีประมาณ 77 ล้านคน ศึกษาในระดับอนุบาล - อุดมศึกษา ในระบบ จำนวน 17 ล้านคน สำหรับการส่งต่อระหว่างช่วงชั้นทางระบบการศึกษานั้นในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษาคิดเป็นร้อยละ 97 ซึ่งอัตราส่วนในการศึกษาทั้งสองรูปแบบมีอัตราส่วนใกล้เคียงกัน และเมื่อจบออกมาอัตราการทำงานก็ใกล้เคียงกัน สำหรับในระดับอุดมศึกษาผู้เข้าศึกษาต่อมีจำนวน 1.4 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 42 มีสถานศึกษารองรับจำนวน 124 แห่ง โดยสถานศึกษาที่มีชื่อเสียงของมณฑลนี้ คือ มหาวิทยาลัยหนานจิง และมหาวิทยาลัยตงหนาน

การจัดหลักสูตรของสถานศึกษาระดับชั้นพื้นฐานยึดหลักสูตรแกนกลางของทางรัฐประมาณ ร้อยละ 90 - 80 ส่วนร้อยละ 10 - 20 ที่เหลือจะจัดหลักสูตรที่ยึดตามความเหมาะสมตามบริบทของแต่ละสถานศึกษา รูปแบบการจัดการศึกษาจะเน้นการให้การศึกษาที่ตอบสนองต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมเป็นสำคัญเพื่อให้สามารถพัฒนาประเทศได้อย่างต่อเนื่อง และเพื่อไม่ให้เกิดภาวะคนตกงาน ในปัจจุบันถึงแม้ว่าทรัพยากรทางธรรมชาติของมณฑลแห่งนี้จะมีประมาณน้อยแต่ก็สามารถพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมได้อยู่ในระดับแนวหน้าของประเทศเนื่องจากการพัฒนาและให้การศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยอย่างต่อเนื่อง และสิ่งนี้ถือเป็นแม่เหล็กที่ดึงดูดชาวต่างชาติให้เข้ามาลงทุนจำนวนมากในปัจจุบัน

2.3 มณฑลซานตง (Shandong)

แผนที่	#	ชื่อ
	1	ฉี
	2	ฉิงเต่า
	3	Binzhou
	4	Dezhou
	5	Dongying
	6	Heze
	7	Jining
	8	Laiwu
	9	Liaocheng
	10	Linyi
	11	Rizhao
	12	Tai'an
	13	Weifang
	14	Weihai
	15	Yantai
	16	Zaozhuang
	17	Zibo

(1) ข้อมูลพื้นฐาน⁹

มณฑลซานตงมีพื้นที่ 157,000 ตารางกิโลเมตร มีประชากรราว 92 ล้านคน เป็นมณฑลชายฝั่งทะเลทางภาคตะวันออกของจีน จัดเป็นมณฑลที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับที่ 3 ของจีน มณฑลซานตงแบ่งเขตปกครองออกเป็น 17 เมือง และ 60 อำเภอ/อำเภอปกครองตนเอง และ 295 เทศบาลตำบล มินครี่หนาน (Jinan) เป็นเมืองเอก

อุตสาหกรรมสำคัญของซานตง ได้แก่ อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม อาหารแปรรูป รองลงมา ได้แก่ อุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้างและเคมีภัณฑ์ สิ่งทอ อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์แร่โลหะ และอุปกรณ์และเครื่องจักรไฟฟ้า ตามลำดับ โดยมีปริมาณการผลิตเหล้าขาว เบียร์ปูนซีเมนต์ ต่างบริสุทธ์ี และกระดาษ เป็นอันดับ 1 ของประเทศ และปริมาณการผลิตน้ำมันดิบ ถ่านหิน ปุ๋ยเคมี ทอผ้า ปั่นด้าย และปริมาณการจ่ายกระแสไฟฟ้า มากเป็นอันดับ 2 ของประเทศ

⁹ ศูนย์ความรู้เพื่อการค้าและการลงทุนกับจีน, **มณฑลซานตง** [ออนไลน์], 10 พฤษภาคม 2554. แหล่งที่มา http://www.chineselawclinic.moc.go.th/info/info_detail.php?idcont=26&idcontsub=401

(2) สภาพการจัดการศึกษา¹⁰

ภายหลังการปฏิรูปตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 การพัฒนาของ มณฑลซานตงเพิ่มขึ้นอย่างทวีคูณจากการพัฒนาดังกล่าวทำให้ ระบบการศึกษาของมณฑลพัฒนาไปอย่างรวดเร็วเช่นเดียวกัน สถาบันอุดมศึกษาได้เพิ่มจำนวนและพัฒนาประสิทธิภาพในการผลิตบัณฑิตอย่างมาก โครงสร้างของโรงเรียนถูกปรับปรุงใหม่ และ รัฐบาลให้ความสำคัญต่อคุณภาพของการศึกษา โดยมณฑลแห่งนี้ มีสถาบันระดับอุดมศึกษาเฉพาะทางที่มีชื่อเสียง อาทิ วิทยาลัย การแพทย์ Binzhou (Binzhou Medical College) มหาวิทยาลัย เกษตรซานตง (Shandong Agricultural University) สถาบัน การเงินมณฑลซานตง (Shandong Finance Institute) และ สถาบันอุดมศึกษาสหสาขาวิชาที่มีชื่อเสียง อาทิ มหาวิทยาลัย ซานตง (Shandong University) มหาวิทยาลัยชิงเต่า (Qingdao University) มหาวิทยาลัยโอเชียนของจีน (Ocean University of China) สำหรับการศึกษาระดับพื้นฐานมีโรงเรียนระดับมัธยมที่มี ชื่อเสียง อาทิ โรงเรียนสาธิตซานตงระดับมัธยมศึกษา (Shandong Experimental High School) โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ซานตง (Senior High School Attached to Shandong Normal University)

¹⁰ Website Wikipedia, **Shandong** [Online], 5 July 2011. Retrieved From <http://en.wikipedia.org/wiki/Shandong>

บทที่ 2

การศึกษาสูงงานการจัดการศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมือง

คณะศึกษาดูงานเดินทางจากมหานครเซี่ยงไฮ้สู่นครหนานจิง มณฑลเจียงซู ในตอนเช้าของวันศุกร์ที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2554 การเดินทางครั้งนี้ทางคณะได้ศึกษาดูงานที่เกี่ยวกับการสร้าง ความเป็นพลเมืองของมณฑลเจียงซู โดยในช่วงเช้าได้เดินทางไป ศึกษาดูงานที่กรมศึกษาธิการมณฑลเจียงซู และเดินทางต่อไปที่ โรงเรียนประถมเสี่ยวหยิง สำหรับในช่วงบ่ายเดินทางไปศึกษา ดูงานที่โรงเรียนมัธยมจู่ซาน ตามลำดับ สำหรับการเดินทาง ศึกษาดูงานที่เมืองเหวยฟาง มณฑลซานตง ทางคณะได้ใช้เวลาใน

การศึกษาดูงานเกี่ยวกับการสร้างความเป็นพลเมือง โดยระหว่างวันจันทร์ที่ 11 ถึง วันอังคารที่ 12 เมษายน พ.ศ. 2554 ทางคณะได้เข้าร่วมประชุมสัมมนาวิชาการ เรื่อง “2011 Cooperative Civic Education Conference and Weifang Forum” การประชุมสัมมนาในครั้งนี้ นางสาวสุทธาสินี วัชรบูล รองเลขาธิการสภาการศึกษา ได้ร่วมนำเสนอผลการดำเนินการสร้างความเป็นพลเมืองและโครงการสร้างสำนึกพลเมืองของประเทศไทย และนักเรียนจากประเทศไทยจำนวน 4 คน ได้นำเสนอนโยบายสาธารณะเรื่อง “เด็กติดเกม” ด้วย และในช่วงเช้าวันที่ 13 เมษายน พ.ศ. 2554 ทางคณะได้ศึกษาดูงานสถานศึกษาที่ดำเนินงานโครงการสร้างสำนึกพลเมือง 2 แห่ง ได้แก่ 1. โรงเรียนประถมเป่ยกงต้าเจ และ 2. โรงเรียนมัธยมเหวยฟางปาจิงตามลำดับ โดยมีรายละเอียดพอสังเขปดังนี้

1. การศึกษาดูงาน ณ มณฑลเจียงซู (Jiangsu)

1.1 กรมศึกษาธิการมณฑลเจียงซู

กรมศึกษาธิการมณฑลเจียงซูได้ดำเนินการการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองโดยใช้การนำวิชาพลเมืองเข้าสู่สถานศึกษาเน้นระดับประถมศึกษาเป็นหลัก มี 2 รูปแบบ กล่าวคือ

รูปแบบที่ 1 การนำไปสอนสอดแทรกในหลักสูตรการเรียนการสอน โดยเน้นการเคารพกติกา เคารพกฎหมาย เคารพสิทธิและความเป็นชนชาติ และปลูกฝังให้รักประเทศชาติ ขณะเดียวกันให้นักเรียนเป็นส่วนหนึ่งในการเผยแพร่หน้าที่พลเมืองไปสู่ชุมชนและสังคมด้วย การให้การศึกษานี้จะเน้นตามความเหมาะสมของแต่ละช่วงวัย รูปแบบนี้ได้ดำเนินการมาระยะหนึ่งแล้ว

รูปแบบที่ 2 การนำโครงการสร้างสำนึกพลเมือง (Project Citizen) ซึ่งเป็นโครงการของศูนย์ Center for Civic Education (CCE) สหรัฐอเมริกา มาดำเนินการนำร่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ซึ่งจากการดำเนินการโครงการดังกล่าวประสบความสำเร็จและเห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม รายละเอียดของโครงการมีดังนี้

(1) ความเป็นมา

การนำโครงการสร้างสำนึกพลเมืองเข้าสู่มณฑลนี้เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 โดย 2 ปีแรก เริ่มต้นในระดับประถมศึกษา และหลังจากนั้นก็ขยายผลสู่ระดับมัธยมศึกษาตามลำดับ

(2) ความสำคัญ

การนำโครงการสร้างสำนึกพลเมืองเข้าสู่โรงเรียน เนื่องจากมีความสำคัญ ดังนี้

1. เป็นการปลูกฝังการศึกษาและวัฒนธรรม
2. เน้นสร้างความสามัคคี
3. เป็นการปรับสังคมให้มีความสมดุล
4. ให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อนตนเองและสังคม

อีกทั้งทำให้เกิดความรักประเทศไทย

(3) แนวทางการดำเนินงาน

1. ให้ผู้แทนจากศูนย์ CCE สหรัฐอเมริกา มาให้ความรู้ในการดำเนินการโครงการสร้างสำนึกพลเมือง (Project Citizen) ซึ่งประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ระบุปัญหาในชุมชน ขั้นตอนที่ 2 คัดเลือกหนึ่งปัญหาที่จำเป็นต้องให้ภาครัฐเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ขั้นตอนที่ 3 รวบรวมข้อมูลของปัญหาที่คัดเลือกอย่างละเอียด ขั้นตอนที่ 4 จัดทำแฟ้มผลงาน (Portfolio) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ปัญหาการพิจารณาหาทางแก้ไข การเสนอนโยบายภาคประชาชน และจัดทำแผนการดำเนินงานเพื่อผลักดันให้ภาครัฐใช้นโยบายดังกล่าว ขั้นตอนที่ 5 การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อนำเสนอและตอบข้อโต้แย้งของการค้นคว้า และนโยบายสาธารณะที่ได้นำเสนอ และขั้นตอนที่ 6 ทบทวนประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ ขั้นตอนดังกล่าวยึดเป็นหลักในการดำเนินโครงการอย่างผ่อนปรน โดยโรงเรียนสามารถปรับให้สอดคล้องตามบริบทของสถานศึกษา
2. ขยายผลไปยังโรงเรียนต่างๆ โดยได้รับการสนับสนุนจากโรงเรียนในเมืองหนานจิง ซึ่งทำหน้าที่เป็นแม่ข่าย
3. กำหนดนโยบายการศึกษาของมณฑลให้นำโครงการนี้เป็นหนึ่งในวิชาเลือกของนักเรียนในโรงเรียน

4. ผู้บริหารของโรงเรียนและภาครัฐเป็นผู้ให้ข้อมูลที่จำเป็นต่อโครงการ และสนับสนุนการนำนโยบายสาธารณะไปดำเนินการปฏิบัติ

5. จัดให้มีเวทีแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ระหว่างครูกับครู ครูกับผู้เชี่ยวชาญ ครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน และนักเรียนกับผู้เชี่ยวชาญ

6. จัดให้มีการประเมินโครงการ ได้แก่

6.1 การประเมินผลงานของนักเรียนจากการประกวดการนำเสนอเพิ่มผลงาน

6.2 การประเมินผลงานของครู

6.3 การประเมินภาพรวมของโครงการ 3 ระยะ ได้แก่ ก่อนดำเนินโครงการ ระหว่างการดำเนินโครงการ และหลังการดำเนินโครงการ โดยผลจากการประเมินต้องมีการคัดเลือกเพื่อเป็นต้นแบบและให้รางวัลกับผลงานดีเด่น

(4) ผลการดำเนินงาน

1. จำนวนโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการนี้มีจำนวนประมาณ 500 โรงเรียน 2,000 ห้องเรียน มีครูเข้าร่วมโครงการจำนวน 2,500 คน และนักเรียนจำนวน 18,000 คน มีการจัดกิจกรรมหน้าที่พลเมืองประมาณ 1,000 ครั้ง และมีการเผยแพร่ตีพิมพ์ประมาณ 30,000 เรื่อง

2. จากการประกวดคัดเลือกโครงการดีเด่น โดยเมื่อปี พ.ศ. 2551 ได้มีการจัดประชุม ณ มณฑลเจียงซู ในการจัดประชุมดังกล่าวโรงเรียนในมณฑลแห่งนี้ได้รับรางวัลทั้งหมดจำนวน 219 รางวัล แบ่งเป็นระดับประถมศึกษาจำนวน 166 รางวัล และระดับมัธยมศึกษาจำนวน 53 รางวัล

3. การดำเนินการโครงการทำให้เกิดการร่วมมือรวมพลังในสังคมโดยได้รับการสนับสนุนจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง อาทิ นักเรียน ครู ผู้ปกครอง ผู้บริหารสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานของรัฐ

4. ผลที่เกิดกับนักเรียน ได้แก่

4.1 นักเรียนสามารถใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ซึ่งก็สอดคล้องกับกระบวนการวิจัยในการดำเนินโครงการ ได้แก่ การสังเกต การกำหนดปัญหา การตั้งสมมุติฐาน การตรวจสอบสมมุติฐาน การแปลผลและวิเคราะห์ข้อมูล และการสรุปผลเพื่อตอบสมมุติฐานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยในโครงการสร้างสำนึกพลเมืองได้นำมาประยุกต์ปรับปรุงเป็น 6 ขั้นตอน

4.2 นักเรียนได้เรียนรู้จากกระบวนการทำงาน ซึ่งเกิดจากการดำเนินงานของนักเรียนเอง

4.3 นักเรียนสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์กับสังคม

4.4 นักเรียนรู้จักการใช้หลักฉันทามติในการแก้ปัญหาอันเป็นแนวทางแห่งประชาธิปไตย

4.5 นักเรียนมีความรับผิดชอบ เคารพกติกาสังคม เคารพสิทธิผู้อื่น และมีความเสียสละในการทำประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งสิ่งที่ได้ถือเป็นหน้าที่ของความเป็นพลเมือง

4.6 นักเรียนรู้จักการทำงานเป็นทีม

5. ทำให้เกิดนโยบายสาธารณะที่เป็นประโยชน์แก่สังคมมากมาย อีกทั้งหน่วยงานของรัฐก็เห็นความสำคัญของนโยบายสาธารณะที่เกิดขึ้นแล้วสามารถนำไปปฏิบัติจริง

6. ได้โครงการต้นแบบ ครูต้นแบบ และสถานศึกษาต้นแบบ เพื่อเป็นแม่ข่ายในการขยายผล

(5) ตัวอย่าง นโยบายสาธารณะของโครงการสร้างสำนึกพลเมืองที่น่าสนใจ

เรื่อง “การประหยัดค่าไฟฟ้าของไฟถนน”

ครูให้นักเรียนไปหาหัวข้อที่ต้องการพัฒนาและปรับปรุงสิ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ครูพานักเรียนเข้าสู่กิจกรรม โดยนำมาสะท้อนผ่านเพื่อนนักเรียนและครูในห้องเรียน ผลปรากฏว่านักเรียนสังเกตเห็นว่าเมื่อถึงเวลา 6 โมงเย็นไฟจะเปิดอัตโนมัติ เขารู้สึกว่าเป็นการสิ้นเปลือง ดังนั้นนักเรียนจึงเลือกนโยบายนี้โดยนักเรียนทำการสำรวจความคิดเห็นบุคคลทั่วไปเกี่ยวกับการใช้ไฟ

ผลจากการสำรวจ พบว่า คนส่วนใหญ่เห็นว่าการใช้ไฟหลัง 6 โมงเย็นมีความสิ้นเปลือง นโยบายสาธารณะที่กำหนด คือ ให้รัฐออกมาตรการการปิดไฟที่เสาไฟริมถนนดวงวันดวง ซึ่งมาตรการดังกล่าวรัฐได้ดำเนินการนำไปปฏิบัติจริงซึ่งได้ผลเป็นที่น่าพอใจ และสามารถประหยัดงบประมาณแผ่นดินได้อย่างเป็นรูปธรรม

เรื่อง “การแก้ปัญหาคมนาคมติดขัด”

เนื่องจากทุกๆ เช้านักเรียนต้องเดินทางมาโรงเรียนด้วยสภาพจราจรที่ติดขัดซ้ำซากเป็นประจำซึ่งปัญหาเกิดจากการจอดรถไม่เป็นที่เป็นทาง นโยบายสาธารณะที่กำหนด ได้แก่ 1) ให้รัฐจัดสถานที่จอดรถ 2) ให้รัฐตั้งมาตรการปรับให้สูงขึ้นเมื่อจอดรถผิดที่ และ 3) จัดระเบียบการค้าขายริมทาง

เรื่อง “ปัญหาน้ำรั่วจากรถขยะ”

ปัญหาน้ำรั่วจากรถขยะ เป็นปัญหาที่ทำให้ท้องถนนเกิดความสกปรกและเป็นบ่อเกิดของเชื้อโรค อีกทั้งยังส่งกลิ่นเหม็นรบกวน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณถังขยะรวมของโรงเรียน ซึ่งผลดังกล่าวส่งผลกระทบต่อนักเรียนในโรงเรียนโดยตรง นโยบายสาธารณะที่กำหนด ได้แก่ 1) เสนอให้หน่วยงานของรัฐปรับปรุงคุณภาพของรถขนขยะ และ 2) ให้ความรู้และรณรงค์บุคลากรในสถานศึกษา นักเรียน และชุมชนในเรื่องของการจำแนกขยะเพื่อง่ายต่อการขนย้าย

จากตัวอย่างนโยบายสาธารณะดังกล่าวเห็นได้ว่ากิจกรรมเป็นรูปแบบให้เด็กได้คิดและปฏิบัติด้วยตนเอง ความคิดที่เกิดขึ้นนั้นก็เกิดในชั่วโมงเรียน แนวทางดำเนินการดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และสิ่งที่สำคัญที่สุดคือนโยบายต่างๆ ของนักเรียนที่ได้พัฒนาขึ้นมาทางกรมศึกษาธิการและทางหน่วยงานของรัฐต้องให้ความสำคัญและนำไปพิจารณาเพื่อดำเนินการต่อ ซึ่งผลดังกล่าวถือได้ว่าเป็นแรงผลักดันทำให้นักเรียนมีความพยายามที่จะพัฒนากิจกรรมขึ้นมาอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

1.2 โรงเรียนประถมเสี่ยวหยิง (Xiaoying xiaoxue) เขตเสวนหวู่ (Xuanwu) นครหนานจิง

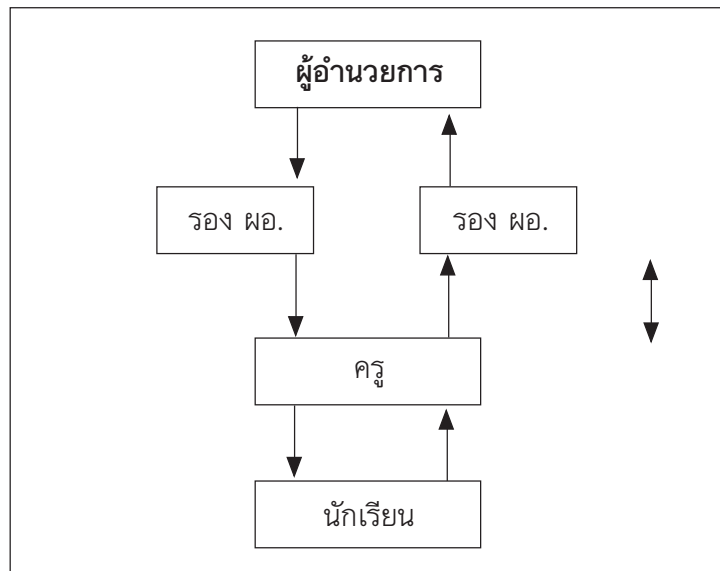
(1) ความเป็นมา

โรงเรียนประถมเสี่ยวหยิงสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2495 ตั้งอยู่ใจกลางเมืองหนานจิง มีพื้นที่ 12,500 ตารางเมตร มี 24 ห้องเรียน มีนักเรียนประมาณ 700 คน เป็นโรงเรียนสาธิตของวิทยาลัยครู คำขวัญโรงเรียนคือ “เข้าถึงจิตใจเด็ก เต็มโตไปด้วยกัน เปิดใจเด็กให้สดใส เปิดความคิดเด็ก และทำฝันให้เป็นจริง”

(2) การดำเนินงานการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง

การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของโรงเรียนเสี้ยวหยิงเป็นการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ โดยในปี พ.ศ. 2548 โรงเรียนแห่งนี้ได้นำโครงการสร้างสำนักพลเมืองเข้าสู่หลักสูตรของโรงเรียนเป็นแห่งแรกของประเทศ โดยโครงการเน้นการให้ความสนใจต่อสังคมและประชาชน ใช้หลักการบริหารจากบนลงล่าง และจากล่างขึ้นบน ดังแผนภาพ

1. แนวทางการดำเนินงาน

1.1 สอนสอดแทรกในรายวิชาต่างๆ โดยเน้นการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมเป็นหลัก

1.2 ให้ความรู้โครงการสร้างสำนักพลเมืองแก่ผู้บริหารโรงเรียน ครู และนักเรียน โดยร่วมมือกับศูนย์ CCE สหรัฐอเมริกา มีแนวทางการดำเนินการดังนี้

1.2.1 เลือกครูเข้าอบรมในระดับเมืองโดยผู้ให้การอบรมเป็นคณะผู้เชี่ยวชาญจากศูนย์ CCE สหรัฐอเมริกา

1.2.2 ให้ครูนำความรู้ที่ได้จากการอบรมไปอบรมแก่เพื่อนครูในโรงเรียน

1.2.3 สร้างเครือข่ายระหว่าง ครูกับครู ครูกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียน

1.2.4 ทำการขยายผลอย่างต่อเนื่องทุกปีการศึกษา

1.3 แนวทางการดำเนินกิจกรรมใช้แนวทางการดำเนินการ 6 ขั้นตอนของโครงการสร้างสำนักพลเมือง (Project Citizen) จากศูนย์ CCE สหรัฐอเมริกา¹ โดยมีรายละเอียดในการดำเนินโครงการดังนี้

¹ สถาบันพระปกเกล้า, *สรุปแนวคิดของโครงการสร้างสำนักพลเมือง* (เอกสารประกอบการอบรมโครงการสร้างสำนักพลเมือง (อัสสำเนา), 2553).

ขั้นตอนที่ 1 ระบุปัญหาในชุมชน มีแนวทางในการดำเนินการดังนี้

1.1 ระบุถึงตัวอย่างปัญหาต่างๆ ไป ที่อาจเกิดขึ้นในชุมชน

1.2 กระตุ้นให้นักเรียนเสนอปัญหา ซึ่งแต่ละคนรับรู้และต้องการที่จะการศึกษา

1.3 แบ่งกลุ่มย่อยเพื่อให้ช่วยกันให้คำจำกัดความของปัญหาและค้นหาความสำคัญของปัญหาที่ต้องการแก้ไข

1.4 แบ่งกลุ่ม ให้แต่ละคนคิดปัญหา และพูดคุยกันในกลุ่มแล้วคัดเลือกให้เหลืออย่างน้อย 1 ปัญหา และนำมาคัดเลือกในขั้นที่ 2

ขั้นตอนที่ 2

คัดเลือกหนึ่งปัญหาที่จำเป็น และต้องให้ภาครัฐเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา มีแนวทางในการดำเนินการดังนี้

2.1 ทบทวนเกณฑ์หรือหลักการที่ห้องเรียนจะนำมาใช้ในการคัดเลือกปัญหาโดยต้องคำนึงดังนี้ 1) ปัญหาที่มีความสำคัญกับคุณหรือคนในชุมชนหรือไม่ 2) ความเป็นไปได้ในการแก้ไขปัญหาที่เลือกมาหรือไม่ 3) ภาครัฐมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการกับปัญหานี้หรือไม่ และ 4) ข้อมูลของปัญหามีเพียงพอสำหรับการพัฒนาให้เป็นโครงการที่ดีหรือไม่

2.2 ให้แต่ละกลุ่มนำเสนอปัญหาต่อทุกคนโดยให้อธิบายเหตุผลและความจำเป็น โดยกำหนดเวลาการนำเสนอแต่ละกลุ่มตามความเหมาะสม

2.3 เปิดโอกาสให้ทุกคนได้ร่วมกันแสดงและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อช่วยกันพิจารณาเลือกปัญหา โดยดูว่าปัญหาไหนตัดออกได้ก่อน

2.4 เมื่อคัดเลือกปัญหาให้เหลือน้อยลงแล้ว ต้องเปิดโอกาสให้เวลากับนักเรียนในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพิ่มเติม โดยอาจเห็นด้วยหรือคัดค้านต่อปัญหาที่กำลังจะเลือก

2.5 อธิบายกระบวนการสร้างฉันทามติ เพื่อนำรูปแบบนี้มาใช้ในการคัดเลือกปัญหา

ขั้นตอนที่ 3 รวบรวมข้อมูลของปัญหาที่คัดเลือกอย่างละเอียด มีแนวทางในการดำเนินการดังนี้

3.1 เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพิ่มเติมต่อปัญหาที่ได้เลือกมาแล้ว 1 ปัญหา เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนมากขึ้น

3.2 ทบทวนและระบุแหล่งข้อมูลที่กลุ่มหรือนักเรียนสามารถไปค้นคว้าเพื่อใช้ในการทำโครงการ

3.3 จัดทำแนวทางในการศึกษาหาข้อมูลและกำหนดระยะเวลา

3.4 จัดทำแบบฟอร์มที่สามารถใช้ขณะที่ไปเก็บรวบรวมข้อมูล

3.5 จัดตั้งทีมหรือคณะทำงานเพื่อศึกษาหาข้อมูล และพิจารณาว่าทีมหรือคณะทำงานกลุ่มไหน จะรับผิดชอบแหล่งข้อมูลใดก็ได้

3.6 หากเป็นไปได้ อาจมีการสอนให้นักเรียนหรือผู้เข้ารับการอบรมได้เรียนรู้เกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลอาทิ พาไปห้องสมุด การใช้อินเทอร์เน็ต การสัมภาษณ์ โดยพิจารณาจากความเหมาะสมของแต่ละบุคคล

ขั้นตอนที่ 4 จัดทำแฟ้มผลงาน (Portfolio) ซึ่งวิเคราะห์ปัญหาการพิจารณาหาทางแก้ไข การเสนอนโยบายภาคประชาชน และจัดทำแผนการดำเนินการเพื่อผลักดันให้ภาครัฐใช้งานนโยบายดังกล่าว โดยในขั้นตอนนี้ควรแบ่งงานกันทำ มีแนวทางในการดำเนินการดังนี้

4.1 หลังจากห้องเรียนได้ประสบการณ์ในขั้นตอนการค้นหาข้อมูลหรือศึกษาวิจัยแล้ว ควรใช้เวลาในการทบทวนและพิจารณาข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมมา (ควรเขียนหัวข้อปัญหาที่เลือก)

4.2 จัดตั้งกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม เพื่อร่วมกันทำงานเป็นทีม โดยแต่ละกลุ่มจะต้องทำงานให้สำเร็จ กำหนดเวลาในการทำงาน เมื่อแต่ละกลุ่มทำงานเสร็จแล้ว ให้มีการนำเสนอ และเปิดโอกาสให้คนอื่นๆ ได้ให้ข้อเสนอแนะและคำแนะนำเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์

4.3 ในระหว่างการนำเสนอ ครูควรจดบันทึกความเห็นหลักของแต่ละกลุ่มบนกระดานหรือกระดานชอล์ก ซึ่งแนวคิดหลักๆ ควรมีดังนี้ 1) ประเด็นปัญหา 2) ทางเลือกของนโยบายต่างๆ ที่นำมาพิจารณา 3) นโยบายสาธารณะอะไรที่กลุ่มต้องการนำเสนอและสนับสนุน และ 4) ขั้นตอนหรือแผนการดำเนินงานเพื่อผลักดันให้นโยบายเกิดขึ้น ซึ่งเกี่ยวข้องกับภาครัฐ

4.4 อธิบายเกณฑ์การประเมินผังนิทรรศการ

4.5 จัดให้มีกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน โดยให้เข้าใจว่าทีมหรือคณะทำงาน 4 กลุ่มมีหน้าที่และต้องทำอะไรบ้าง

4.6 จัดตั้งทีมหรือคณะทำงานที่มีหน้าที่เพื่อพัฒนาผังนิทรรศการ และนำเสนอต่อห้องเรียนรวม เปิดโอกาสให้มีการพูดคุยกันระหว่าง 4 กลุ่ม ตลอดจนการสะท้อนการเรียนรู้และการพยายามดำเนินงาน

4.7 กำหนดภาระหน้าที่ในการจัดทำผังนิทรรศการ และแฟ้มผลงาน ควรให้เวลากับนักเรียนอย่างเพียงพอ

4.8 ให้แต่ละทีมหรือคณะทำงาน นำเสนอข้อสรุปต่อห้องเรียนเพื่อหาข้อตกลงและตรวจสอบความถูกต้องระหว่างกลุ่ม

4.9 แจกผังให้แต่ละกลุ่มเพื่อนำไปพัฒนา ตรวจสอบว่ามีข้อมูลที่สำคัญในผังและแฟ้มผลงาน

ขั้นตอนที่ 5

การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อนำเสนอและตอบข้อโต้แย้งของการค้นคว้าโดยนโยบายสาธารณะที่ได้นำเสนอ มีแนวทางในการดำเนินการดังนี้

5.1 ทบทวนหลักการและแนวทางในการนำเสนองาน

5.2 ทบทวนขั้นตอนและกระบวนการนำเสนอ

5.3 ทบทวนเกณฑ์การประเมินสำหรับการนำเสนอ

5.4 ให้ออกแบบทีมหรือคณะทำงานที่จะวางแผนและฝึกฝนการนำเสนอ

5.5 คัดเลือกสมาชิกในห้องเพื่อให้เป็นผู้ประเมินการนำเสนอผลงาน

5.6 อธิบายวัตถุประสงค์ และแนวทางการประเมินให้ผู้ประเมินทราบ

5.7 ดำเนินการรับฟังความคิดเห็น

ควรนำผลการดำเนินงานมาแสดงในโรงเรียนก่อน แล้วนำผลทั้งหมดมาประมวลรายงานสู่สังคม โดยส่งรายงานเหล่านี้ไปยังหน่วยงานรับผิดชอบ พร้อมทั้งหรือผู้บริหารที่มีอำนาจในการตัดสินใจเพื่อนำสู่การปฏิบัติจริง

ขั้นตอนที่ 6 ทบทวนประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ มีแนวทางในการดำเนินการดังนี้

6.1 ให้นักเรียนทบทวนประสบการณ์ที่ได้จากโครงการ

6.2 เปิดให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์การเรียนรู้จากการทำโครงการ

กระบวนการทั้ง 6 ขั้นตอนทีกล่าวนำมาเกิดจากความคิดและการดำเนินการของนักเรียนโดยตรง สำหรับครูนั้นมีหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงในการดำเนินกิจกรรม และเป็นผู้ไกล่เกลี่ยข้อขัดแย้งด้วยระบบฉันทามติ จากกระบวนการทั้งหมดทำให้นักเรียนมีความใส่ใจที่จะมองสังคม และบูรณาการความคิดในการดำเนินการแก้ปัญหาที่เป็นระบบอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. ผลจากการดำเนินงาน

2.1 ผลการสำรวจความพึงพอใจของโครงการ จากครู นักเรียน ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง และคนในชุมชนพบว่า ผู้ตอบมีความพึงพอใจอย่างมาก

2.2 จากบทเรียนดังกล่าวทำให้นักเรียนเกิดความรับผิดชอบ เสียสละ สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเป็นระเบียบ และเปิดแนวทางการสร้างจิตสาธารณะด้วยการปฏิบัติจากภายในโรงเรียนสู่สังคมภายนอกอย่างเป็นรูปธรรม

2.3 ผลสะท้อนของนโยบายต่างๆ ที่ไปถึงหน่วยงานของรัฐซึ่งทางหน่วยงานได้นำไปดำเนินการต่อ จนปฏิบัติเห็นผลเป็นรูปธรรม

(3) ตัวอย่าง นโยบายสาธารณะของโครงการสร้าง สำนึกพลเมืองในโรงเรียนที่น่าสนใจ

เรื่อง “สภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมของเมืองหนานจิง”
ได้รับรางวัลดีเด่นของมณฑลเจียงซู เรื่อง “การถูกแย่งพื้นที่
สาธารณะใช้งานอย่างผิดประเภท” อาทิ นำสนามกีฬามาจอดรถ
และมาขายของ เรื่อง “ปัญหาการจอดรถไม่เป็นระเบียบรอบ
บริเวณโรงเรียน” เรื่อง “นักเรียนขอเข้าสถานที่ที่เป็นแหล่ง
การเรียนรู้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย” อาทิ พิพิธภัณฑ์ โรงละคร
สถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เรื่อง “การปรับปรุงป้าย
จราจรที่ชำรุดและติดตั้งเพิ่มเติมบริเวณที่เหมาะสม” เรื่อง
“ปัญหาการขายของรอบรั้วโรงเรียนที่ไม่ถูกสุขลักษณะ”

1.3 โรงเรียนมัธยมจู่ซาน (Zhushan zhongxue) เขตเจียงหนิง (Jiangning) นครหนานจิง

(1) ความเป็นมา

โรงเรียนมัธยมจู่ซานเป็นโรงเรียนมัธยมขนาดกลางของ
มณฑลเจียงซู ปัจจุบันมีนักเรียนกว่า 1,500 คน และ
ครูกว่า 100 คน

(2) การดำเนินงานการศึกษาเพื่อสร้างความพลเมือง

โครงการสร้างสำนึกพลเมืองเริ่มเมื่อปี พ.ศ. 2548 โดย
สำนักงานการสอนและการวิจัยระดับประถมศึกษา มณฑลเจียงซู
เป็นหน่วยงานที่นำโครงการมานำร่องที่โรงเรียนแห่งนี้ สำหรับ
ใน 6 ปีที่ดำเนินการมาทำให้โรงเรียนเข้าใจโครงการอย่างมาก

1. แนวทางการดำเนินงาน

1.1 นำกระบวนการเข้าสู่บทเรียนโดยเน้นกระบวนการคิดของนักเรียนเป็นสำคัญ ในโรงเรียนมีวิชาสำหรับการบูรณาการซึ่งกิจกรรมในโครงการต้องคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละช่วงวัย ครูต้องใช้เวลาในการอธิบายความหมายของความเป็นพลเมือง และต้องมีการดำเนินกิจกรรมในภาคปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวจะเป็นการประกันถึงผลที่เกิดขึ้น

1.2 เป็นแม่ข่ายให้ความรู้โดยจัดอบรมให้ความรู้แก่ครูในสถานศึกษาต่างๆ จำนวน 5 ครั้ง มีครูเข้าร่วมจำนวนกว่า 400 คน กระบวนการอบรมมีการให้ความรู้และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง โดยสร้างและขยายผลเป็นเครือข่ายระหว่างครูในโรงเรียนและต่างโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

1.3 แนวทางการดำเนินกิจกรรมโครงการในห้องเรียน ได้แก่

1.3.1 ให้คำนิยามการสร้างสำนึกพลเมืองโดยเน้นหน้าที่ความเป็นพลเมือง และเน้นการมีศีลธรรม

1.3.2 เน้นการเรียนการสอนที่เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง

1.3.3 ประเมินผลการดำเนินการโครงการของนักเรียนอย่างเป็นระบบ เริ่มตั้งแต่ก่อนดำเนินการ ระหว่าง

ดำเนินการ และหลังดำเนินการ เพื่อนำผลไปปรับปรุงและพัฒนาอย่างเป็นระบบ

1.3.4 ดำเนินโครงการตาม 6 ขั้นตอน ของศูนย์ CCE สหรัฐอเมริกา

2. ผลการดำเนินการ

2.1 มีงานวิจัยจำนวน 400 - 500 เรื่อง ประชาพิจารณ์กว่า 300 เรื่อง โดยเมื่อวันที่ 27 ตุลาคม พ.ศ. 2552 ได้มีการจัดประชุมในระดับมณฑลโดยมีผู้เชี่ยวชาญจากสหรัฐอเมริกาเข้าร่วมด้วย

2.2 ผลที่เกิดกับนักเรียน ได้แก่

2.2.1 นักเรียนได้เรียนรู้ทักษะในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ สามารถแก้ปัญหาด้วยตนเอง และสร้างความสามัคคีในหมู่เพื่อนและครู

2.2.2 นักเรียนเข้าใจในความหมายของคำว่าสิทธิและความรับผิดชอบ ซึ่งถือเป็นหน้าที่พลเมืองที่พึงปฏิบัติ

2.2.3 นักเรียนมีจิตสำนึกในความรักชาติ มีความเป็นชนชาติ สะท้อนได้จากการเคารพต่อกฎหมายและรักษาสีธงประโยชน์ของสังคมต่างๆ

2.2.4 นักเรียนสามารถเข้าใจถึงสภาพสังคม และร่วมกันแก้ปัญหาสังคมที่เกิดขึ้น

2.2.5 นักเรียนได้เห็นคุณค่าของงานที่ทำ เนื่องจากนโยบายที่เกิดขึ้นได้รับการยอมรับ และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงโดยหน่วยงานของรัฐ และผู้เกี่ยวข้องต่างๆ

2.2.6 นักเรียนเกิดองค์ความรู้จากการเลือก และการปฏิบัติจริงของนักเรียน ทำให้นักเรียนมีความเข้าใจอย่างถ่องแท้ และเห็นคุณค่าของโครงการนี้

2.2.7 นักเรียนมีประสบการณ์และสามารถนำปัญหาและสามารถนำแนวทางการพัฒนาต่างๆ ไปพัฒนาโครงการนี้อย่างต่อเนื่อง

2.2.8 นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมและสนุกสนาน

2.3 ผลที่เกิดกับครู ได้แก่

2.3.1 ครูมีความสนิทสนมกับนักเรียนมากขึ้น

2.3.2 ครูมีประสบการณ์และสามารถนำปัญหา และแนวทางการพัฒนาในรูปแบบต่างๆ ไปพัฒนาโครงการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

3. สิ่งที่น่าสนใจสำหรับการดำเนินโครงการ

3.1 เนื่องจากสาธารณรัฐประชาชนจีนในอนาคตจะเป็นสังคมผู้สูงอายุ ดังนั้นจึงต้องรีบปลูกฝังความเป็นพลเมือง เพื่อให้ประเทศสามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องและมั่นคง

3.2 ผู้อำนวยการโรงเรียนต้องให้ความสำคัญ และมีวิสัยทัศน์ในเรื่องนี้

3.3 การทำโครงการจะให้นักเรียนได้ปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนข้อมูลทุกวัน วันละประมาณ 20 -30 นาที

3.4 ที่โรงเรียนได้กำหนดโครงการนี้เป็นวิชาเลือก โดยรับนักเรียนจำนวน 24 คนต่อกลุ่ม และจัดให้มีการร่วมกิจกรรมอาทิตย์ละ 2 ครั้ง รวม 5 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

3.5 ทุกขั้นตอนมีการประเมินก่อนดำเนินโครงการ ระหว่างดำเนินโครงการ และหลังดำเนินโครงการ

3.6 อุปสรรคในการทำงานคือขั้นตอนการสำรวจข้อมูลด้วยแบบสอบถามคนส่วนใหญ่มักไม่ให้ความร่วมมือ ดังนั้นจึงใช้วิธีเก็บข้อมูลลักษณะสัมภาษณ์ในเขตที่พักอาศัย ซึ่งผลการตอบรับอยู่ในระดับเป็นที่น่าพอใจต่อผู้ดำเนินโครงการ

(3) ตัวอย่าง นโยบายสาธารณะในโครงการสร้างสำนึกพลเมืองที่น่าสนใจ

เรื่อง “การถูกล้ำพืนที่สาธารณะหน้าโรงเรียน”

สาเหตุที่นักเรียนเลือกนโยบายสาธารณะนี้เนื่องจาก 1) ทางเดินหน้าโรงเรียนไม่สะดวก 2) พ่อค้าแม่ค้าหาบเร่ร่นาน้ำสกปรกมาล้างถ้วยชาม 3) สภาพแวดล้อมหน้าโรงเรียนมีแต่กองขยะ กลุ่มนักเรียนได้สำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม

หน้าโรงเรียน โดยมีกลุ่มประชากร คือ ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนในโรงเรียน ผลจากการสำรวจพบว่า ปัญหาการลุกล้ำพื้นที่สาธารณะของพ่อค้าแม่ค้าหน้าโรงเรียนทำให้เกิด

เกิดปัญหาต่างๆ มากมาย ได้แก่ อันดับหนึ่งทำให้เกิดการจราจรติดขัดเดินทางมาโรงเรียนไม่สะดวก อันดับสองทำให้เกิดปัญหาสุขอนามัย อันดับสามทำให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เมื่อจำแนกตามกลุ่มประชากร กลุ่มครูส่วนใหญ่มีความเห็นว่าทำให้เกิดความไม่สะดวกในการเดินทาง กลุ่มนักเรียนและผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความเห็นว่าทำให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพอนามัย

นโยบายสาธารณะที่กำหนด ได้แก่ 1) การจัดระเบียบการค้าขายหน้าโรงเรียน 2) มาตรการดูแลสุขอนามัยในการประกอบสิ่งของอุปโภคบริโภคของพ่อค้าแม่ค้าหน้าโรงเรียน 3) ให้ความรู้เกี่ยวกับสุขลักษณะและโภชนาการแก่พ่อค้าแม่ค้าหน้าโรงเรียน 4) การรักษาสิ่งแวดล้อมจากปัญหาที่เกิดขึ้น 5) ต้องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาร่วมกันดำเนินการเพื่อตอบรับนโยบายในข้อ 1 ถึง ข้อ 4 ตัวอย่างหน่วยงาน อาทิ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมอนามัย

แนวทางการพัฒนาแผนงาน ได้แก่ 1) นำเสนอนโยบายต่อผู้อำนวยการโรงเรียนและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง 2) นำข้อมูลด้านปัญหาต่างๆ เสนอต่อสื่อมวลชนเพื่อนำเสนอต่อสาธารณชน 3) รณรงค์บุคลากรและนักเรียนในโรงเรียนไม่ให้ซื้อสิ่งของอุปโภคบริโภคจากพ่อค้าแม่ค้าหน้าโรงเรียนที่ไม่ดำเนินการตามข้อกำหนด ผลจากการดำเนินโครงการ ได้แก่ 1) การประเมินโดยแบบสอบถามสำรวจความคิดเห็นสภาพแวดล้อมรอบบริเวณโรงเรียน พบว่า ดีขึ้นอยู่ในระดับปานกลาง 2) นโยบายดังกล่าวอยู่ระหว่างการดำเนินการเสนอต่อหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบ

นอกจากนี้ยังมีนโยบายสาธารณะที่น่าสนใจในเรื่องอื่นๆ อาทิ เรื่อง “เด็กติดเกม” เรื่อง “ปัญหาควันจากอาหารปิ้งย่าง” เรื่อง “ปัญหาการขับขีจากรยานยนต์ไม่ปลอดภัย” เรื่อง “ปัญหาการสวมล้อวิ่งผิดช่องทางเดินรถ”

2. การศึกษาดูงาน ณ มณฑลซานตง (Shandong)

2.1 การประชุมสัมมนาวิชาการ เรื่อง “2011 Cooperative Civic Education Conference and Weifang Forum” ณ โรงแรม Wei Fang Grand เมืองเหวยฟาง

การประชุมสัมมนานี้เป็นการประชุมระดับชาติจัดขึ้นปีละครั้งเพื่อเปิดโอกาสและเป็นเวทีให้มณฑลต่างๆ ที่ดำเนินโครงการสร้างสำนึกพลเมืองได้มาแลกเปลี่ยนประสบการณ์การดำเนินโครงการ ในการประชุมระดับชาติมีผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยคณะผู้แทนจากประเทศไทย ผู้แทนจากมหานครปักกิ่ง มณฑลเจียงซู มณฑลหยุนหนาน มณฑลซานซี มณฑลเสฉวน มณฑลซานตง และ

มณฑลเจ้อเจียง จำนวนผู้เข้าร่วมประชุมประมาณ 300 คน การดำเนินการประชุมวิชาการในครั้งนี้จัดโดย The Academy of Education Sciences of Weifang City เมืองเหวยฟาง มณฑลซานตง

วัตถุประสงค์ในการจัดงานในครั้งนี้เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์การดำเนินการโครงการสร้างสำนึกพลเมือง และการได้รับทราบถึงปัญหา วิธีการแก้ไข และแนวทางสู่ความสำเร็จ ในการสร้างความเป็นพลเมืองให้แก่เยาวชนของชาติ ซึ่งจากการนำเสนอของผู้เข้าร่วมประชุม สรุปได้พอสังเขปดังนี้

(1) การนำเสนอผลงานการสร้างสำนึกพลเมืองและความรับผิดชอบของเมืองเหวยฟาง มณฑลซานตง

1. การปลูกฝังความเป็นพลเมืองระดับปฐมวัย การแสดงกิจกรรมเข้าจังหวะ ประกอบเพลง เรื่อง “ต้นไม้ก็มีความรู้สึกเหมือนกัน” ของนักเรียนระดับชั้นอนุบาลเหวยฟาง “กลุ่มเด็กอยู่ใต้ต้นหลิว

เห็นใบและดอกของมันห้อยระย้าลงมาอย่างสวยงามจึงเข้าไปดิ่งเล่น หลังจากนั้นทั้งต้นไม้และดอกไม้ก็เฝินเฉยกับเด็ก จนกลุ่มเด็ก

สงสัยว่าเกิดอะไรขึ้นขณะนั้นเขาก็ได้ยินเสียงร้องไห้และเสียงบ่นว่าฉันไม่ชอบคนที่มาทำลายคนอื่น ซึ่งเสียงนั้นก็คือเสียงลูกต้นหลิว ลูกต้นหลิวบอกว่า ลูกเป็นต้นไม้ก็เป็นสิ่งมีชีวิตเหมือนกันอย่างรังแกลูกเลยทุกอย่างที่อยู่บนโลกล้วนมีความสมดุลซึ่งกันและกัน เมื่อเด็กได้ยินก็คิดได้ว่า เราควรดูแลต้นไม้ทุกต้นบนพื้นโลก เพราะทุกสิ่งทีแวดล้อมรอบตัวเราก็คือเพื่อนของเราทั้งนั้น เราต้องดูแลรักษากันและกัน”

สรุป สิ่งมีชีวิตบนโลกใบนี้ล้วนมีความรู้สึก เราไม่ควรทำลาย การกระทำดังกล่าวถือเป็นความรับผิดชอบในฐานะพลเมืองที่อยู่บนโลกใบนี้

2. การปลูกฝังความเป็นพลเมืองระดับประถมศึกษา

การแสดงละครเวทีเรื่อง “เสี่ยวหมิงเข้าเรียนแล้ว” เป็นการนำเสนอที่ได้รับรางวัลดีเด่นของเมืองเหวยฟาง ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาเหวยฟาง

“เด็กชายเสี่ยวหมิงเป็นเด็กกำพร้าพ่ออยู่ในครอบครัวที่มีแม่ และพี่สาว ตอนนี้เขาเรียนในระดับประถมศึกษา วันหนึ่งคุณแม่ของเขาป่วยเข้าโรงพยาบาล ทำให้ ครอบครัวของเขา

ขาดรายได้หลัก เขาจึงต้องการหาเงินเพื่อที่จะมาจุนเจือค่ารักษาพยาบาลของแม่และครอบครัว โดยเขาบอกกับพี่สาวว่าจะออกจากโรงเรียนไปทำงานทำเอง พี่สาวของเขาบอกว่าเขายังเด็กคงไม่มีใครจ้าง และอีกประการ คือ ถ้าไปทำงานแล้วก็จะไม่ได้เรียนหนังสือ แต่เขาก็ไม่ฟังคำห้ามปรามของพี่สาว เนื่องจากเสี่ยวหมิงมีความคิดว่า เขาเป็นผู้ชายเขาควรเป็นผู้ดูแลครอบครัว ดังนั้นเขาจึงขอเป็นผู้เสียสละที่จะออกไปทำงานทำจึงทำให้ไม่ได้ไปโรงเรียนด้วยเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้คุณครูที่โรงเรียนแปลกใจเพราะปกติเสี่ยวหมิงไม่เคยขาดเรียนและตั้งใจเรียนอย่างมาก ครูได้สอบถามเพื่อนและได้ทราบความจริงว่าสาเหตุที่เสี่ยวหมิงไม่มาโรงเรียนเนื่องจากต้องไปดูแลแม่ที่ไม่สบายและต้องไปหาเงินมาจุนเจือครอบครัว ครูได้เล่าถึงสิ่งที่เสี่ยวหมิงทำให้กับเพื่อนของเสี่ยวหมิงในห้องเรียนทราบว่าตอนนี้เสี่ยวหมิงต้องรับผิดชอบอยู่ 2 เรื่อง ได้แก่ 1) ต้องหาเงินมารักษาแม่และจุนเจือภายในครอบครัว และ 2) ต้องเรียนหนังสือ ครูขอให้นักเรียนในห้องช่วยแสดงความคิดเห็น โดยสรุปว่า 1) การหาเงินมารักษาแม่และจุนเจือภายในครอบครัว ถือเป็นเรื่องศีลธรรมที่เกี่ยวกับความกตัญญู และ 2) การเรียนหนังสือ ถือเป็นความรับผิดชอบทางกฎหมายซึ่งต้องเคารพ ดังนั้นในกรณีฉุกเฉินเช่นนี้ เสี่ยวหมิงต้องดูแลแม่ก่อน ส่วนเรื่องการหาเงินมาจุนเจือครอบครัวนั้นเขาควรมาขอความช่วยเหลือจากคุณครูสำหรับเพื่อนนักเรียนในห้องเรียนนั้นสามารถให้ความช่วยเหลือ

โดยการบริจาคเงินช่วยเหลือครอบครัวเสียวมึงเท่าที่จะทำได้ วันรุ่งขึ้นเพื่อนๆ นำเงินที่ได้รับจากการบริจาคไปให้ครอบครัวของเสียวมึง สำหรับเรื่องแม่ที่ป่วยอยู่คุณครูก็ไปแจ้งและขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐให้เข้ามาดูแลจึงทำให้วันนี้มีเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปช่วยเหลือด้วย ครูบอกว่าถ้ามีเรื่องอะไรต่อไปให้มาบอกครูเพราะทุกฝ่ายยินดีที่จะช่วยเหลือเสียวมึงอย่างเต็มที่กำลัง เสียวมึงต้องไปเรียนเพื่อรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ สำหรับการหาเงินมาเลี้ยงดูครอบครัวนั้นควรเป็นหน้าที่ของพี่สาวของเขาเนื่องจากพี่สาวเรียนจบแล้ว”

สรุป ในสังคมทุกคนจะมีหน้าที่รับผิดชอบในแต่ละส่วนเราควรจะทำสิ่งที่ตนรับผิดชอบและกระทำให้ดีที่สุด ดังเช่นเสียวมึงมีหน้าที่เรียน เพื่อนนักเรียนร่วมกันบริจาคเงินเท่าที่ทำได้ คุณครูให้คำแนะนำและร่วมแก้ปัญหาแก่เด็ก เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาดูแลสวัสดิการประชาชน และพี่สาวมีหน้าที่หาเงินมาเลี้ยงดูครอบครัว

3. การปลูกฝังความเป็นพลเมืองระดับประถมศึกษา
ละครเวทีเรื่อง “อุบัติเหตุในโรงเรียนใครรับผิดชอบ” ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น

“วันหนึ่งซีเซียนเล่นบาสเกตบอลแล้วประสบอุบัติเหตุหน้าประตูโรงเรียนทำให้นิวเคล็ด ซึ่งทำให้เกิดการฟ้องร้องกันจนต้องขึ้นศาล คู่กรณีของซีเซียนคือเสี่ยวซิงซึ่งชนกัน

จนได้รับบาดเจ็บ ศาลให้ทุกฝ่ายเล่าความจริงโดยตั้งข้อสังเกตดังนี้ 1) ผู้ปกครองของซีเซียนบอกกับศาลว่าเป็นความรับผิดชอบของผู้ปกครองของเสี่ยวซิง

2) ผู้ปกครองเสี่ยวซิงบอกว่าเหตุเกิดที่โรงเรียน โรงเรียนต้องรับผิดชอบซึ่งเป็นเงินค่ารักษาพยาบาล 3) โรงเรียนบอกว่าถึงแม้เหตุเกิดที่โรงเรียนแต่เป็นเวลาเลิกเรียนแล้ว อีกทั้งห้ามไม่ให้เด็กใช้สนามหลังเลิกเรียนจึงไม่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน ผลจากการพิพากษาของศาล โดยอำนาจของกฎหมายของประเทศ สรุปได้ดังนี้ 1) เป็นความรับผิดชอบของนักเรียนที่เขาไปใช้สนามนอกเวลาทำการ 2) ผู้ปกครองของทั้งคู่ต้องรับผิดชอบเนื่องจากไม่ดูแลเด็กให้เข้าไปใช้สนามนอกเวลาทำการ 3) ผู้รักษาความปลอดภัยของโรงเรียนต้องรับผิดชอบเนื่องจากปล่อยให้นักเรียนเข้ามาใช้สนามนอกเวลาทำการ 4) ผู้ปกครองของซีเซียนต้องรับผิดชอบค่าเสียหายร้อยละ 50 5) ผู้ปกครองของเสี่ยวซิงต้องรับผิดชอบค่าเสียหายร้อยละ 30 และ 6) โรงเรียนต้องรับผิดชอบค่าเสียหายร้อยละ 20 หลังจากเหตุการณ์ดังกล่าวอุบัติเหตุในโรงเรียนจึงได้รับการแก้ไขโดยอ้างอิงกฎหมายในทุกครั้ง”

สรุป จากการแสดงนี้หวังว่าผู้ปกครองต้องมีความรับผิดชอบในเรื่องเช่นนี้ต่อสังคม มิใช่เพียงโรงเรียนและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเท่านั้น แต่ต้องเป็นความรับผิดชอบของทุกฝ่าย

4. การปลูกฝังความเป็นพลเมืองระดับมัธยมศึกษา

ตอนต้น ละครเวทีเรื่อง “เราอยากมีครอบครัวที่อบอุ่น” ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาเวทย์พาง

“จื่อหนานมีพ่อและแม่เป็นนักธุรกิจที่มีฐานะดี แต่เขามีปัญหาครอบครัวเนื่องจากพ่อกับแม่ทะเลาะกัน สิ่งที่เขาขาดหายและต้องการก็คือการมีครอบครัวที่อบอุ่น

ด้วยเหตุนี้ทำให้เขาเกิดความเครียดทำให้ผลการเรียนตกต่ำลงเรื่อยๆ ครูจึงเรียกจื่อหนานมาสอบถามแต่เขาก็ไม่กล้าตอบเนื่องจากความอับอาย ครูไม่ละความพยายามและได้ไปถามกับเพื่อนของจื่อหนานซึ่งก็ไม่มีใครทราบแต่ก็บอกว่าช่วงนี้เขาอารมณ์ไม่ดีต่างจากเมื่อก่อนที่มีอารมณ์ที่ร่าเริงแจ่มใส เพื่อให้ได้ข้อค้นพบของปัญหา ครูจึงเชิญผู้ปกครองเข้ามาสอบถามและเล่าถึงผลการเรียนที่ตกต่ำและพฤติกรรมที่ก้าวร้าวและซึ่มเศร้าของจื่อหนาน พ่อบอกกับครูว่าไม่มีเวลา และแม่ก็เสริมด้วยอาการประชดประชันว่าที่ไม่มีเวลาเนื่องจากไปคอบหญิงอื่น ด้วยข้อมูลดังกล่าว จึงพอให้คาดเดาได้ว่าเหตุที่เกิดขึ้นจะมาจากปัญหาในครอบครัว ครูจึงนัดหมายกับพ่อแม่เพื่อไปพบกับจื่อหนานที่บ้าน พอถึงวันที่ครูมาเยี่ยมบ้านในวันนั้นเป็นวันที่จื่อหนานหนีออกจากบ้านพอดี

พ่อ แม่ และคุณครูจึงพากันตามหาแล้วมาพบจื่อหนานที่ร้านเกม พ่อและแม่พาจื่อหนานไปคุยที่บ้านโดยต่างทะเลาะผลักความผิดให้กันและกันในปัญหาของลูก จื่อหนานร้องให้ต่อว่าพ่อและแม่ว่าถึงแม้เราจะมีเงินมากมายแต่ก็ไม่มีความสุขเนื่องจากคนในครอบครัวต้องมาทะเลาะกัน ไม่มีเวลาคุยกัน ไม่มีรอยยิ้มและเสียงหัวเราะให้กัน ดังนั้นครอบครัวของเราจึงขาดความสุขมานานแล้ว เมื่อได้ฟังเช่นนั้นพ่อกับแม่ต่างยอมรับผิดว่าเป็นสาเหตุมาจากตนและยอมรับผิดจากลูก สุดท้ายจื่อหนานบอกว่าเธอรักพ่อแม่มากและอยากให้ครอบครัวมีความสุข”

สรุป เมื่อครอบครัวเกิดความเข้มแข็งและมีความสุขก็ส่งผลต่อสังคมและประเทศชาติให้เกิดความเข้มแข็งและมีความสุข เราทุกคนต่างมีบทบาทและหน้าที่ที่แตกต่างกันเราควรคำนึงถึงเรื่องนี้ให้มากเพราะถือว่าการรับผิดชอบต่อสังคมทางหนึ่ง

5. การปลูกฝังความเป็นพลเมืองระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ละครเวทีเรื่อง “เมื่อหลี่จิ้งบาดเจ็บเป็นความประมาทของใคร” ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาเวทย์พาง

“หลี่จิ้งต้องเข้าโรงพยาบาลเนื่องจากเสียขาไปเป็นต้นเหตุ แต่เสียขาไม่ได้ตั้งใจ ครูและเพื่อนได้ไปเยี่ยมหลี่จิ้งที่โรงพยาบาล ผู้ปกครองของหลี่จิ้งบอกว่าเป็นความผิดของครูที่ไม่ดูแลนักเรียน อีกทั้งเมื่อเข้าโรงพยาบาลเจ้าหน้าที่ก็ดูแลไม่ดีอีก

ทำให้ผู้ปกครองของหลี่จิ้ง หงุดหงิด คุณครูอธิบายสิ่งที่ เกิดให้ผู้ปกครองของหลี่จิ้ง ฟังว่า ผู้ปกครองของเสี่ยวไป ยินดีที่จะให้ความช่วยเหลือ ส่วนตัวคุณครูก็ขอรับผิดชอบ เช่นกัน สำหรับฝ่ายสวัสดิการ

สังคมก็พยายามจะอำนวยความสะดวกอย่างสุดความสามารถ แต่ก็ขอให้ผู้ปกครองของหลี่จิ้งเข้าใจว่าทุกคนก็มีหน้าที่ ในความรับผิดชอบอยู่หลายเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นคุณครูที่ต้องสอน หนังสือ อีกทั้งต้องดูแลเด็กนักเรียนหลายคน และฝ่ายสวัสดิการ สังคมนั้นแต่ละวันก็มีคนมาใช้บริการจำนวนมากบางครั้งอาจดูแล ไม่ทั่วถึง ผู้ปกครองของหลี่จิ้งก็เข้าใจ”

สรุป ทุกคนควรช่วยกันรับผิดชอบไม่ว่าจะเป็น ผู้ปกครองที่ต้องดูแลเด็กในปกครอง บุคคลในชุมชนต้องช่วยกัน สอดส่องดูแลเด็กในละแวกชุมชน และคุณครูต้องช่วยกันดูแล นักเรียนในชั้นเรียน สำหรับเด็กและผู้ปกครองของเด็กที่ได้รับ บาดเจ็บก็ต้องทำความเข้าใจต่อเรื่องที่เกิดขึ้น โดยทุกคนต้อง รับผิดชอบในส่วนของตน และไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน

(2) การรายงานผลการดำเนินงานโครงการสร้าง สำนักพลเมืองของเมืองเหวยฟาง มณฑลซานตง

1. ความเป็นมา

ปี พ.ศ. 2548 สหรัฐอเมริกา เข้ามาแนะนำและ ดำเนินการนำร่องโครงการสร้างสำนักพลเมือง และทาง กรมศึกษาธิการเมืองเหวยฟางได้กำหนดให้โครงการนี้เป็นวิชา เลือกรวิชาหนึ่งในหลักสูตร ปี พ.ศ. 2549 มีการประชุมระดับ มณฑลครั้งแรก และมีการประเมินภาพรวมเรื่องการดำเนินงาน สู่การปฏิบัติ พบว่า การสร้างสำนักความเป็นพลเมืองเกิดผลมากกว่า ในอดีตอย่างมากทำให้นักเรียนมีความคิดและมีวิจาร์ณญาณเพิ่มขึ้น

และทำให้เกิดแนวทางการทำงานที่เพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือเป็นคุณค่าสูงสุด ระหว่างการดำเนินการดังกล่าว มีการอบรมครูในโครงการภายใต้การดูแลและให้ความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องจากศูนย์ CCE สหรัฐอเมริกา ปี พ.ศ. 2550 มีการจัดทำกรวิจัยและพิมพ์เผยแพร่ผลการวิจัย ถือได้ว่าเป็นแนวทางการดำเนินโครงการที่ยั่งยืนและเพิ่มมาตรฐานโครงการให้สูงขึ้น อีกทั้งจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุคลากรที่ดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่อง และทางศูนย์ CCE สหรัฐอเมริกา ก็เข้ามาอบรมขยายผลโครงการให้เป็นครั้งที่ 2 และในปี พ.ศ. 2551 จัดประชุมครั้งแรกเรื่องการสร้างสำนึกพลเมืองของเมืองเหวียงพาง และมีการดำเนินการสร้างเครือข่ายและขยายผลไปยังโรงเรียนต่างๆ ภายในเมืองเหวียงพางอย่างต่อเนื่อง

2. แนวทางการดำเนินงาน

2.1 นำโครงการสอดแทรกเข้าสู่วิชากลุ่มสาระสังคมศึกษา

2.2 การนำโครงการเข้าสู่หลักสูตรแกนกลางของเมืองซึ่งแรกเริ่มมีปัญหาเนื่องจากกระทบเรื่องสวัสดิภาพภายในประเทศในเรื่องของชนชาติ และความสามัคคี แต่ทางรัฐบาลเมืองเหวียงพางก็พยายามแก้ปัญหาโดยจัดตั้งหน่วยงาน และคณะกรรมการขึ้นเพื่อช่วยในการขับเคลื่อน ซึ่งประกอบไปด้วยคณะกรรมการชุดเล็กในระดับอำเภอ และระดับเมือง ดำเนินการ

บริหารจากบนลงล่างและจากล่างขึ้นบน และจัดให้เป็นโครงการสำคัญของเมือง เน้นการอบรมให้ความรู้ทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีคณะแกนนำการอบรมเพื่อสนับสนุนโครงการนี้ และจัดเวทีแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ของโครงการ การดำเนินการดังกล่าวต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และไม่จำกัดเฉพาะผู้ที่อยู่ในโครงการเท่านั้น

2.3 จัดให้มีการประเมินที่มีมาตรฐาน ตั้งแต่การประเมินผลจากการอบรมครู จากกระบวนการที่นำสู่การปฏิบัติ และจากผลที่เกิดกับนักเรียน โดยผลกดันเรื่องนี้ให้เข้าสู่ระบบการประเมินผลของนักเรียนในโรงเรียน

2.4 จัดตั้งคณะกรรมการเฉพาะดูแลภาพรวมของโครงการในเมืองเหวียงพางโดยมีการกิจต่างๆ ได้แก่

2.4.1 เป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาในการดำเนินโครงการ

2.4.2 เป็นคณะกรรมการที่ผลิตงานวิจัยและรวบรวมงานวิจัย

2.4.3 เป็นคณะกรรมการที่คัดเลือกโครงการครู ผู้บริหาร และสถานศึกษาต้นแบบเพื่อมอบรางวัลและเป็นต้นแบบแห่งการเรียนรู้

2.4.4 เป็นคณะกรรมการที่ต้องประเมินโครงการภาพรวมเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง

3. ผลการดำเนินงาน

3.1 เมืองแหวยฟางให้การสนับสนุนโครงการนี้ โดยกำหนดให้เป็นนโยบายทางการศึกษาที่สำคัญนโยบายหนึ่ง จึงทำให้สามารถนำโครงการพัฒนาได้ด้วยความสะดวก และนำเข้าสู่หลักสูตรของสถานศึกษาต่างๆ ได้อย่างมากมายในปัจจุบัน อีกทั้งยังได้รับความร่วมมือจากผู้บริหาร และครูเป็นอย่างมาก

3.2 เมืองแหวยฟางจัดให้มีการประกวดขึ้นหลาย ครั้งเพื่อเป็นแรงกระตุ้นและผลักดันให้โครงการขับเคลื่อน โดยนโยบายสาธารณะจากโครงการนี้หลายเรื่องสามารถนำไปใช้เป็นนโยบายจริงของเมือง อาทิ นโยบายด้านสภาพแวดล้อม นโยบายด้านการจราจร นโยบายด้านสวัสดิการสังคม

3.3 มีการประเมินนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในสมัยก่อนใช้การสอบถามข้อเขียนแต่ปัจจุบันใช้การสอบปากเปล่า ผลจากการประเมินสรุปได้ดังนี้

3.3.1 ผลการประเมินพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการนี้มากกว่าร้อยละ 90 มีความพึงพอใจ

3.3.2 นักเรียนส่วนใหญ่แนะนำแนวทางการดำเนินการโครงการไปดำเนินการต่อในอนาคต

3.3.3 นักเรียนมีความเชื่อมั่นในงานของตนเองสูงขึ้น

3.3.4 นักเรียนกล้าแสดงออกและสามารถสื่อกับสังคมได้สูงขึ้น ตัวอย่างสิ่งที่คุณปกครองสะท้อนจากการที่เด็กในปกครองเข้าร่วมโครงการนี้ “ชีวิตเขาจะลำบากขึ้น เพราะมีงานเยอะแต่ทำให้เด็กเข้าใจว่าเขาจะต้องเติบโตขึ้นพร้อมกับความรับผิดชอบอย่างชัดเจน”

3.4 การทำโครงการนี้ทำให้เกิดกลุ่มเครือข่ายกลุ่มใหญ่ และทำให้โรงเรียนต่างๆ มีการพัฒนา และสร้างอัตลักษณ์ของแต่ละโรงเรียนอย่างเด่นชัด

3.5 ผลจากการอบรมแนวคิดและวิธีการของโครงการทั้งในและต่างประเทศ สรุปได้ดังนี้

3.5.1 ทำให้นักเรียนและครูมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเกิดการมีส่วนร่วมระหว่างครูและนักเรียน

3.5.2 นักเรียนและครูได้ลงมือปฏิบัติจริงด้วยวิธีการสร้างประสบการณ์ตรง

3.5.3 นักเรียนและครูสามารถคิดและหาวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเอง

3.6 แนวทางจัดการเรียนการสอนก่อนที่โครงการนี้จะเข้ามาเมื่อปี พ.ศ. 2548 การเรียนการสอนจะเน้นการฟังแต่ปัจจุบันเน้นการทำกิจกรรมแบบบูรณาการโดยจัดกลุ่มให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น และวิพากษ์วิจารณ์

3.7 ผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนของนักเรียนเพิ่มขึ้น และนักเรียนมีความกล้าคิดกล้าแสดงออก

3.8 เกิดครูต้นแบบในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีความชำนาญในโครงการนี้

3.9 ได้แนวทางในการดำเนินโครงการรูปแบบใหม่ในการสร้างสำนึกพลเมือง ซึ่งประกอบไปด้วยแนวทางในการดำเนินการ ได้แก่

3.9.1 ระบุปัญหา

3.9.2 แนวทางการประเมิน

3.9.3 เลือกวิธีดำเนินการ

3.9.4 จัดทำนโยบายสาธารณะ

3.9.5 ดำเนินการเชิงนโยบาย

3.10 นักเรียนสามารถโน้มหน้าจิตใจคนในสังคม ให้เห็นถึงความสำคัญของนโยบายสาธารณะในโครงการได้ดีในระดับหนึ่ง

3.11 ครูและนักเรียนสามารถนำกระบวนการทั้ง 6 ขั้นตอน จากศูนย์ CCE สหรัฐอเมริกาไปประยุกต์สู่งานด้านอื่นๆ

3.12 เป็นการปรับเปลี่ยนกระบวนการสร้างความเป็นพลเมือง ที่ในอดีตเน้นในการให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย และศีลธรรมเท่านั้นมาเป็นกระบวนการเชิงปฏิบัติการด้วยตนเอง และให้ความสำคัญเพิ่มเติมในด้านสังคมและประวัติศาสตร์

(3) ประสบการณ์การ ผลักดันการสร้างสำนึกพลเมือง เขตเหวยเจิง (Weicheng) เมืองเหวยฟาง

1. เป้าหมาย

1.1 เปิดความคิดและเผยแพร่ข้อมูลองค์ความรู้ ที่ได้จากโครงการผ่านเว็บไซต์มากขึ้น

1.2 ผลักดันให้นักเรียนเข้าร่วมโครงการร้อยละ 100

2. ความเป็นมา

ปี พ.ศ. 2548 ได้ร่วมมือกับศูนย์ CCE สหรัฐอเมริกา นำโครงการการนี้เข้าสู่สถานศึกษามีผลดำเนินการเกินกว่าเป้าหมาย เนื่องจากกรมศึกษาธิการเขตกำหนดให้ทุกโรงเรียนเข้าร่วมโครงการ โดยเริ่มต้นนั้นครูในแต่ละโรงเรียนดำเนินโครงการด้วยความยากลำบาก แต่ก็มีกลุ่มแกนนำเข้าไปช่วยขับเคลื่อนและผลักดัน และในปี พ.ศ. 2549 - 2550 ได้มีการจัดประกวดและได้รับรางวัลมากมายทำให้ในแต่ละโรงเรียนมีความมั่นใจมากขึ้น อีกทั้งมีเว็บไซต์ในการเผยแพร่ผลงาน ปัจจุบันมีโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานร้อยละ 91 เข้าร่วมโครงการนี้

3. แนวทางการดำเนินงาน

3.1 ได้รับการสนับสนุนจากทุกฝ่าย ได้แก่ นักเรียน ครู ผู้ปกครอง ผู้บริหารสถานศึกษา และรัฐบาล

3.2 มีนโยบายออกมาชัดเจนในการสนับสนุนทรัพยากรให้สถานศึกษาดำเนินโครงการ

3.3 จัดการอบรมให้ครูผู้ปฏิบัติจริงโดยครูแกนนำ และจัดเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เชี่ยวชาญกับนักเรียน ครู และผู้บริหารในทุกๆ ปี

3.4 จัดมาตรฐานการดำเนินงาน ได้แก่

3.4.1 รายงานผลการประเมินโครงการในทุกระดับสู่ระดับผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติ และผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ

3.4.2 พัฒนากลไกการเพิ่มประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบริบทของโรงเรียน และช่วงอายุ

3.4.3 จัดให้มีการนำผลงานไปประกวดและเผยแพร่อย่างต่อเนื่อง

3.5 จัดให้มีการประเมินโดยกำหนดตัวชี้วัดตัวอย่างตัวบ่งชี้ อาทิ เกี่ยวกับคุณลักษณะของนักเรียนที่ผ่านโครงการ รางวัลที่โครงการได้รับ ความรับผิดชอบโครงการในหลักสูตรของครู โดยผลที่ได้จากการประเมินนักเรียนและครูต้องนำไปปรับปรุงแก้ไข และเป็นส่วนหนึ่งของตัวบ่งชี้ในการประเมินครั้งต่อไปในลักษณะของพัฒนาการ

3.6 จัดให้มีการแบ่งปันทรัพยากรระหว่างโรงเรียน โดยปัจจุบันมีครูต้นแบบ 5 คน ในการเป็นแกนนำหลักสำหรับให้ความรู้

3.7 มีการจัดการแสดงผลงานของนักเรียนที่ได้รับรางวัลดีเด่นผ่านสื่อต่างๆ

3.8 สร้างกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนและผลักดันการพัฒนาโครงการนี้ในลักษณะพี่เลี้ยงโดยให้โรงเรียนที่จัดโครงการที่มีคุณภาพในระดับดีเด่นดูแลโรงเรียนในบริเวณใกล้เคียงที่ยังไม่พัฒนา

4. ผลการดำเนินงาน

4.1 นักเรียนในโรงเรียนเข้าร่วมโครงการเพิ่มมากขึ้น และโครงการที่ดำเนินการได้รับรางวัลจำนวน 25 รางวัล และในระดับสถานศึกษาได้รับรางวัล 2 แห่ง

4.2 ได้รับการสนับสนุนจากสื่อมวลชนมากขึ้น โดยสื่อมวลชนได้นำเสนอต่อสาธารณะชนเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง อาทิ เรื่องเด็กติดเกม

4.3 นักเรียนสามารถนำเสนอนโยบายที่ผู้ใหญ่มองข้าม อาทิ นโยบายการกินอาหารเข้าที่มีประโยชน์ในตอนเช้า นโยบายหมาส่งเสียงดัง

4.4 ผลที่เกิดกับนักเรียนสรุปได้ ดังนี้

4.4.1 นักเรียนมีการพัฒนาทางความคิดกล้าคิดกล้าแสดงออกและมีความเป็นพลเมืองเพิ่มขึ้น อาทิ นักเรียน

คนหนึ่งไม่ชอบแสดงออกแต่เมื่อผ่านโครงการนี้เขาก็กล้าคิด กล้าทำและมีความคิดว่าการเข้าร่วมโครงการนี้ทำให้ตนเอง มีความรับผิดชอบต่อสังคมและทำให้สังคมน่าอยู่เพิ่มขึ้น ผู้ปกครอง คนหนึ่งมีความเห็นว่า “ในตอนแรกที่เห็นลูกทำโครงการนี้รู้สึก หงั้นไส้และรำคาญมากเพราะลูกไม่ให้ความสำคัญต่อการทำบ้าน แต่ปัจจุบันภูมิใจที่ลูกมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม”

4.4.2 สร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนให้ดีขึ้นเนื่องจากได้ทำกิจกรรมร่วมกันในรูปแบบพี่เลี้ยง

4.4.3 นักเรียนเรียนรู้ระเบียบวิธีวิทยาทางการวิจัย ทำให้นักเรียนรู้จักคิด ใช้คำพูด และลงมือปฏิบัติ

4.5 ครูทำหน้าที่ในการเป็นครูที่เน้นนักเรียนเป็น ศูนย์กลางได้ดีขึ้น และใช้การเรียนการสอนแบบลงมือปฏิบัติจริง

5. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกลุ่มผู้ดำเนินโครงการ

5.1 ถาม ปัญหาในกระบวนการทำงาน

ตอบ เริ่มแรกมีปัญหาเรื่องสถานศึกษาไม่เข้าใจดังนั้นผู้รับผิดชอบโครงการของเขตนี้จึงจัดการทำวิจัยเพื่อหาวิธีดำเนินโครงการ หลังจากทำวิจัยก็นำวิธีดังกล่าวขยายผลไปสู่โรงเรียนต่างๆ จัดการอบรมให้ความรู้กับครู และมีการให้รางวัลเป็นแรงจูงใจสำหรับโรงเรียนที่มีพัฒนาการ

5.2 ถาม การออกไปเก็บข้อมูลสัมภาษณ์นักเรียนมีความปลอดภัยแค่ไหน โรงเรียนดูแลอย่างไร

ตอบ มี 2 แนวทาง ได้แก่ 1) ครูไปร่วมสัมภาษณ์กับนักเรียนด้วย 2) ประสานงานกับผู้ปกครองให้ผู้ปกครองติดตามไปด้วย แต่ปัญหาดังกล่าวยังไม่เคยเกิดขึ้น

5.3 ถาม มีแนวทางนำโครงการดังกล่าวเข้าสู่หลักสูตรอย่างไร

ตอบ มีหน่วยงานที่สนับสนุนในเรื่องนี้ทั้งในด้านการวิจัย ข้อมูลกลุ่มเครือข่าย และมีทีมที่ปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญที่สามารถให้ข้อมูลสนับสนุนได้ตลอดเวลา

5.4 ถาม การดำเนินงานในโครงการนี้เป็นส่วนหนึ่งของคะแนนสำหรับคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา การนำคะแนนดังกล่าวไปใช้มีปัญหาอะไรหรือไม่

ตอบ ไม่มี เนื่องจากปัจจุบันสังคมได้ให้ความสำคัญต่อความเป็นพลเมืองอย่างมากเนื่องจากเป็นพื้นฐาน

ที่ทำให้นักเรียนมีพัฒนาการทางวุฒิภาวะ และเป็นการสร้างสังคมให้สงบสุขในอนาคต

5.5 *ถาม* การให้ครูเป็นที่ปรึกษา ถ้ามีการแนะนำมากจะเป็นการทำให้นักเรียนได้ใช้ความคิดน้อยหรือไม่

ตอบ จากการที่ไปอบรมจากศูนย์ CCE สหรัฐอเมริกา พบว่ากระบวนการทั้ง 6 ขั้นตอน ทุกขั้นตอนจะให้นักเรียนได้คิดและดำเนินการเอง โดยครูจะเป็นเพียงพี่เลี้ยงในการให้คำแนะนำในการดำเนินการว่าทำอย่างไร และเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหา อาทิ การลงภาคสนามเก็บข้อมูล ติดต่อขอข้อมูลจากหน่วยราชการ ข้อสังเกตคือ หากเป็นความคิดของนักเรียน ผู้ใหญ่จะให้ความเคารพในสิทธินี้ สำหรับที่ให้เลือกใช้วิธีการจัดกิจกรรมของศูนย์ CCE สหรัฐอเมริกาเนื่องจากรู้สึกง่าย ชัดเจน ดำเนินการแล้วมีความสุขในการทำโครงการ

(4) ประสิทธิภาพการผลักดันการสร้างสำนักพลเมืองเขตหานถึง (Hanting) เมืองเหวยฟาง

การสร้างสำนักพลเมืองเขตหานถึง ใช้การวิจัยเป็นฐานในการพัฒนาโครงการ โดยโรงเรียนในเขตนี้ถึงจำนวน 67 แห่ง เข้าร่วมโครงการวิจัยนี้

ถึงจำนวน 52 แห่ง โครงการได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง ได้รับการยอมรับจากผู้นำของรัฐบาลและผู้เชี่ยวชาญ อีกทั้งได้รับการประชาสัมพันธ์จากสื่อต่างๆ ได้แก่ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ของมวลชนชาตง และผู้นำของเขตนี้ก็ให้ความสำคัญโดยกำหนดให้เป็นนโยบายที่สำคัญในระดับต้นๆ

1. เป้าหมาย

1.1 ให้นักเรียนได้เรียนรู้ถึงความสามารถของตนเอง ความรับผิดชอบ และการปลูกจิตสำนึกที่ดีงาม

1.2 สร้างระบบบริหารโครงการครบทั้งกระบวนการ ได้แก่ การสร้างกลไกการอบรม การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ โดยเน้น การให้ความรู้ แนวทางการสร้างความรู้ รับผิดชอบ การปลูกจิตสำนึก และการวัดและประเมินผล

2. แนวทางการดำเนินงาน

2.1 ทำการวิจัยเชิงลึกผ่านโครงการ “ความรับผิดชอบในห้องเรียน” โดยให้สถานศึกษาในเขตเข้าร่วมดำเนินการวิจัย ผลจากการวิจัย พบว่า การเตรียมการสอนต้องเน้นเรื่องความรับผิดชอบที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน กิจกรรมต้องมีอย่างน้อยเดือนละครั้ง เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนเคยชิน กิจกรรมต่างๆ ต้องสร้างขึ้นตามความเหมาะสมของแต่ละสภาพบริบทของสถานศึกษาและช่วงชั้น อาทิ การสอนผ่านนิทาน การรักษา

สภาพแวดล้อมตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ที่โรงเรียนตั้งอยู่ การรณรงค์บริจาคสาธารณะกุศลในเรื่องต่างๆ

2.2 การนำโครงการเข้าสู่สถานศึกษาต้องคำนึงถึงสิ่งต่างๆ ได้แก่ 1) มีแผนการเรียนการสอนโดยปรับเนื้อหาตามความเหมาะสมในแต่ละบริบทและช่วงวัย 2) มีการประเมิน 3 ขั้นตอน ได้แก่ ก่อนการเรียนการสอน ระหว่างการเรียนการสอน และหลังการเรียนการสอน การประเมินต้องเป็นการประเมินแบบ 360 องศา และใช้เครื่องมือสำหรับการประเมินให้เหมาะกับช่วงวัย 3) จัดทำคู่มือสำหรับผู้บริหาร ครู และนักเรียน 4) จัดเวลาให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความก้าวหน้าของกิจกรรมสัปดาห์ละครั้ง และ 5) ครูจะต้องให้ผู้ปกครองร่วมรับทราบผลการดำเนินโครงการนี้เป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง

3. ผลการดำเนินงาน

3.1 สถานศึกษาดำเนินการแล้ว 52 แห่ง จากจำนวนสถานศึกษาทั้งหมด 67 แห่ง

3.2 นักเรียนส่วนใหญ่ได้รับรางวัลในด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง และสังคม

3.3 การนำร่องของโครงการวิจัยเป็นการเพิ่มสมรรถนะในการทำวิจัยของครูในโรงเรียน โดยปัจจุบันมีงานวิจัยของครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพดีเด่นประมาณ 84 เรื่อง

3.4 ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนที่ผ่านกระบวนการนี้ทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อสังคม อีกทั้งเพิ่มพูนทักษะทางกระบวนการวิจัย อาทิ แนวทางการสัมภาษณ์แต่ละบุคคลที่มีความแตกต่างกันทำให้นักเรียนมีทักษะในการสื่อสารเพิ่มมากขึ้น

3.5 มีนโยบายสาธารณะในการแก้ปัญหาเพิ่มขึ้น ซึ่งนโยบายดังกล่าวทางหน่วยงานของรัฐสามารถนำไปตั้งเป็นนโยบายเพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

4. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกลุ่มผู้ดำเนินโครงการ

4.1 ทาม

เรื่องสำนึกพลเมืองมีเรื่องสิทธิและความรับผิดชอบต่อ แต่ในสังคมสาธารณรัฐประชาชนจีนยังขาดในเรื่องดังกล่าว จะดำเนินการอย่างไร

ตอบ กิจกรรมที่ดำเนินการทั้งหมดเกิดจากความคิดของนักเรียน ซึ่งกระบวนการดังกล่าวคือการใช้สิทธิและความรับผิดชอบต่ออยู่แล้ว

4.2 *ถาม* โครงการนี้ปัจจุบันได้รับการสนับสนุนอย่างดีเยี่ยมจากทุกฝ่าย โดยข้อเสนอนโยบายสาธารณะที่ได้จากโครงการได้รับการตอบรับอย่างดี แต่หากในอนาคตไม่ได้รับการตอบรับนักเรียนจะหมดกำลังใจหรือไม่

ตอบ เราไม่ได้เน้นว่านโยบายที่กำหนดจะได้ดำเนินการตามที่ต้องการหรือไม่ แต่เราเน้นที่กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นซึ่งกระบวนการดังกล่าวทำให้นักเรียนมีประสบการณ์และมีความสุขในการเรียนรู้

(5) **ผลงานในสถานศึกษา เรื่อง “การสร้างสำนึกพลเมือง : การปฏิบัติการของนักเรียนกับสังคม”**

ตัวอย่าง ผลงานที่ร่วมนำเสนอแฟ้มผลงานที่น่าสนใจ

เรื่อง “อุบัติเหตุจรรยาบรรณโรงเรียน” นโยบายสาธารณะที่กำหนด ได้แก่ 1) ให้หน่วยงานของรัฐเพิ่มสัญญาณไฟจราจร 2) ปรับปรุงป้ายจราจรที่ชำรุด 3) จัดระเบียบและเพิ่มพื้นที่การจอดรถ และ 4) จัดระเบียบพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่

เรื่อง “การเลี้ยงสุนัข” นโยบายสาธารณะที่กำหนด ได้แก่ 1) ให้หน่วยงานของรัฐกำหนดว่าถ้าที่พักรวมกันเป็นตึกหรือห้องแถวห้ามเลี้ยงสุนัขเนื่องจากส่งเสียงรบกวน 2) ถ้าสุนัขไปขบถายของเสียนอกเขตพื้นที่ที่ตนต้องรับผิดชอบต้องไปทำ

ความสะอาดถ้าละเลยจะต้องโดนปรับ และ 3) การเลี้ยงสุนัขต้องมีการขึ้นทะเบียนกับทางรัฐเพื่อควบคุมปริมาณประชากรสุนัข

เรื่อง “อาหารเช้า” นโยบายสาธารณะที่กำหนด ได้แก่ 1) ให้โรงเรียนกำหนดว่าครูต้องให้ข้อมูลการบริโภคอาหารที่ตรงตามหลักโภชนาการและการรับประทานอาหารเช้าของครูต้องรับประทานให้พอเหมาะและเหมาะสมกับร่างกายเพื่อเป็นแบบอย่างแก่นักเรียน 2) โรงเรียนจัดคลินิกให้คำปรึกษาความรู้ในเรื่องการบริโภคอาหารให้กับนักเรียน และ 3) ให้หน่วยงานของรัฐออกนโยบายให้โรงงานผลิตอาหารต้องคำนึงถึงคุณค่าหลักโภชนาการในการผลิต

เรื่อง “คนชรา” นโยบายสาธารณะที่กำหนด ได้แก่ 1) บุตรหลานต้องเคารพและดูแลคนชราตามหน้าที่ 2) รัฐต้องคุ้มครองความเป็นอยู่ของคนชรา 3) เมืองต้องจัดสรรพื้นที่สำหรับประกอบกิจกรรมนันทนาการให้แก่คนชรา 4) โรงเรียนในเขตเมืองต้องเข้าไปดูแลคนชราอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง และ 5) รัฐต้องให้การดูแลเกี่ยวกับสวัสดิการของคนชรา

เรื่อง “มลพิษสีขาว (ถุงพลาสติก)” นโยบายสาธารณะที่กำหนด 1) รณรงค์ให้นักเรียนในโรงเรียนเลิกใช้ถุงพลาสติกโดยนักเรียนในโครงการร่วมกันจัดนิทรรศการที่แสดงถึงผลกระทบต่อโลกเมื่อปริมาณพลาสติกมีมากขึ้น 2) โรงเรียนจัดทำ

ถุงผ้าลดโลกร้อนจากเศษผ้าที่ใช้แล้วเพื่อมาใช้แทนถุงพลาสติก และ 3) จัดโครงการ 3R ซึ่งได้แก่ Reduce คือ การลด ละ เลิก ใช้สิ่งของเครื่องใช้ที่ไม่จำเป็น หรือใช้จำนวนให้น้อยลง Reuse คือ เป็นการใช้แล้วนำกลับมาใช้อีก ใช้จนกว่าจะหมดสภาพ และ Recycle คือ การนำกลับมาใช้แล้วใช้อีกโดยต้องนำไปแปรสภาพเสียก่อน อาทิ การเอาขยะพลาสติกทั้งหลายกลับไปเข้ากระบวนการหลอมละลาย แล้วขึ้นรูปใหม่ กลายเป็นถุงดำ กะละมัง ถังขยะ

(6) การจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในสถานศึกษาของประเทศไทย

การประชุมในครั้งนี้นำทางคณะผู้จัดได้เชิญ นางสาวสุทธาลินี วัชรบูล รองเลขาธิการสภาการศึกษา นำเสนอการดำเนินงานการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในสถานศึกษาของประเทศไทย ซึ่งสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินการอยู่ โดยมีรายละเอียดพอสังเขปดังนี้

1. ความนำ

การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง เป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นการสร้างผู้ที่เป็นกำลังสำคัญในการสืบทอดวัฒนธรรมความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติให้เกิดการสืบสานอุดมการณ์และความเป็นพลเมืองที่มีพลังความคิด พลังความรัก และพลังความสามัคคีไปอย่างต่อเนื่อง บนพื้นฐานของการเคารพกติกาของสังคม เคารพผู้อื่น และเคารพหลักการของการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนการสอน พัฒนาหลักสูตรการศึกษาที่ให้ความสำคัญในเรื่องของการปฏิบัติเพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ เกิดทักษะ และทัศนคติที่ดีต่อการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย

อันนำไปสู่การปฏิบัติในวิถีชีวิตของพลเมืองทุกคน การสร้างสำนึกพลเมืองจึงเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ต้องสร้างพื้นฐานความคิดของประชาชนให้ถูกทิศทาง ตามแนวคิด หลักการและปรัชญาของการปกครองที่เป็นของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง พร้อมทั้งต้องบ่มเพาะแนวคิดที่ถูกต้องให้ไว้เป็นพื้นฐานตั้งแต่เยาว์วัย เพื่อสร้าง “พลเมือง” และเปลี่ยนประชาชนให้เป็น “พลเมือง” ตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งหมายถึง ผู้ที่ใช้สิทธิเสรีภาพโดยมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม โดยมีคุณลักษณะ 6 ประการคือ 1) พึ่งตนเองและรับผิดชอบต่อตนเองได้ 2) เคารพสิทธิผู้อื่น 3) เคารพความแตกต่าง 4) เคารพหลักความเสมอภาค 5) เคารพกติกา และ 6) รับผิดชอบต่อสังคม โดยเริ่มต้นที่ตนเอง เพื่อทำให้เกิด “พลเมือง” ที่จะช่วยแก้ปัญหาของสังคมในระดับต่างๆ ที่ตนเองเกี่ยวข้อง ได้แก่ พลเมืองของครอบครัว พลเมืองของโรงเรียน พลเมืองของมหาวิทยาลัย พลเมืองของชุมชน พลเมืองของสังคม พลเมืองของประเทศ พลเมืองอาเซียน และพลเมืองโลกในที่สุด

2. แนวทางการดำเนินงาน

กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้ดำเนินโครงการคุณธรรมนำความรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีในสังคม โดยมีโครงการย่อยการเสริมสร้าง

สันติวัฒนธรรมในสถานศึกษาด้วยการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในสถานศึกษา (ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 - 2551) โดยเริ่มจากการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการผู้บริหาร เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและการอบรมครูเป็นวิทยากรแกนนำ 3 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรที่ 1 แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธีในสถานศึกษา หลักสูตรที่ 2 นักเจรจาไกล่เกลี่ย และหลักสูตรที่ 3 วิทยากรการจัดการความขัดแย้งด้วยวิธีสันติวิธีในสถานศึกษา จำนวนผู้เข้าร่วมอบรม 50 คน จาก 20 สถานศึกษา เพื่อเป็นแกนนำในการขยายผลรุ่นที่ 1 ต่อจากนั้นได้จัดอบรมให้กับโรงเรียน 80 แห่ง และมีการติดตามผลการดำเนินงานโดยเชิญเครือข่ายผู้ผ่านการอบรมมาพบปะเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเติมเต็มองค์ความรู้เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับแกนนำดังกล่าวเป็นระยะๆ

ในปี พ.ศ. 2553 กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดทำข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง โดยได้กำหนดประเด็นสำคัญของระบบการศึกษาและการเรียนรู้ที่ต้องการปฏิรูปอย่างเร่งด่วนไว้ 4 ประการหลัก ประการหนึ่งที่สำคัญคือ “การพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่” ที่มีจิตสาธารณะ คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม สามารถทำงานเป็นกลุ่มได้อย่างเป็นกัลยาณมิตร รั้งกิจการทุจริตและต่อต้านการซื้อสิทธิ์ขายเสียงซึ่งก็คือคุณสมบัติของความเป็น “พลเมือง” ที่จะช่วยแก้ปัญหาของสังคมในระดับต่างๆ ที่ตนเกี่ยวข้องทุกระดับตั้งแต่เป็น พลเมืองของครอบครัว พลเมือง

ของโรงเรียน พลเมืองของมหาวิทยาลัย พลเมืองของชุมชน พลเมืองของสังคม พลเมืองของประเทศ พลเมืองอาเซียน ไปจนถึงพลเมืองโลก

กลไกในการดำเนินการปฏิรูปการศึกษาอีกกลไกหนึ่งคือ การแต่งตั้งคณะกรรมการ กนป. ด้านพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดีและได้จัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง พ.ศ. 2553 - 2561 ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองสำหรับเด็ก และเยาวชน 2) การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่ ครอบครัว และชุมชน 3) การสร้างพลเมืองในวงกว้างและการสร้างความตระหนักในสังคมโดยใช้สื่อมวลชน และ 4) การเชื่อมประสานเครือข่ายภาครัฐและเอกชน โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อให้การปกครองในระบอบประชาธิปไตย ประสบความสำเร็จในประเทศไทย โดยการสร้าง “พลเมือง” ที่มีความสามารถในการปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งหมายถึง สมาชิกในสังคมที่ใช้สิทธิเสรีภาพโดยมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม

2. เพื่อพัฒนาการศึกษาที่สร้างความเป็นพลเมือง (Civic Education) ในรูปกิจกรรมที่เน้นกระบวนการคิด วิเคราะห์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการลงมือปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนมี

ทักษะรอบด้าน เพื่อประโยชน์ของตนเอง สังคมประเทศ ไปจนถึงเพื่อประโยชน์ของมนุษยชาติ

3. เพื่อเสริมสร้าง/ฝึกฝนคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองให้กับกลุ่มเป้าหมายต่างๆ โดยเฉพาะในช่วงเปลี่ยนผ่านได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ผู้เรียน ครอบครัว ชุมชน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ประชาชนทั่วไป และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการเป็นแบบอย่างที่ดี มีพลังในสังคม สำหรับทำหน้าที่หล่อหลอมปลูกฝังอุปนิสัย ค่านิยม ความเป็นพลเมืองให้กับเด็กและเยาวชนได้อย่างลึกซึ้งและแยกกาย

3. เป้าหมาย

- 3.1 เพื่อให้ประเทศไทยก้าวสู่ความเป็น “สังคมพลเมือง” (Civil Society) หมายถึง ประเทศที่ประกอบด้วยสมาชิกที่ตระหนักในพลังของตนเอง และร่วมกันสร้าง “สังคมที่เข้มแข็ง” ในมิติต่าง ๆ อาทิ การเมือง สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม เพื่อให้ประเทศไทยมีความมั่นคง ประชาชนแต่ละกลุ่มความคิด ความเชื่อ สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและปราศจากความรุนแรง ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

- 3.2 เพื่อเตรียมความพร้อมทรัพยากรบุคคลของประเทศในการก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียน และประชาคมโลก

อย่างสมศักดิ์ศรี และเป็นพลังสำคัญในการสร้างสันติภาพถาวร รวมถึงเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมแก้ปัญหาของโลกและมนุษยชาติ ทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลเมืองโลก

4. ผลการดำเนินงาน

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้ร่วมกับสถาบันพระปกเกล้าจัดอบรมโครงการสร้างสำนักพลเมือง เพื่อเพิ่มพูนทักษะด้านกระบวนการสอนแบบบูรณาการให้กับผู้บริหาร ครู อาจารย์ ในเรื่องการมีส่วนร่วม การแก้ไขปัญหาชุมชน และการเสริมสร้างแนวคิดและหลักการประชาธิปไตย โดยมีผู้บริหารและครูที่สมัครใจเข้าร่วมกันพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง และนำสิ่งที่ได้กลับไปพัฒนาดำเนินการในโรงเรียน เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองให้กับนักเรียน ครู ในสถานศึกษา และเพื่อสร้างโรงเรียนตัวอย่างของกระบวนการสร้างพลเมืองรุ่นใหม่ที่พร้อมด้วยความรู้ ความเข้าใจ ในความเป็นประชาธิปไตย การมีส่วนร่วม การมีจิตสาธารณะ การแก้ปัญหาในโรงเรียน ในชุมชน และขยายไปสู่การจัดทำนโยบายสาธารณะ รวมทั้งสร้างเครือข่ายและช่องทางเพื่อการขับเคลื่อนและขยายผลอย่างต่อเนื่องในการสร้างสำนักของความเป็นพลเมืองร่วมกันเพื่อพัฒนาปัญญาของชาติต่อไป ในปัจจุบัน การดำเนินการโครงการดังกล่าวได้จัดอบรมครูและผู้บริหารเพื่อนำไปขยายผลในโรงเรียนรวม 4 รุ่น ใน 4 ภูมิภาค

ในช่วงเดือนกันยายน พ.ศ. 2553 - ธันวาคม พ.ศ. 2554 ตามลำดับ มีผู้ผ่านการอบรมรวม 257 คน จาก 89 โรงเรียน ขณะนี้ได้มีการติดตามผลการดำเนินงานโครงการของสถานศึกษาและการนำเสนอแฟ้มผลงานรุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2 ไปแล้ว

5. ตัวอย่าง นโยบายสาธารณะในโครงการสร้างสำนักพลเมืองที่น่าสนใจ

เรื่อง “ปัญหาเด็กติดเกม” ของโรงเรียนท่าชัยวิทยา จังหวัดสุโขทัย ซึ่งผู้แทนนักเรียนจากประเทศไทย 4 คนเป็นผู้นำเสนอ โดยมีรายละเอียดพอสังเขปดังนี้

1. สภาพปัญหา ในโรงเรียนมีนักเรียนติดเกมจำนวนมาก และนักเรียนมักหนีเรียนเพื่อไปเล่นเกม ผลจากการสำรวจนักเรียนในโรงเรียน ด้วยแบบสอบถาม พบว่า
 - 1) นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นติดเกมจำนวนมาก
 - 2) ในชุมชนมีร้านเกม 16 ร้าน และยังเป็นที่ต้องการของผู้เล่น และ 3) มีผู้เข้าไปเล่นเกม 600 คนต่อเดือน
 ผลจากการสำรวจสภาพปัญหาของเยาวชน

ของเอแบคโพล พบว่า เด็กช่วงอายุประมาณ 7-19 ปี ติดเกม คิดเป็นร้อยละ 68 เกมที่เล่นมากที่สุด คือเกมต่อสู้ รองลงมา คือ เกมที่ใช้ความรุนแรง และเกมลามกอนาจาร ตามลำดับ ผลกระทบต่อเยาวชนจากปัญหานี้ ได้แก่ 1) ทำให้มีผลการเรียนตกต่ำ 2) ทำให้มีพฤติกรรมก้าวร้าว 3) ทำให้มีอาชญากรรมก่ออาชญากรรม 4) มีค่าใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือย 5) มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร และ 6) เกิดปัญหาการลักขโมยในชุมชน

2. นโยบายทางเลือก นโยบายของรัฐในปัจจุบัน ได้แก่ 1) พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ปีพุทธศักราช 2551 และ 2) นโยบายของคณะกรรมการสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ โดยนโยบายของคณะกรรมการสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ ได้ออกกฎหมายให้ร้านเกมทั่วประเทศให้บริการแก่เด็กที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป แต่ไม่เกิน 18 ปีในวันเปิดเรียน ในเวลา 14.00 - 22.00 น. และสำหรับเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปีในวันเปิดเรียน ในเวลา 14.00 - 20.00 น. นโยบายทางเลือกในโรงเรียน คือ รมรณรงค์ด้านภัยใส่ใจเด็กติดเกมและโรงเรียนปลอดเกม คือ ไม่ให้นักเรียนเล่นเกมในโรงเรียน นโยบายทางเลือกในชุมชน คือ จัดทำกิจกรรมยามว่างในชุมชน

3. นโยบายสาธารณะ คือ “รมรณรงค์ด้านภัยใส่ใจเด็กติดเกม” จากการสำรวจและติดตามผลพบข้อดีของนโยบาย

ได้แก่ 1) เด็กติดเกมมีจำนวนลดลง 2) พฤติกรรมการก้าวร้าวลดลง 3) ปลูกฝังให้เด็กมีใจรักการอ่าน 4) ทำให้เด็กตระหนักถึงความร้ายแรงจากเกม และ 5) ครอบครัวอบอุ่น เพราะมีเวลาทำกิจกรรมกับครอบครัวมากขึ้น ข้อเสียของนโยบาย คือ ขาดผลประโยชน์ต่อธุรกิจร้านเกม

4. แผนการดำเนินการมี ดังนี้ 1) เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2553 จัดประชุมชี้แจงผู้เกี่ยวข้อง โดยลงพื้นที่เข้าไปพูดคุยกับประธานชมรมร้านเกม และอธิบายถึงปัญหาเด็กติดเกมภายในชุมชน 2) จัดทำข้อตกลง (MOU) กับผู้ประกอบการร้านเกมมีด้วยกัน 2 ข้อ ได้แก่ 2.1) ขอให้ผู้ประกอบการร้านเกมเปิดให้บริการแก่นักเรียนในเวลา 15.30 น. และ 2.2) ขอให้ภายในร้านเกมมีมุมหนังสือ 3) เดือนมกราคม พ.ศ. 2554 นำเสนอแผนปฏิบัติการต่อเทศบาลตำบล 4) เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554 นำเสนอแฟ้มผลงาน และ 5) ภายในโรงเรียนจัดเสียงตามสายเกี่ยวกับเด็กติดเกมในเวลาพักกลางวัน จัดนิทรรศการรณรงค์แจกแผ่นพับให้ความรู้ และมีการจัดตั้งคลินิกมารยาทเพื่อจัดอบรมนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว ผลการจากการดำเนินการ ได้แก่ 1) นักเรียนมีพฤติกรรมที่ดีขึ้น 2) นักเรียนมีผลการเรียนที่ดีขึ้น 3) ลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน และ 4) ปัญหาการลักขโมยลดลง

(7) รายงานผลการดำเนินการสร้างสำนึกพลเมือง ของ 5 มณฑล

1. มณฑลหยุนนาน (Yunnan)

1.1 ความเป็นมา

การดำเนินโครงการสร้างสำนึกพลเมืองเริ่มดำเนินการเมื่อปี พ.ศ. 2549 โดยยึดแนวทาง 6 ขั้นตอนของศูนย์ CCE สหรัฐอเมริกา มาประยุกต์ใช้ ระหว่างการดำเนินการได้พบปัญหาต่างๆ มากมาย แต่ได้ดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาโครงการให้สอดคล้อง

กับบริบทของสถานศึกษาในมณฑล โดยใช้แนวทางการปรับปรุงที่ได้มาจากการประเมินครูและนักเรียน

1.2 แนวทางการดำเนินงาน

1.2.1 โครงการมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการดำเนินโครงการ คือ ต้องขยายผลโครงการเข้าสู่โรงเรียนร้อยละ 100

1.2.2 โครงการมีการใช้งานวิจัยเป็นฐานในการดำเนินงาน

1.2.3 การใช้หลักฉันทามติ ซึ่งถือเป็นการให้ความสำคัญแก่สิทธิมนุษยชนในการเลือกปัญหาที่จะนำมากำหนดนโยบายสาธารณะ หลักฉันทามติทำให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์ รู้ถึงความสำคัญของปัญหา ใช้การพิจารณาและไตร่ตรองในการแก้ปัญหาอย่างลึกซึ้งโดยตัดเรื่องความคิดเห็นส่วนตัวออกก่อนที่จะเลือกปัญหา

1.2.4 มีการประเมินก่อนการดำเนินโครงการ ระหว่างการดำเนินโครงการ และหลังการดำเนินโครงการ อย่างเป็นระบบและต่อเนื่องด้วยคู่มือการประเมินจากหน่วยงานกลางที่ดูแลในเรื่องนี้ และหลังจากการประเมินแล้วเสร็จจะนำผลที่ได้ไปปรับปรุงและพัฒนา

1.2.5 การดำเนินการ ใช้กระบวนการ 6 ขั้นตอน ของศูนย์ CCE สหรัฐอเมริกา

1.3 ผลการดำเนินงาน

นักเรียนมีความภาคภูมิใจในตนเอง เนื่องจากนักเรียนเป็นผู้มีส่วนร่วมทุกขั้นตอนในการดำเนินการเองทั้งหมด อีกทั้งทำให้นักเรียนมีผลการเรียนดีขึ้น และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน

1.4 อุปสรรคในการดำเนินโครงการ

1.4.1 ผู้ปกครองเป็นห่วงผลการเรียนของนักเรียน

1.4.2 การนำเสนอแฟ้มผลงานจำเป็นต้องมีผู้เกี่ยวข้องกับนโยบายสาธารณะจำนวนมากมารับฟังความคิดเห็น แต่ในปัจจุบันยังขาดการประสานงานในเรื่องดังกล่าว

1.4.3 ขาดงบประมาณในการดำเนินการ

1.4.4 การดำเนินงานของบางนโยบายต้องใช้เวลานาน จึงจะประสบความสำเร็จ

1.4.5 การดำเนินงานต้องดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นต้องมีการกระตุ้นให้มีการดำเนินงานต่อ

1.5 ตัวอย่าง นโยบายสาธารณะในโครงการสร้างสำนึกพลเมืองที่น่าสนใจ

เรื่อง “ทิวทัศน์ในเขตแอ่ฮาย” เนื่องจากในเมืองนี้มีพลเมืองประมาณ 600,000 คน และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ และนักเรียนได้ดำเนินการออกไปสัมภาษณ์เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของสภาพทิวทัศน์ของเมือง นโยบายสาธารณะที่กำหนด ได้แก่ 1) เสนอเทศบาลเพื่อของบประมาณดูแลทะเลสาบเตียงสี่ที่มณฑลหยูหนาน 2) ออกกฎหมายควบคุมสิ่งปลูกสร้างเพื่อไม่ให้บดบังทิวทัศน์ที่สวยงาม อาทิ ภูเขา ทะเลสาบ

3) หน่วยงานของรัฐให้ความรู้เกี่ยวกับการรักษาสภาพแวดล้อมและออกกฎหมายในการรักษาสภาพแวดล้อม และ 4) กำหนดมาตรการให้สื่อมวลชนเข้าไปช่วยในการประชาสัมพันธ์รณรงค์ให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญต่อการรักษาสภาพทิวทัศน์ในเขตแอ่ฮาย ผลการดำเนินการ ได้แก่ 1) นักเรียนสนใจต่อสิ่งแวดล้อมรอบข้างและคนรอบข้าง 2) ทักษะคิดของนักเรียนกว้างขวางขึ้น 3) นักเรียนได้เรียนรู้เทคนิคการเจรจา 4) นักเรียนรู้จักทำงานเป็นทีม 5) ทำให้นักเรียนเกิดความรับผิดชอบในตนเอง เรียนรู้ด้วยตนเอง และรู้จักการแก้ปัญหาด้วยตนเอง 6) นักเรียนสามารถใช้กระบวนการวิจัยในการแก้ปัญหา และ 7) ทำให้เกิดมาตรการควบคุมสิ่งปลูกสร้างและมาตรการการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมจากหน่วยงานภาครัฐ

เรื่อง “การแก้ไขปัญหาการคมนาคม”

นโยบายสาธารณะที่กำหนด ได้แก่ 1) รัฐต้องออกข้อบังคับเรื่องการจอดรถ 2) รัฐต้องจัดที่จอดรถเฉพาะ 3) รัฐต้องดูแลเรื่องการขายของริมทาง 4) รัฐต้องออกมาตรการควบคุมจำนวนในการใช้รถของประชาชนและควบคุมจำนวนการซื้อรถของแต่ละบุคคล 5) รัฐต้องจัดช่องทางเดินรถสาธารณะและมีกฎหมายบังคับใช้อย่างชัดเจน และ 6) รัฐต้องปรับปรุงสัญญาณไฟจราจรและป้ายจราจรต่างๆ

2. มณฑลเจียงซู (Jiangsu)

ความเป็นมา แนวทางการดำเนินงาน และผลการดำเนินการ นำเสนอในหน้า 35 ถึง หน้า 42

ตัวอย่าง นโยบายสาธารณะในโครงการสร้างสำนึกพลเมืองที่น่าสนใจ

เรื่อง “คนชาติวัฒนธรรม” จากหัวข้อนี้ทำให้ต้องมีการสร้างกิจกรรมเกี่ยวกับการรักษาศิลปวัฒนธรรม นโยบายสาธารณะที่กำหนด คือ โรงเรียนออกนโยบายกำหนดให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม ซึ่งทางโรงเรียนได้ตอบสนองต่อนโยบายนี้โดยกำหนดให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้การแสดงจิวปักกิ่ง โรงเรียนได้เชิญศิลปินที่มีชื่อเสียงมาเป็นวิทยากรและได้ขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานศิลปะการแสดงของภาครัฐ ผลการดำเนินการ ได้แก่ 1) ทำให้โรงเรียนเป็นแหล่ง

อบรมศิลปะการแสดงของมณฑล 2) นักเรียนได้รับรางวัลและทุนการศึกษาทางด้านศิลปะการแสดง 3) นักเรียนได้ไปร่วมแสดงในโอกาสสำคัญต่างๆ ที่ศาลาประชาคมปักกิ่ง 4) โครงการได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนอย่างมาก โดยได้นำเสนอผ่านโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ ในการเผยแพร่ข้อมูลการดำเนินงาน 5) การเรียนรู้จากโครงการศิลปะทำให้นักเรียนรู้จักศิลปกรรมเคารพผู้ใหญ่ รักถิ่นฐานบ้านเกิด และได้พัฒนาฝีมือการแสดง และ 6) จากผลการประเมินโครงการนี้ทำให้ได้รับรู้ถึงคุณค่ามากมาย นักเรียนใส่ใจสังคม และนักเรียนทุกคนรู้สึกว่าการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเป็นความรับผิดชอบที่เริ่มจากตนเอง

3. มณฑลซานซี (Shanxi)

3.1 ความเป็นมา

โครงการสร้างสำนึกพลเมืองเริ่มเมื่อปี พ.ศ. 2549 แรกเริ่มกรมศึกษาธิการมณฑลซานซีได้นำโครงการเข้าสู่หลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นกลุ่มแรกของมณฑล และช่วงสองปีที่ผ่านมาได้ขยายผลเข้าสู่หลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับประถมศึกษาด้วย

และเมื่อปี พ.ศ. 2553 ทางมณฑลก็ได้จัดให้มีการนำเสนอแฟ้มผลงานในระดับมณฑล โครงการที่ดีเด่นได้ถูกนำเสนอผ่านทางสื่อมวลชนทุกประเภท ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์ ซึ่งต่างให้ความสนใจเป็นอย่างดี

3.2 แนวทางการดำเนินงาน

3.2.1 นำโครงการสอนเป็นกิจกรรมสอดแทรกในรายวิชา

3.2.2 จัดให้โครงการเป็นวิชาเลือกในสถานศึกษา

3.2.3 การดำเนินงานโครงการใช้กระบวนการ 6 ขั้นตอนจากศูนย์ CCE สหรัฐอเมริกา

3.2.4 การดำเนินโครงการ ครูผู้สอนจะเป็นพี่เลี้ยงในการให้คำปรึกษา สำหรับผู้บริหารในสถานศึกษาและภาคีรัฐจะเป็นผู้ให้การสนับสนุนและเป็นผู้คัดเลือกนโยบายที่น่าสนใจไปดำเนินการต่อ

3.2.5 กรมศึกษาธิการมณฑลซานซีได้จัดทำตำราเกี่ยวกับโครงการนี้ขึ้น ได้แก่ คู่มือการดำเนินโครงการของนักเรียน ครู และผู้บริหาร และคู่มือการวัดและประเมินผล เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันและเพื่อการขยายผลโครงการอย่างต่อเนื่อง

3.3 ผลการดำเนินงาน

3.3.1 โรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 95 เข้าร่วมโครงการและปัจจุบันได้ดำเนินการขยายผลสู่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับประถมศึกษา

3.3.2 โครงการนี้เป็นการสืบทอดและสานต่อวัฒนธรรมทางการเมือง

3.3.3 โครงการนี้เป็นรูปแบบแนวคิดและการเรียนรู้แบบใหม่ ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลายตามสภาพบริบท

3.3.4 มีการนำศีลธรรมและจริยธรรมสอดแทรกเข้าไปในรายวิชาทำให้นักเรียนเกิดการบูรณาการทางความคิด

3.3.5 ทำให้นักเรียนสามารถเข้าสู่สังคมได้อย่างมีคุณภาพ

3.3.6 เป็นโครงการที่พัฒนาจิตใจของนักเรียนให้มีความเป็นมนุษย์สูงขึ้น

4. มณฑลเสฉวน (Sichuan)

4.1 ความเป็นมา

เมื่อปี พ.ศ. 2521 สาธารณรัฐประชาชนจีน เปิดประเทศทำให้เกิด กระแสวัฒนธรรม และการพัฒนาเข้าสู่ประเทศ อย่างมาก ต่อมาปี พ.ศ.

2535 ก็มีการกล่าวถึงว่าการพัฒนาการศึกษาเป็นการพัฒนา ทรัพยากรบุคคลของประเทศ ทำให้เกิดการพัฒนาความเป็น พลเมืองและพูดถึงความเป็นอิสระในการมีส่วนร่วมทั้งทางด้าน กฎหมาย ด้านการเมือง และด้านสิทธิส่วนบุคคล ทุกคนเริ่ม มีความเท่าเทียมกัน ต่อมาในปี พ.ศ. 2549 ได้เริ่มดำเนินการ โครงการสร้างสำนึกพลเมืองกับศูนย์ CCE สหรัฐอเมริกา อีกทั้ง ร่างนโยบายทางการศึกษาระยะยาว (ระหว่างปี พ.ศ. 2553 - 2563) ที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองอีกด้วย ถือได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงที่จากเดิมพัฒนาแต่วัตถุดิบมา เป็น การพัฒนาทรัพยากรบุคคล ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของแนวทางใน การแก้ปัญหาทางสังคมที่ยั่งยืนก็ว่าได้

4.2 แนวทางการดำเนินงาน

4.2.1 ตั้งหน่วยงานดูแลโครงการนี้โดยเฉพาะ

4.2.2 ให้การสนับสนุนสู่การปฏิบัติแก่ สถานศึกษา โดยมีขั้นตอนดังนี้

1) คัดเลือกโรงเรียนนำร่อง โดย คัดเลือกโรงเรียนที่มีการบริหารจัดการที่มีคุณภาพ ใช้วิธีนำ นโยบายสู่การปฏิบัติโดยนำร่องในระดับประถมศึกษา และระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น กำหนดระยะเวลาในการดำเนินโครงการรวม 3 ปี

2) จัดอบรมครูแกนนำโดยคัดเลือก จากครูที่มีความคิดสร้างสรรค์ และมีความรับผิดชอบ ใช้ระยะ เวลาในการอบรม 3 วัน

3) นำเนื้อหาสาระเข้าสู่หลักสูตรโดย กำหนดเป็นวิชาเลือก

4.2.3 พัฒนาคุณภาพของโครงการควบคู่ กับการวิจัย

4.2.4 มีการประเมินติดตามประเมินผล ความก้าวหน้าของโครงการทุกเดือน

4.3 ผลการดำเนินงาน

4.3.1 นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง และสามารถเข้าสู่สังคมอย่างมีคุณภาพ

4.3.2 ได้นโยบาย และแนวทางสำหรับการแก้ปัญหาที่หลากหลายโดยยึดประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติเป็นหลัก

4.3.3 ผลจากการจัดอบรม ปัจจุบันในมณฑลจี๋เจียงมีครูแกนนำจำนวน 33 คน ที่ช่วยขยายผลโครงการนี้

5. มณฑลเจ้อเจียง (Zhejiang)

5.1 ความเป็นมา

จากความหมายของวัฒนธรรมที่ว่า “วัฒนธรรม คือ ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย

ความกลมเกลียว ความก้าวหน้าของชาติ และศีลธรรมอันดีของประชาชนในความเป็นพลเมือง ดังนั้น เราจึงต่างเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม” จากข้อความดังกล่าวจะเห็นได้ว่าความเป็นพลเมืองก็เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมเช่นกัน ดังนั้นความแตกต่าง

ทางวัฒนธรรมตะวันตกและตะวันออกที่เกิดขึ้นย่อมส่งผลให้ความเป็นพลเมืองของ 2 ซีกโลกแตกต่างกันไม่ว่าจะด้วยอิทธิพลจากรูปแบบการปกครอง และวิถีการดำเนินชีวิตในสังคม โดยประเทศทางตะวันตกจะมีลักษณะที่เด่นกว่า อาทิ ความกล้าได้กล้าเสีย การทำผิดแล้วมีจิตสำนึกที่คิดจะปรับปรุง การเน้นผลประโยชน์ส่วนรวม เคารพสิทธิ และมีความรับผิดชอบต่องานและผู้อื่น ภายใต้พื้นฐานความถูกต้อง

ดังนั้นเพื่อเพิ่มความแกร่งในความเป็นพลเมืองของเยาวชนให้ทัดเทียมกับอารยประเทศ ในปี พ.ศ. 2549 กรมศึกษาธิการมณฑลเจ้อเจียงได้นำโครงการสร้างสำนึกพลเมือง ซึ่งมีแนวทางการดำเนินการที่ชัดเจนและเป็นระบบเข้าสู่ระบบการศึกษา ซึ่งในปัจจุบันมีการพัฒนาและขยายผลโครงการอย่างต่อเนื่อง

5.2 แนวทางการดำเนินงาน

การดำเนินงานโครงการใช้กระบวนการ 6 ขั้นตอน จากศูนย์ CCE สหรัฐอเมริกา โดยโรงเรียนสามารถประยุกต์กระบวนการให้เข้ากับบริบทตามความเหมาะสม

5.3 ผลการดำเนินงาน

5.3.1 ทำให้ทุกคนเข้าใจตรงกันว่าการศึกษาเป็นอิสระ

5.3.2 การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง เป็นการพัฒนาให้คนเป็นคน อาทิ การแก้ปัญหาคนชรา ที่นักเรียนได้เสนอนโยบายสาธารณะเพื่อแก้ปัญหาโดยให้รัฐบาลเข้ามาดูแล

5.3.3 การดำเนินโครงการเป็นการเริ่มต้นในการพัฒนาคนที่เกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ และการสร้างวัฒนธรรมใหม่ อีกทั้งเพื่อหาแนวร่วมต่อไปในอนาคต

5.3.4 ในระดับนานาชาติ สิ่งนี้เป็นการสร้างสันติวัฒนธรรมและเป็นการพัฒนาคนยุคใหม่

(8) สะท้อนความคิดเห็นผ่านโครงการสร้างสำนักพลเมืองจากสหรัฐอเมริกาถึงสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยศูนย์ CCE สหรัฐอเมริกา

1. จุดเด่นโครงการสร้างสำนักพลเมือง

1.1 สหรัฐอเมริกา

1.1.1 ได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งกลุ่มครอบครัว ชุมชน ภาครัฐ และภาคเอกชน

1.1.2 แต่ละรัฐมีคณะกรรมการกลุ่มใหญ่ (600 - 1,000 คนต่อรัฐ) ที่ช่วยกันดูแลโครงการ

1.1.3 มีการจัดทำเว็บไซต์ในการประชาสัมพันธ์ เพื่อเผยแพร่ความรู้ในการดำเนินโครงการ

1.1.4 มีงบประมาณสนับสนุนจากทางรัฐบาลที่เพียงพอ

1.1.5 มีการดำเนินการกว่า 40 ปี ทำให้มีรากฐานองค์ความรู้ในเรื่องการสร้างสำนักพลเมือง กว้างขวาง และหลากหลายมิติ

1.2 สาธารณรัฐประชาชนจีน

1.2.1 ความเป็นพลเมืองมีความหลากหลาย ที่ปรับสภาพไปตามแต่ละบริบท ซึ่งทางศูนย์ CCE สหรัฐอเมริกา เป็นเพียงตัวช่วยในการเพิ่มคุณค่าของโครงการเท่านั้น

1.2.2 ความเป็นพลเมืองสะท้อนการสร้างคุณภาพของนักเรียน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสังคม

1.2.3 ได้มีการนำการสร้างสำนักพลเมือง เข้าสู่นโยบายทางการศึกษาโดยเน้นนโยบายสู่การปฏิบัติ และได้มีการดำเนินการโครงการดังกล่าวอย่างจริงจัง และเป็นรูปธรรม โดยปัจจุบันดำเนินการอยู่ 6 มณฑล

1.2.4 ทำให้เกิดการสร้างกระบวนการวิจัยที่แข็งแกร่งทางการศึกษา ซึ่งมีสถาบันอุดมศึกษาและสถาบันการวิจัยที่ให้ความสนใจมาทำวิจัยจำนวนมาก

1.2.5 มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบชัดเจน

1.2.6 ทุกมณฑลในสาธารณรัฐประชาชนจีน ทุกกรณีของโครงการยังคงรักษาแนวความคิดหลักของการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองไว้ได้ คือ เน้นให้เป็นกิจกรรมของนักเรียนที่นักเรียนได้แสดงความใส่ใจ มีความรับผิดชอบต่อปัญหาสังคม และการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาต่างๆ โดยแสวงหาความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และกลุ่มครอบครัว (ซึ่งแตกต่างจากการทำโครงการจิตอาสาในประเทศไทย)

1.2.7 มีการประเมิน และใช้ผลที่ได้จากการประเมินพัฒนาและปรับปรุงโครงการ อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

2. แนวทางที่ควรพัฒนาของสาธารณรัฐประชาชนจีน

2.1 ควรพัฒนาเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในการนำเสนอโครงการที่เป็นต้นแบบให้กว้างขวาง

2.2 หน่วยงานทางการศึกษาควรมีการวิจัยในมิติที่หลากหลาย เพื่อความชัดเจนในการพัฒนาโครงการ และมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนสำหรับงานวิจัยในเรื่องนี้ให้เพิ่มขึ้น

2.3 โครงการนี้เนื่องจากในสาธารณรัฐประชาชนจีนมีผู้เข้าร่วมโครงการที่เป็นหน้าใหม่ ดังนั้นต้องให้ความรู้ในเรื่องกระบวนการวิจัย และเรื่องแนวทางการวัดและประเมินผล อีกทั้งต้องขยายผลอย่างต่อเนื่อง

2.4 โครงการนี้ควรดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดวัฒนธรรมทางการศึกษา

2.5 การดำเนินการโครงการควรดำเนินการด้วยขั้นตอนหรือกระบวนการวิจัย(เชิงปฏิบัติการ) อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบให้เพิ่มมากขึ้น

2.2 โรงเรียนประถมเป่ยกงต้าเจ (Beigongdajia xiaoxue) เขตชุยเหวิน (Kuiwen) เมืองเหวยฟาง

(1) ความเป็นมา

แรกเริ่มเป็นโรงเรียนเอกชนที่สร้างขึ้นเพื่อรองรับบุตรหลานของเจ้าหน้าที่บริษัทน้ำมัน และเมื่อปี พ.ศ. 2548 ก็เปลี่ยนเป็นโรงเรียนของรัฐบาลและนักเรียนที่

เข้าศึกษาก็เป็นบุคคลทั่วไปในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียง โรงเรียนแห่งนี้มีพื้นที่ 3,500 ตารางเมตร มีห้องเรียน 18 ห้อง มีนักเรียนจำนวน 900 คน นโยบายของโรงเรียน คือ ปลูกฝังค่านิยมที่ดีงามตั้งแต่นักเรียนยังเยาว์วัย”

(2) การดำเนินงานการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง

เริ่มโครงการสร้างสำนึกพลเมืองกับศูนย์ CCE สหรัฐอเมริกา เมื่อ พ.ศ. 2547 ช่วงเริ่มต้นทางโรงเรียน

ได้ส่งครูเข้าร่วมอบรมกับศูนย์ CCE สหรัฐอเมริกา จำนวน 1 คน และได้ดำเนินการขยายผล สำหรับจุดเน้นการสร้างสำนึกพลเมืองของโรงเรียนแห่งนี้ ได้แก่ 1) ดำเนินการสร้างจิตสำนึก และให้ความสำคัญกับคน 2) ดำเนินการด้วยกระบวนการวิจัย และนำลงสู่การปฏิบัติ

การเรียนวิชาสร้างสำนึกพลเมืองจะเรียนอาทิตย์ละ 1 ครั้ง จะเน้นการสอนเรื่องความรับผิดชอบ ศีลธรรม และการปฏิบัติตัวในสังคม โดยให้เด็กคิดเอง ตัวอย่างกิจกรรม อาทิ มีการแสดงละครเกี่ยวกับการสร้างสำนึกพลเมือง มีการให้นักเรียนแต่ละห้อง (ระดับ ป.6) แต่งเพลงมาร์ชเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองประจำห้องของตนและร่วมร้องในตอนเช้า มีการกล่าวปฏิญาณตนก่อนเริ่มเรียนอย่างพร้อมเพรียงกัน ซึ่งถือเป็นการปลูกพลังใจให้เข้มแข็งและเสียสละ ปัจจุบันมีนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการร้อยละ 100 โรงเรียนแห่งนี้เป็นพื้นที่ต้นแบบในการปฏิบัติการสอนโครงการสร้างสำนึกพลเมืองของเมืองเหวยฟาง และโครงการของโรงเรียนแห่งนี้ได้รับรางวัลต่างๆ มากมาย

ในอนาคตโรงเรียนจะทำโครงการแลกเปลี่ยนนักเรียนและครูระหว่างประเทศจีนและประเทศไทย โดยจัดให้นักเรียนได้อยู่กับ Host-family ในช่วงปลายปีก่อนจะถึงปีใหม่ ซึ่งอากาศค่อนข้างสบาย ส่วนนักเรียนไทยอาจไปช่วงใบไม้ผลิ (ม.ค.- ก.พ.) โดยจัดให้มีการฝึกภาษาจีนและเรียนรู้วัฒนธรรมความเป็นพลเมืองในระดับ ม. 1 - 2

(3) ตัวอย่าง นโยบายสาธารณะในโครงการสร้าง สำนึกพลเมืองที่น่าสนใจ

เรื่อง “คนชรา” ซึ่งได้
รางวัลที่ 1 ของเมือง
เหวยฟาง

1. สภาพปัญหา ปีที่
ผ่านมามีคนชราจำนวนมาก
และเพิ่มขึ้นทุกปีจึงทำให้มีความสนใจในการทำโครงการในเรื่องนี้
เนื่องจากการรองรับสภาพที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคตนั้นก็คือ
“สังคมคนชรา” สภาพปัญหาคนชรา ได้แก่ 1) การดำเนินชีวิตที่
เปลี่ยนไป อาทิ กิจกรรมส่วนใหญ่จะเป็นการสนทนา 2) ได้รับ
สวัสดิการจากรัฐไม่เพียงพอ 3) สภาพจิตใจที่ซึมเศร้า ซึ่งอาจเกิด
จาก ลูกแยกตัวไปมีครอบครัวของตนเอง บ้านพักของลูกอยู่ไกล
ทำให้ไม่มีเวลาไปเยี่ยม จากการสำรวจสภาพของครอบครัวของ
คนชราพบว่า ครอบครัวที่มีบุตรหลานอยู่ด้วยคิดเป็นร้อยละ 45 และ
ครอบครัวที่บุตรหลานแยกไม่อยู่ด้วยคิดเป็นร้อยละ 29 โดยแบ่งเป็น
อยู่ในเมืองเดียวกันคิดเป็นร้อยละ 12.2 และอยู่ต่างเมือง/มณฑลอื่นๆ
คิดเป็นร้อยละ 27.8 จากการสำรวจความพึงพอใจของคนชรา
พบว่า 1) คนชราอยู่กับลูกหลานของตนเอง คนชราที่มีความพึงพอใจ
ร้อยละ 50 2) คนชราแยกออกไปอยู่ที่สถานพยาบาล คนชรา
มีความพึงพอใจร้อยละ 15.9 3) ครอบครัวที่ลูกหลานแยกออกไป

คนชราที่มีความพึงพอใจร้อยละ 13.6 และ 4) คนชราแยกออกไป
อยู่ที่บ้านพักคนชรา คนชราที่มีความพึงพอใจร้อยละ 11 และจาก
การรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจทำให้ทราบถึงสาเหตุของปัญหา
คนชรา ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้ 1) ลูกหลานขาดความกตัญญู
2) ขาดการเลี้ยงดู 3) ขาดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อวิถีการ
ดำเนินชีวิต และ 4) ขาดความเอาใจใส่จากสังคม (ทอดทิ้ง)
จากสภาพที่เกิดขึ้นจุดสำคัญที่สุดที่ทำให้คนชรามีความสุขในบั้นปลาย
ของชีวิตนั้นจะต้องมีแนวทางในการดำเนินการปรับแก้ปัญหาดังกล่าว ได้แก่ 1) สภาพสังคม 2) สภาพเมือง 3) สภาพครอบครัว
และ 4) การแก้ปัญหาอย่างจริงจัง

2. นโยบายทางเลือก นโยบายของรัฐในปัจจุบัน ได้แก่
1) กฎหมายว่าด้วยการแต่งงาน 2) กฎหมายพลเมือง 3) กฎหมาย
ของเมืองเหวยฟางในการคุ้มครองดูแลคนชรา 4) กฎหมาย
คุ้มครองสิทธิประชาชน

3. นโยบายสาธารณะ นโยบายที่น่าเสนอได้แก่
1) บุตรหลานต้องเคารพและดูแลคนชราตามหน้าที่ 2) รัฐต้อง
คุ้มครองความเป็นอยู่ของคนชรา 3) เมืองต้องจัดสรรพื้นที่สำหรับ
ประกอบกิจกรรมนันทนาการให้แก่คนชรา 4) โรงเรียนในเขตเมือง
ต้องเข้าไปดูแลคนชราอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง และ
5) เมืองต้องให้การดูแลเกี่ยวกับสวัสดิการของคนชรา

4. แนวทางการดำเนินการ การดำเนินการได้แก่

- 1) เสนอผลการดำเนินการและแผนการปฏิบัติงานให้กับทางรัฐบาลถึงสิ่งที่คนชราควรได้รับจากทางรัฐบนพื้นฐานความแตกต่างของแต่ละบุคคล
- 2) ให้ทางเทศบาลเมืองจัดสรรพื้นที่สำหรับประกอบกิจกรรมนันทนาการให้แก่คนชรา
- 3) รัฐจัดให้มีผู้เชี่ยวชาญมาดูแลในเรื่องการพัฒนา นโยบายในการดูแลคนชรา
- 4) นำข้อมูลให้สื่อต่างๆ ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ ช่วยประชาสัมพันธ์รณรงค์ในเรื่องนี้
- 5) ให้ความรู้แนวทางการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นและส่งข้อมูลสู่คนชราและคนในครอบครัวของคนชราให้เข้าถึงปัญหา และ
- 6) โรงเรียนจัดให้มีกลุ่มนักเรียนเข้าไปเยี่ยมและดูแลคนชราอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง

2.3 โรงเรียนมัธยมเวฝาง ปาจง (Weifang bazhong) เขตเวฝางเจิง (Weicheng) เมืองเวฝาง

(1) ความเป็นมา

โรงเรียนแห่งนี้มีอายุยาวนานกว่า 40 ปี แรกเริ่มเคยเป็นโรงเรียนของโรงงานอุตสาหกรรมมาก่อน ปัจจุบันมีนักเรียนจำนวน 1,400 คน และครู 100 คน

(2) การดำเนินงานการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง

เริ่มดำเนินโครงการสร้างสำนึกพลเมืองเมื่อ พ.ศ. 2548 มีห้องเรียนเข้าร่วมจำนวน 28 ห้อง

1. การดำเนินการ

1.1 ต้องสร้างความรักและความมั่นใจในการดำเนินโครงการให้สามารถดำเนินการต่อไปในอนาคตเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพชีวิต อาทิ การให้ความสำคัญกับนโยบายสาธารณะต่างๆ ในโครงการ

1.2 มีคณะกรรมการดูแลโครงการในภาพรวม โดยมีผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นประธาน

- 1.3 ศึกษาวิจัยเพื่อหาปัจจัยในการพัฒนาโครงการให้เหมาะสมกับสภาพบริบทของโรงเรียน
- 1.4 มีการบริหารจัดการอย่างชัดเจน
- 1.5 อบรมพัฒนาผู้รับผิดชอบโครงการอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ
- 1.6 พัฒนาโครงการด้วยวิธี แลกเปลี่ยนองค์ความรู้
- 1.7 วิจัยและพัฒนาการเรียนการสอน โดยการสร้างคู่มือความเป็นพลเมือง และคู่มือการทำโครงการของครูและนักเรียน และคู่มือสำหรับการวัดและประเมินผล

2. ผลการดำเนินงาน

- 2.1 โรงเรียนได้รับรางวัลดีเด่นของโครงการนี้ จำนวน 2 รางวัล และครูก็ได้รับรางวัลครูต้นแบบ
- 2.2 ระหว่างปี พ.ศ. 2549 - 2554 โรงเรียนได้รับการคัดเลือกเป็นตัวแทนในการจัดการแสดงละครที่ปลูกฝังการสร้างความเป็นพลเมืองของเยาวชน
- 2.3 เป็นโรงเรียนต้นแบบการสร้างสำนักพลเมืองของเมืองเหวยฟาง
- 2.4 ผู้เชี่ยวชาญจากศูนย์ CCE สหรัฐอเมริกา ประเมินว่าโรงเรียนแห่งนี้จัดการประเมินโครงการได้อย่างมีคุณภาพต่อเนื่องและเป็นระบบ

2.5 การดำเนินโครงการได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย ได้แก่ นักเรียน ครู ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สื่อมวลชน และหน่วยงานของรัฐ

3. จุดเด่นในการดำเนินการ

- 3.1 โรงเรียนแห่งนี้เป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพในการบริหารจัดการและทางวิชาการ
- 3.2 บุคลากรในโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน มีความต้องการเข้าร่วมโครงการ
- 3.3 เนื่องจากโรงเรียนแห่งนี้เป็นโรงเรียนต้นแบบจึงมีการพัฒนาอยู่เสมอ

4. ปัญหาที่พบ

การลงสู่สังคมยังมีปัญหาเนื่องจากคนในชุมชนยังขาดความเข้าใจที่ชัดเจนเนื่องจากการดำเนินงานยังไม่เห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม

(3) ตัวอย่าง นโยบายสาธารณะในโครงการสร้างสำนักพลเมืองที่น่าสนใจ

เรื่อง “การจอดรถ
ไม่เป็นที่เป็นที่”

มีสาเหตุที่สำคัญ
ได้แก่ 1) ประชาชนมอง

ข้ามกฎหมาย และขาดจิตสำนึกในการจอดรถ 2) อาคารไม่มีการวางแผนสำหรับการจอดรถ ปัญหาที่เกิดขึ้น ได้แก่ 1) ความไม่ปลอดภัยในชีวิตประจำวัน 2) การรुकล้ำพื้นที่สาธารณะในการจอดรถ และ 3) บริเวณโรงเรียนไม่มีที่จอดรถ นโยบายสาธารณะที่กำหนด ได้แก่ 1) ให้หน่วยงานของรัฐกำหนดสถานที่สำหรับจอดรถ 2) หน่วยงานของรัฐออกมาตรการควบคุม คือ ผิดครั้งที่ 1 ดำเนินการตักเตือน ผิดครั้งที่ 2 ปรับเงิน ผิดตั้งแต่ 3 ครั้ง ให้ดำเนินการยึดรถ 3) โรงเรียนดำเนินการจัดทำนันทนาการ รณรงค์ และประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับผลกระทบในการจอดรถไม่เป็นที่เบี่ยงทาง และ 4) นำปัญหา นโยบายสาธารณะ และแนวทางการดำเนินการให้สื่อมวลชนไปนำเสนอต่อสาธารณะชนเพื่อให้ประชาชนเกิดความตระหนักในเรื่องดังกล่าว

(4) ตัวอย่าง ละครเกี่ยวกับการสร้างสำนึกพลเมือง

เรื่อง “ชิงหยุนต้องการความรัก” ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

“เด็กหญิงชิงหยุน เธออาศัยอยู่กับแม่เพียง 2 คน เนื่องจากพ่อของเธอตอนนี้ได้จากไปแล้ว เธอเป็นเด็กที่เรียนดี และประพฤติดีมา

โดยตลอด วันหนึ่งโรงเรียนได้จัดงานให้มีการนำของรักของตนเองมาแสดงให้เพื่อนดู ชิงหยุนได้นำตุ๊กตาที่เธอรักยิ่งมาในงาน เธอหวงตุ๊กตาดังนี้มากไม่ทำให้ใครมาแตะต้องเนื่องจากตุ๊กตาดังนี้เป็นของขวัญจากพ่อของเธอชิ้นสุดท้ายที่มีอยู่ เธอบอกกับเพื่อนว่าในชีวิตตอนนี้เธอไม่มีใคร เพราะคนที่รักเธอมีเพียงพ่อคนเดียว ขณะนั้นเองบังเอิญครูก็เข้ามาได้ยิน ครูจึงรู้ว่าชิงหยุนเกิดปัญหาในจิตใจขึ้นแล้ว และถามถึงสาเหตุที่ชิงหยุนน้อยใจแม่ของตนเอง โดยได้ความว่า เนื่องจากแม่ไม่มีเวลาให้ชิงหยุน หลังจากวันนั้นครูจึงได้เชิญแม่ของชิงหยุนมาพูดคุยเพื่อปรับความเข้าใจกับชิงหยุน แม่ให้เหตุผลว่าที่ตนไม่มีเวลาเนื่องจากตนต้องใช้เวลาในการทำงานที่ร้านอาหารเพื่อหาเงินมาจุนเจือครอบครัวและเมื่อกลับมาจากงานก็เหนื่อยจึงทำให้ไม่มีเวลาได้พูดคุยหรือแสดงความรักกับลูก เมื่อชิงหยุนได้รับฟังเหตุผล เธอจึงเข้าใจแม่ที่ต้องหาเลี้ยงครอบครัว เมื่อมาถึงห้องเรียนครูก็อภิปรายกันในห้องถึงปัญหาดังกล่าว สรุปได้ว่า ชิงหยุนต้องสร้างความเข้าใจต่อแม่ของเธอว่ามีหน้าที่ในการหาเงินมาเลี้ยงครอบครัว เพื่อนของชิงหยุนต้องใส่ใจถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับเพื่อนทุกคน ครูต้องเอาใจใส่กับปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียน และแม่ต้องให้ความรักและความอบอุ่นแก่ลูกไม่ใช่หาเงินมาจุนเจือครอบครัวเท่านั้นเนื่องจากเงินไม่ใช่สิ่งที่จะมาทดแทนความอบอุ่นที่ขาดหายไปได้”

สรุป ทุกคนต่างมีหน้าที่ในความรับผิดชอบที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นความรับผิดชอบส่วนตนที่พึงปฏิบัติหรือความรับผิดชอบต่อส่วนรวมซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องให้การปฏิบัติและการยอมรับระหว่างบุคคล ซึ่งการถือปฏิบัติในเรื่องดังกล่าวเป็นรากฐานที่ทำให้สังคมสามารถดำเนินไปอย่างเข้มแข็งและทำให้เกิดความสงบสุขในสังคมอย่างยั่งยืน

บทที่ 3

การศึกษาตุงงานแหล่งการเรียนรู้ กับการจัดการศึกษา

นโยบายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของกระทรวง
ศึกษาธิการ มีประเด็นสำคัญประการหนึ่งคือ ต้องดำเนินการ
จัดการศึกษาให้ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้
ในทุกเวลาและทุกสถานที่ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
แหล่งการเรียนรู้จึงเป็นทรัพยากรสำคัญที่สามารถช่วยให้บุคคล
เรียนรู้ได้ตลอดเวลา ด้วยเหตุนี้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
จึงใช้ช่วงเวลาที่นอกเหนือจากภารกิจหลัก อีกทั้งเพื่อเป็นการ
เพิ่มพูนองค์ความรู้ให้กับคณะผู้บริหารสถานศึกษา ครู

และนักเรียนได้ศึกษาแหล่งการเรียนรู้ของสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งเป็นประเทศที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนานมากกว่า 4,000 - 5,000 ปี และมีการพัฒนาในทุกศาสตร์อย่างต่อเนื่องจนเป็นเอกทางด้านอารยธรรมของโลก ดังนั้น สำนักงานฯ จึงจัดให้มีการศึกษาดูงาน แหล่งการเรียนรู้ทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม และ เทคโนโลยี ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดูงาน

ในบทนี้ขอเสนอองค์ความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ ที่ได้เดินทางไปศึกษาดูงาน โดยมีรายละเอียดพอสังเขปดังนี้

1. การศึกษาดูงานแหล่งการเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรม และเทคโนโลยี ณ มหานครเซี่ยงไฮ้ (Shanghai)

เซี่ยงไฮ้เป็นมหานคร 1 ใน 4 ของสาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นเมืองที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จึงทำให้มหานครแห่งนี้มีแหล่งการเรียนรู้ที่น่าสนใจมากมาย โดยเฉพาะแหล่งการเรียนรู้ที่เป็นการผสมผสานกันอย่างลงตัว ทางวัฒนธรรมระหว่างตะวันตกและตะวันออก และเป็นแหล่ง การเรียนรู้ทางเทคโนโลยีอันทันสมัยในศตวรรษที่ 21 แห่งหนึ่งของโลกก็ว่าได้ เพื่อเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้ดังกล่าว จึงขอเสนอองค์ความรู้ที่ได้จากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ในมหานคร เซี่ยงไฮ้ โดยมีรายละเอียดพอสังเขปดังนี้

1.1 การแสดงท้องถิ่น กายกรรม Era Intersection of Time

“กายกรรม Era” กายกรรมอีราโซ่ว Era Intersection of Time เป็นการผสมผสานระหว่างกายกรรมจีน และความทันสมัย ได้อย่างลงตัว เป็นศิลปะการแสดงที่ใช้เทคโนโลยีด้านแสงสี โดยทุ่มทุนสร้างกว่า 100 ล้านบาท ปัจจุบันนี้ถือว่าเป็นการแสดง ที่ดีที่สุดของมหานครเซี่ยงไฮ้ การแสดงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความงดงามอ่อนช้อย ผสมผสานความตื่นเต้นเร้าใจด้วยการแสดง ประกอบแสงสีเสียงที่ทันสมัย และให้ความรู้สึกที่ตื่นเต้นและเร้าใจ จากการแสดงผาดโผน ตัวอย่างการแสดง อาทิ การหมุนสิ่งของ ชูดวงล้อมิเลเนียม มอเตอร์ไซด์ไต่ลูกโลก (8 คัน) ไม้กระดก เด็กแนว ปุ่มปั๊มโองมังกง

“ลักษณะการแสดงกายกรรมของจีนชุดนี้ส่วนใหญ่ เป็นการเลียนแบบธรรมชาติ ซึ่งเป็นศิลปะการแสดงที่ต้องใช้ฝีมือ อย่างมาก จึงเป็นการแสดงที่สามารถเติมเต็มสิ่งที่ขาดหายไปของ ผู้ชมได้เป็นอย่างดี ซึ่งมีสาเหตุเนื่องจากผู้ชมคนธรรมดาไม่สามารถ ทำได้ ผู้ชมจึงมีความอึ้งอัมมใจ การแสดงที่ดีต้องมีศิลปะ ดังนั้น ศิลปะจึงไม่ใช่ความอ่อนช้อยหรืออารมณ์แต่เพียงอย่างเดียว ศิลปะ

คือ การทำให้มนุษย์มีความสุข การที่มนุษย์เห็นว่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นศิลปะก็เพราะว่าทำให้มนุษย์นั้นรู้สึกถึงธรรมชาติ โดยอาจเหมือนจริงหรือคล้ายกับธรรมชาตินั่นเอง แต่ในกรณีของการแสดงกายกรรมนี้ ถึงแม้ว่าการแสดงบางชุดจะดูตื้น แข็งแรง รวดเร็ว และมีความพร้อมเพรียงด้วยจังหวะ ซึ่งก็ถือได้ว่าเป็นศิลปะแขนงหนึ่งนั่นก็คือ ศิลปะการต่อสู้ การแสดงดังกล่าวมีหลายท่วงท่าที่เลียนแบบมาจากท่าทางการต่อสู้ของสัตว์ต่างๆ ในธรรมชาติ หรืออาจกล่าวได้ว่าศิลปะในการแสดงกายกรรมหรือการแสดงการต่อสู้คือ จังหวะ ความลงตัวพอดีกัน มีความสอดคล้องซึ่งกันและกัน คุณลักษณะเหล่านี้มีอยู่ทั่วไปในธรรมชาติและทำให้เกิดความสุขทางจิตใจ¹ อีกทั้งยังสามารถสะท้อนถึงแนวทางการใช้กลไกการสนับสนุนของรัฐบาลในการถ่ายทอดองค์ความรู้ไปยังยีน นั่นก็คือ การสนับสนุนการถ่ายทอดองค์ความรู้ของศาสตร์การแสดงให้แก่เยาวชนและเมื่อเยาวชนได้รับองค์ความรู้ดังกล่าวก็สนับสนุนในการสร้างให้เป็นอาชีพในอนาคต และการแสดงชุดนี้ก็ยังคงแสดงถึง

¹ วิทยา สุทธิพิตรารัง, Shanghai Expo 2010 - Part 11 (2ndTrip) : การใช้ชีวิต คือ ศิลปะแห่งธรรมชาติบนโลก [ออนไลน์], 26 สิงหาคม 2553. แหล่งที่มา <http://drvithaya.blogspot.com/2010/08/shanghai-expo-2010-part-11-2ndtrip.html>

แนวทางการนำเสนอวัฒนธรรมแบบร่วมสมัยที่ผสมผสานแนวคิดของโลกตะวันตกและตะวันออกอย่างลงตัว ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นแนวทางในการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมของชาติผ่านการศึกษาที่ยั่งยืน

1.2 ตลาดเงินหวังเมี่ยว

“ตลาดเงินหวังเมี่ยวหรือตลาดร้อยปี เดิมเป็นที่ตั้งของ วัดเงินหวังเมี่ยว เป็นสวนสาธารณะใจกลางเมืองที่ช่วยสร้างเมือง ให้นำอยู่ ลดความตึงเครียดของชีวิตเมืองได้ดี อาคารบ้านเรือน บริเวณนี้เป็นสถาปัตยกรรมโบราณสมัยราชวงศ์หมิงและชิง ลี้น ของร้านค้าต่างๆ ที่ตกแต่งสไตล์สถาปัตยกรรมแบบจีนโบราณ (โตนสีเข้มแดงคลาสสิกโบราณและโคมสีแดง) ทั้งร้านขายอาหาร ร้านขนมพื้นเมือง (โดยเฉพาะร้านเสี่ยวหลงเปา) ร้านกาแฟตั้ง และ ร้านของที่ระลึกต่างๆ มากมาย ถือเป็นตลาดนัดขนาดใหญ่ ที่นอกจากทำให้ได้ของที่ถูใจแล้วและยังได้อิ่มเอมกับบรรยากาศ ความสวยงามอีกด้วย”²

จากสิ่งที่ปรากฏคงจะปฏิเสธความเจริญก้าวหน้าในสังคม ทุนนิยมไม่ได้ ดังนั้นจึงต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ทั้งในด้านสังคมวัฒนธรรมและธุรกิจ ตลาดเงินหวังเมี่ยวก็เป็น ตัวอย่างหนึ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกและสอดคล้องประสาณ ความเป็นอยู่ระหว่างสังคมดั้งเดิมของจีนและสังคมใหม่จากโลก ตะวันตกได้อย่างลงตัวตลาดแห่งนี้ถือได้ว่าเป็นแหล่งการเรียนรู้ ของประเทศโดยมีองค์ความรู้ที่น่าสนใจมากมายโดยเฉพาะ ความลงตัวของสถาปัตยกรรมที่ผสมผสานได้อย่างลงตัวระหว่าง

² ปกรณ์ สุปิตานนท์, ตลาดเงินหวังเมี่ยว ความลงตัวบนความเปลี่ยนแปลง [ออนไลน์], 10 ตุลาคม 2553. แหล่งที่มา <http://www.oknation.net/blog/learning/2010/10/10/entry-1>

ตึกเก่าแก่กว่า 100 ปี และตึกใหม่ทันสมัยที่มีสินค้า อาทิ สินค้า พื้นเมือง อาหาร เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ เครื่องใช้ ไฟฟ้า และเมื่อกล่าวถึงสินค้าตลาดแห่งนี้ยังสามารถสะท้อน องค์ความรู้ในการเป็นต้นแบบของการสร้างวิชาชีพในเรื่องของ การพัฒนาสินค้าในรูปแบบต่างๆ อันเป็นองค์ความรู้ของ การศึกษาทางเลือกรูปแบบหนึ่ง อีกทั้งคำดังกล่าวยังสามารถ ตอบสนองความหลากหลายของกลุ่มลูกค้าระดับล่าง กลาง สูง ที่เดินร่วมตลาดเดียวกันผสมผสานกับการส่งผ่านทางวัฒนธรรม ผ่านสินค้าอย่างลงตัว อันแสดงให้เห็นว่าการปิดกั้นความเจริญ คงไม่เกิดประโยชน์อันใด เราจึงต้องรู้จักการผสมผสานระหว่าง วัฒนธรรมเดิม สู่วัฒนธรรมใหม่เพื่อการเปลี่ยนแปลงเหมือน หยินและหยางบนทางสายกลางที่ลงตัว

1.3 รถไฟความเร็วสูง

“สำนักงานการทางรถไฟของเซี่ยงไฮ้ซึ่งรับผิดชอบงานการรถไฟในมหานครเซี่ยงไฮ้ มณฑลเจ้อเจียง มณฑลเจียงซู และบางส่วนของมณฑลอันฮุย ทุ่มงบประมาณมากกว่า 100,000 ล้านดอลลาร์ (ประมาณ 14,650 ล้านดอลลาร์สหรัฐ) เพื่อลงทุนในโครงการก่อสร้างเส้นทางรถไฟในภาคตะวันออกของจีนในปี พ.ศ. 2553 การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมเป็นแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจที่จีนกระทำมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เซี่ยงไฮ้ถือเป็นเมืองต้นแบบด้านการคมนาคมที่ทันสมัยของพื้นที่ในเขตลุ่มแม่น้ำแยงซี ซึ่งระบบรถไฟที่สะดวกรวดเร็วและมีเครือข่ายครอบคลุมไปยังเมืองสำคัญในพื้นที่โดยรอบจะเป็นปัจจัยในการเสริมสมรรถนะด้านการท่องเที่ยวและระบบโลจิสติกส์ของภาคตะวันออกของจีนที่มีท่าเรือสำคัญหลายแห่งให้สามารถเชื่อมต่อการคมนาคมระหว่างทางเรือและทางบก ซึ่งนอกจากจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพด้านการขนส่งแล้ว ยังเป็นการเชื่อมโยงเศรษฐกิจและความเจริญจากเซี่ยงไฮ้สู่มณฑลในภูมิภาคด้วย”³

³ ศูนย์ข้อมูลธุรกิจไทยในจีน, นครเซี่ยงไฮ้ : การคมนาคมและโลจิสติกส์ [ออนไลน์], 18 พฤษภาคม 2554. แหล่งที่มา <http://www.thaiembbeij.org/thaibizchina/th/china-info/country/shanghai/transport.php>

การศึกษาดูงานในครั้งนี้คณะศึกษาดูงานได้เดินทางโดยรถไฟความเร็วสูงจากมหานครเซี่ยงไฮ้ถึงนครหนานจิง รถไฟประเภทนี้ยังไม่มีในประเทศไทยแต่มีแนวคิดว่าจะดำเนินการสร้าง การดำเนินการโครงการรถไฟความเร็วสูงของประเทศไทยที่กำลังจะเกิดขึ้นนั้นสามารถสะท้อนผ่านองค์ความรู้ของแหล่งการเรียนรู้ แห่งนี้ที่นอกเหนือจากแนวทางการพัฒนาทางเทคโนโลยี ยังสามารถสะท้อนถึงแนวทางการจัดการโครงการผ่านการศึกษาของประชากร ในชาติที่ต้องสร้างองค์ความรู้ในเรื่องต่างๆ มากมาย อาทิ เรื่องผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม เรื่องความคุ้มทุนทางเศรษฐกิจ ซึ่งเรื่องดังกล่าวประเทศไทยยังขาดอยู่

1.4 อุโมงค์ใต้แม่น้ำหวงผู้⁴ (Waitan Guangguang Suidao)

อุโมงค์ใต้แม่น้ำหวงผู้เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สะท้อนถึงการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีและสอดแทรกกุศโลบายทางด้านการศึกษ้อันแยกกายของประเทศจีนที่ต้องการให้เยาวชนได้จุดประกายความคิด กล่าวคือ ต้องการสร้างอุโมงค์แห่งนี้ให้มีลักษณะคล้ายอุโมงค์ผ่านมิติระหว่างเมืองเก่าและเมืองใหม่ของมหานครเซี่ยงไฮ้ ซึ่งทำเยาวชนเกิดแรงบันดาลใจในการพัฒนาทางความคิด อุโมงค์แห่งนี้สร้างลึกลงไปจากพื้นแม่น้ำ 9 เมตร ยาว 646.7 เมตร มีรถรางเล็กๆ หรือรถไฟฟ้าไฮเทค นำผู้โดยสารผ่านอุโมงค์ที่เต็มไปด้วยแสงสีเร้าใจ ข้ามฝั่งผู้ตงใหม่กับผู้ตงเก่า เมื่อขึ้นจากอุโมงค์ใต้แม่น้ำทางฝั่งผู้ตงเก่า เป็นบริเวณที่เรียกว่า เดอะบุนด์ (The Bund) ตามภาษาสากล และว่ายทาน (Waitan) ในภาษาจีน คือสองฟากถนนจงซาน (Zhongshan) ถนนสายกว้างยาวโค้งไปตามลำน้ำหวงผู้ ที่ครั้งหนึ่งเคยเป็นเขตพื้นที่เช่าของชาวต่างชาติ ปัจจุบันกลายเป็นของรัฐบาลเสียส่วนใหญ่ มีที่ทำการของรัฐบาล ธนาคารแห่งชาติและนานาชาติ โรงแรมชั้นนำ ดิเกบริเวณนี้เป็นดิเกเก่าที่ดูทรูหราโอ้อามาก ฝั่งตรงข้ามเป็นลานกว้างเรียบแม่น้ำยาว

⁴ บริษัท ไทยโมเดิร์น ทราเวล, คู่มือการศึกษาดูงาน ณ มหานครเซี่ยงไฮ้-มณฑลเจียงซู-มณฑลชานตง (เอกสารอัดสำเนา, 2554).

17,000 เมตร เดิมตั้งใจสร้างเป็นเขื่อนกั้นน้ำ แต่ปัจจุบันเป็นลานเดินชมวิวของชาวเมือง รวมไปถึงชาวต่างชาติ ตรงที่ถนนว่ายทาน บรรจบกับถนนหนานจิงลู่เป็นอนุสาวรีย์เฉินอี ผู้ว่าการมหานครคนแรกของเซี่ยงไฮ้ ข้างอนุสาวรีย์เป็นสวนหวงผู้ อดีตสวนสาธารณะของอังกฤษในสมัยอาณานิคม ที่มีการกำจัดลิทธิคนที่ จะเข้าไปใช้บริการถึงกับมีป้าย “ห้ามสุนัขและคนจีนเข้ามาในสถานที่นี้” ปัจจุบันกลายเป็นสถานที่ออกกำลังกายในตอนเช้าและสถานที่เฉพาะของหนุ่มสาวในช่วงเย็น

1.5 ตึกเวิลด์ไฟแนนเชียลเซ็นเตอร์⁵ (The Shanghai World Financial Center)

ตึกเวิลด์ไฟแนนเชียลเซ็นเตอร์ เป็นตึกที่มีนวัตกรรมก้าวล้ำในศตวรรษที่ 21 และเป็นตึกที่มีแนวทางการบริหารจัดการที่ดีเยี่ยม ถูกออกแบบด้วยอุปกรณ์ที่ทันสมัย เพื่อป้องกันแผ่นดินไหว ลมตอนบนที่กระทำต่อตัวตึก ระบบป้องกันไฟ และระบบต่อต้านการก่อการร้าย (Terrorist attacks) ตึกนี้สามารถต้านทานแผ่นดินไหวได้ถึง 9 magnitude มากกว่าระดับ 7 ที่เมืองเซี่ยงไฮ้ ระบุไว้ เสาเข็มที่รองรับตัวอาคารนี้มีถึง 2,271 ต้น การลงเสาเข็มต้องตอกลึกไปถึงดินชั้นล่างสุดประมาณ 60-70 เมตร ฐานรากของตึกมีความหนาถึง 4.5 เมตร บนยอดตัวตึกมีช่องอุโมงค์สี่เหลี่ยมคางหมูกลับหัวที่เปิดโล่งเพื่อลดความกดดันของแรงลมที่กระทำต่อหลังคา ตึกนี้ยังถ่วงด้วยแท่นน้ำหนักขนาด 150 ตัน ทั้งสองด้านของตัวตึกบนชั้นที่ 90 เพื่อป้องกันการแกว่งของตัวตึกและป้องกันการลั่นสะเทือนของตัวตึกเมื่อลมมากระทำในการป้องกันความปลอดภัยสำหรับตัวตึกและผู้ใช้อาคาร ตึกนี้ได้ใช้ Smart Card Lock ในการเปิดปิดสำหรับทุกๆ ชั้นของอาคาร และกระเป๋าถือ

⁵ บริษัท มีสทราเวลทัวร์, เวิลด์ไฟแนนเชียลเซ็นเตอร์ [ออนไลน์], 10 ตุลาคม 2553. แหล่งที่มา <http://www.meetawe.com/home/shanghai-information/752-the-shanghai-world-financial-center.html>

กระเป๋าทำงานทั้งหลายจะถูกตรวจโดยเครื่อง Metal detector ที่ติดตั้งอยู่ตรงทางเข้าที่จะไปสู่ Observation Deck และชั้น 7 ของตัวอาคารถูกออกแบบใช้เป็นที่อพยพคนเมื่อเกิดไฟไหม้ ปัจจุบันตึกแห่งนี้ เป็นสถานที่ทำงาน ร้านอาหารระดับ 6 ดาว ร้านค้าสินค้าแบรนด์เนม และเปิดให้บริการนักท่องเที่ยวให้ขึ้นไปชมวิวยามค่ำคืน มหานครเซี่ยงไฮ้และสัมผัสความทันสมัยของระบบต่างๆ ในตัวตึก อีกทั้งตึกแห่งนี้ยังเป็นสัญลักษณ์ขององค์ความรู้ที่แสดงถึงศักยภาพทางเทคโนโลยีที่ทันสมัยของจีนอีกด้วย

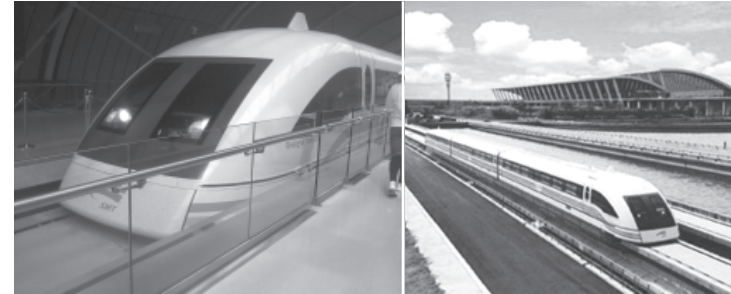

1.6 รถไฟ⁶ Maglev (Magnetic Levitation)

รถไฟความเร็วสูงระบบแม่เหล็กไฟฟ้าสายนี้เป็นรถไฟ Maglev เชิงพาณิชย์สายแรกของโลก ได้รับการบันทึกลงใน “กินเนสบุ๊ก เวิลด์ เรคคอร์ด” ว่าเป็นระบบการเดินรถภาคพื้นดินที่เร็วที่สุดในโลก และขณะนี้ถือได้ว่าจีนเป็นประเทศแรกในโลกที่เปิดให้บริการรถไฟ Maglev ในเชิงพาณิชย์ ขณะที่ประเทศยักษ์ใหญ่ด้านเทคโนโลยีอย่างญี่ปุ่นและเยอรมนียังอยู่ในช่วงการทดลองเท่านั้น จึงถือได้ว่าเป็นแหล่งการเรียนรู้ทางเทคโนโลยีที่สามารถสะท้อนถึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีระดับสูงและเป็นที่ยอมรับของอารยประเทศทางตะวันตก

รถไฟ Maglev ของนครเซี่ยงไฮ้มีระยะทางรวม 30 กิโลเมตร เริ่มจากสถานี ลั่วหยาง (Longyang) ซึ่งเป็นสถานีเชื่อมต่อกับ Metro Line 2 ถึงสถานีสนามบินนานาชาติผู้ตง ออกแบบให้มีความเร็วสูงสุดที่ 505 กิโลเมตรต่อชั่วโมง แต่ปัจจุบันวิ่งอยู่ที่ระดับความเร็วไม่เกิน 430 กิโลเมตรต่อชั่วโมง เนื่องจากมีระยะทางสั้น โดยใช้เวลาทั้งสิ้นเพียง 7 นาทีเท่านั้นในการเดินทางจากตัวเมืองมหานครเซี่ยงไฮ้ถึงสนามบินนานาชาติผู้ตง ซึ่งขณะที่รถไฟ Maglev วิ่งด้วยความเร็วสูงจะมีระยะห่างระหว่างตัวรถกับรางเพียง 10 มิลลิเมตรเท่านั้น และควบคุมการวิ่งโดยระบบคอมพิวเตอร์ ไม่จำเป็นต้องมีพนักงานขับ

⁶ ศูนย์ข้อมูลธุรกิจไทยในจีน, นครเซี่ยงไฮ้ : การคมนาคมและโลจิสติกส์ [ออนไลน์].

2. การศึกษาดูงานแหล่งการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ณ มณฑลเจียงซู (Jiangsu)

มณฑลเจียงซู เป็นมณฑลที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์อันยาวนานและน่าสนใจอย่างมากเนื่องจากนครหนานจิง ซึ่งเป็นเมืองเอกของมณฑลแห่งนี้เคยเป็นเมืองหลวงของจีนกว่า 10 รัชสมัย อีกทั้งมณฑลแห่งนี้ก็เป็นบ้านเกิดของบุคคลสำคัญของจีนอีกหลายท่าน จึงถือได้ว่ามณฑลแห่งนี้เป็นแหล่งการเรียนรู้อันทรงคุณค่าของสาธารณรัฐประชาชนจีน แต่มีแหล่งการเรียนรู้หนึ่งที่มีอัตลักษณ์เฉพาะและน่าสนใจอย่างมากเนื่องจากเป็นที่รวบรวมข้อมูลของเหตุการณ์หนึ่งซึ่งถือได้ว่าเป็นโศกนาฏกรรมสำคัญของแผ่นดินจีน นั่นก็คือ เหตุการณ์การล้างหลามู่ที่หนานจิง โดยในปัจจุบันได้จัดทำเป็นพิพิธภัณฑ์และเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญของประชาชนชาวจีนอีกแห่งหนึ่ง เพื่อเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้ดังกล่าว จึงขอนำเสนอองค์ความรู้ โดยมีรายละเอียดพอสังเขปดังนี้

พิพิธภัณฑ์รำลึกถึงสังหารหมู่ที่หนานจิง⁷ (The memorial hall of the victims in Nanjing massacre)

ในปี พ.ศ. 2474 ญี่ปุ่นได้รุกรานดินแดนแมนจูเรียของจีน กองทัพจีนไม่อาจต้านทานได้ ญี่ปุ่นจึงเข้ายึดครองดินแดนจีนได้อย่างกว้างขวาง ในปีต่อมา ญี่ปุ่นสามารถยึดที่มั่นในจีนได้ ขณะที่จีนยังมีสงครามภายในระหว่างฝ่ายคอมมิวนิสต์กับฝ่ายชาตินิยมของพรรคก๊กมินตั๋ง ซึ่งนำโดยนายพล เจียงไคเช็ค โดยใช้หนานจิงเป็นเมืองหลวงของฝ่ายตน กองทัพญี่ปุ่นต้องการแผ่อิทธิพลให้

⁷ เว็บไซต์คลังจิตตอคอม, พลิภม “สังหารหมู่ที่หนานกิง” พยานต่างชาติเผยเหตุสะเทือนขวัญ [ออนไลน์], 3 มีนาคม 2550. แหล่งที่มา <http://www.dek-d.com/board/view.php?id=794526#ixzz1MmrYzCqM>

กว้างไกลยิ่งขึ้นไปอีก การปะทะประปรายระหว่างทหารจีนกับทหารญี่ปุ่นจึงได้ยกระดับกลายเป็นสงครามเต็มรูปแบบในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2480 ตอนแรกญี่ปุ่นเป็นฝ่ายมีชัย ต่อมาฝ่ายจีนสามารถต้านทานการรุกคืบได้อยู่ชั่วระยะหนึ่ง ก่อนที่ญี่ปุ่นจะตีเมืองเซียงไฮ้แตกแล้วกรีธาทัพมุ่งสู่เมืองหนานจิงอย่างรวดเร็ว ทหารของเจียงไคเช็คได้ออกจากเมืองไปก่อนแล้ว กองทัพญี่ปุ่นจึงสามารถยึดหนานจิงได้อย่างง่ายดาย แล้วเหตุการณ์ที่กลายเป็น “หนึ่งประวัติศาสตร์” ที่ญี่ปุ่นยังคงติดค้างใจมาจนถึงทุกวันนี้ก็ได้เกิดขึ้น การเข้ายึดครองเมืองหนานจิง ซึ่งทหารญี่ปุ่นได้เช่นฆ่าล้างผลาญชีวิตและทรัพย์สินของชาวจีนไปมากมาย มีทั้งการเผาทั้งเป็น ฟังทั้งเป็น ลั่นกระสุนสังหาร แทะด้วยดาบปลายปืน ฟันด้วยดาบ ปล้นสะดม จนถึงข่มขืนกระทำชำเรา กรณีการข่มขืนที่เมืองหนานจิง หรือ The Rape of Nanjing หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า กรณีการสังหารหมู่ที่เมืองหนานจิงเกิดขึ้นระหว่างเดือนธันวาคม พ.ศ. 2480 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2481 นับเป็นการสังหารหมู่ครั้งร้ายแรงที่สุดในยุคใหม่ ทางทหารจีน นักประวัติศาสตร์ และบรรดาหน่วยงานบรรเทาทุกข์ที่อยู่ในเหตุการณ์ ต่างพูดตรงกันว่ากองทัพญี่ปุ่นได้สังหารชาวจีนเฉพาะในเมืองหนานจิงราว 300,000 คน ซึ่งจำนวนมากเป็นผู้หญิงและเด็ก บรรดาชาวตะวันตกที่เห็นเหตุการณ์กล่าวว่า มีผู้หญิงจีนถูกข่มขืนประมาณ 20,000 คน และประชาชนพลเรือนจำนวนมากได้ถูกปลิดชีพด้วยดาบซามูไรหรือดาบปลายปืน

โดยภาพเหตุการณ์ในสมัยนั้นได้ถูกรวบรวมและทำการถ่ายทอด อยู่ในพิพิธภัณฑ์รำลึกศึกสังหารหมู่วีหนานจิง ซึ่งถือเป็นแหล่งการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญของจีน

ตัวอย่างข้อมูลคำบอกเล่าที่รวบรวมในพิพิธภัณฑ์ อาทิติลแมน เดอร์ดิน นักข่าวของนิวยอร์กไทมส์ ได้เห็นเหตุการณ์สังหารหมู่วีหนานจิงในช่วงเริ่มแรกก่อนถูกทหารญี่ปุ่นไล่ออกมา “ตอนนั้นผมอยู่ในวัย 29 นั้นเป็นข่าวใหญ่ชิ้นแรกที่ทำให้นิวยอร์กไทมส์ผมขับรถลงไปที่ฝั่งแม่น้ำ รถต้องแล่นทับไปบนศพที่กองก่ายกัน ระเกะระกะที่ฝั่งแม่น้ำนั้น ขณะผมรอคอยการลงมือ พวกนายทหารของญี่ปุ่นก็สูบบุหรี่คุยกัน ยืนดูการสังหารทหารจีน 1 กองพันโดยรัวปืนกลเข้าใส่” ตอนที่ผลออกมา เขาเห็นคนถูกสังหารประมาณ 200 คนในช่วงเวลา 10 นาที ท่ามกลางสีหน้าท่าทางสนุกสนานของพวกทหารญี่ปุ่นที่คอยชม เขาบอกว่าเหตุการณ์นี้เป็น “ความโหดร้ายที่สลดกรณิหนึ่งแห่งยุคสมัยใหม่” และว่า “ความทรงจำนี้ไม่อาจลบเลือน” หมอสอนศาสนา จอห์น แม็กกี เป็นอีกผู้หนึ่งที่เห็นเหตุการณ์ ท่านสาธุคุณบอกว่าทหารญี่ปุ่นไม่เพียงสังหารเชลยศึกทุกคนที่จับได้เท่านั้น แต่ยังเช่นฆ่าชาวบ้านชาวเมืองทุกเพศทุกวัยด้วย “หลายคนถูกยิงราวกับเป็นการล่ากระต่ายไปตามท้องถนน” หลังจากได้เห็นการสังหารและข่มขืนอยู่หนึ่งสัปดาห์ สาธุคุณแม็กกีได้ร่วมกับชาวตะวันตกคนอื่นๆ จัดตั้งเขตปลอดภัยสากลขึ้น มินนี่ วอทริน สตรีชาวอเมริกัน ซึ่งมีส่วนช่วยอยู่ด้วย ได้

เขียนถึงเหตุการณ์ลงในสมุดอนุทินส่วนตัว เธอบันทึกในวันที่ 16 ธันวาคม ว่า “คงไม่มีอาชญากรรมประเภทไหนเลยที่ไม่ได้เกิดขึ้นในวันนี้ เด็กสาว 13 คน ซึ่งทำงานในโรงเรียนสอนภาษาได้ถูกจุดไปเมื่อคืนนี้ และวันนี้ฉันก็ได้ยินว่าเมื่อคืนมีเด็กผู้หญิงตามบ้านเรือนถูกเอาตัวไปหลายคน บางคนเพิ่งอายุ 12 ปี” ในวันต่อมา เธอเขียนว่า “มีคนถูกกราดยิงหรือแทงตายด้วยดาบปลายปืนไปก็ همینคน เราคงไม่มีทางรู้ได้ เพราะหลายกรณีมีการกราดน้ำมันลงบนศพแล้วจุดไฟเผา” และว่า “ร่างที่ไหม้เกรียมได้บอกเล่าถึงโศกนาฏกรรมเหล่านี้ เหตุการณ์ในช่วง 10 วัน ให้หลังยิ่งน่าเศร้าสลด หลายเหตุการณ์จะไม่ลบเลือนไปจากความทรงจำของฉันจนชั่วชีวิต รวมทั้งความทรงจำของผู้คนในเมืองหนานจิงในห้วงยามนี้” ในปี พ.ศ. 2483 มินนี่ วอทริน มีอาการทางประสาท และเดินทางกลับสหรัฐอเมริกา เธอทำอัตวินิบาตกรรมในปีต่อมา

พิพิธภัณฑ์รำลึกศึกสังหารหมู่วีหนานจิง ถือว่าเป็นพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ที่เป็นด้านมืดของสาธารณรัฐประชาชนจีนและของโลกที่เป็นบทเรียนสำคัญแก่มวลมนุษยชาติ เพื่อมิให้เดินซ้ำรอยอีกทั้งเป็นแหล่งการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์อย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมที่ประเทศไทยควรศึกษาเป็นแบบอย่างอีกด้วย พิพิธภัณฑ์แห่งนี้ทำการปิดปรับปรุงนานถึง 2 ปี โดยใช้งบประมาณ 33 ล้านดอลลาร์สหรัฐในการพัฒนาและปรับปรุง ภายในพิพิธภัณฑ์มีห้องจัดแสดงหลักฐาน ภาพเหตุการณ์การข่มขืน สังหาร ปล้นสะดม

และทรมานเหยื่อสงคราม และมีห้องแสดงหลักฐานใหม่ อนุสรณ์สถานใหม่ของการสังหารหมู่ครั้งหนึ่งในหนานจิง ที่มีเหยื่อสังเวยชีวิตไปเป็นจำนวนมาก พิพิธภัณฑสถานี้ มีขนาดใหญ่กว่าเดิม มีพื้นที่ถึง 25,000 ตารางเมตร มีหลักฐานของที่ระลึกจากสงครามเพิ่มเป็นกว่า 3,000 ชิ้น จากเดิมที่มีอยู่เพียง กว่า 100 ชิ้นเท่านั้น

3. การศึกษาดูงานแหล่งการเรียนรู้ทางธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรม ณ มณฑลซานตง (Shandong)

มณฑลซานตง เป็นมณฑลที่มีภูมิประเทศเป็นคาบสมุทรที่แยกอ่าวไปไ้ให้ออกจากทะเลหวงไห่ เป็นบริเวณที่แม่น้ำฮวงโหไหลผ่านและเป็นบริเวณปากแม่น้ำ อีกทั้งพื้นที่ตอนกลางของมณฑลยังมีเทือกเขาสูง อันส่งผลให้มณฑลแห่งนี้มีความหลากหลาย

ทางธรรมชาติและมีความอุดมสมบูรณ์ทางทรัพยากร ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เกิดแหล่งชุมชนมาตั้งแต่ครั้งโบราณและส่งผลต่อให้เกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรมตามมาจวบจนถึงปัจจุบันจนกล่าวได้ว่ามณฑลแห่งนี้เป็นบ่อเกิดของแหล่งการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรม ที่สำคัญของสาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ดังกล่าวจึงขอแนะนำโดยมีรายละเอียดพอสังเขปดังนี้

3.1 ทะเลสาบต้าหมิง⁸ (Daming)

⁸ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, *หวงเหออารยธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา, 2544). หน้า 76-82

ทะเลสาบนี้อายุ 1,400 กว่าปี เป็นทะเลสาบธรรมชาติ น้ำมาจากน้ำพุ แต่ก่อนมีขนาดใหญ่กว่าที่เห็นนี้ คือ กว้างเกือบเท่า นครจี้หนาน น้ำลึกเฉลี่ย 3 เมตร รอบทะเลสาบยาว 4.25 กิโลเมตร มองจากทะเลสาบจะเห็นหอสมุดมณฑลซานตงซึ่งสร้างใน พ.ศ. 2492 และศาลของกวีเอกซินซีจี้ กวีราชวงศ์ซ่ง ทิวทัศน์ของทะเลสาบนี้งามทุกฤดูกาล ในฤดูร้อนมีดอกบัวบานสีชมพูเต็มทะเลสาบ ต้นหลิวริมทะเลสาบเขียวขจี ฤดูหนาวต้นหลิวที่ใบร่วงเหลือแต่ก้านดูเหมือนหมอกควัน เรื่องราวของทะเลสาบมีที่เล่าขานกันมากมาย เช่น เรื่องที่ว่าที่ทะเลสาบนี้ไม่เห็นงูและไม่ได้ยินเสียงกบร้อง เรื่องมีอยู่ว่า เวลาที่จักรพรรดิเฉียนหลงเสด็จมาที่ทะเลสาบต้าหมิงนี้ พวกกบและกบดินแดนใต้ใจที่จะได้ชมพระบารมี งูก็เดินไปมา กบก็ร้องถวายชัยมงคล แต่จักรพรรดิเฉียนหลงทรงคิดว่าเป็นการกวนพระทัย จึงทรงสั่งให้งูกลับถ้ำและกบเงียบเสียงเมื่อเสด็จกลับเมืองหลวงแล้ว ทรงลืมนอนคำสั่ง ลัทธิสองชนิดจึงต้องปฏิบัติตามจนตราบเท่า ทุกวันนี้ มีคนพยายามอธิบายตามหลักวิทยาศาสตร์ว่าอุณหภูมิของน้ำมีอิทธิพลต่อสัตว์เหล่านี้การโต้แย้งก็ยังไม่ยุติ ในต้าหมิงมีเกาะ 6 เกาะ มีอยู่เกาะหนึ่งมีศาลากลางทะเลสาบ (หูซินถิง) ที่เกาะฉวินฟิงเซียงเต่า มีสวนบุปผชาติ มีวัดทางศาสนาเต๋า และศาลาแปดเหลี่ยมชื่อ ลีเซี่ย ซึ่งมีประวัติว่าสร้างมา 1,400 กว่าปีแล้ว แต่ที่เห็นในปัจจุบันคือ ศาลาที่สร้างขึ้นในสมัยจักรพรรดิคังซี ปีที่ 32 มีประวัติ 300 กว่าปีเท่านั้น ป้ายหน้าศาลาเป็นลายพระหัตถ์จักรพรรดิเฉียนหลง ข้างในจัดให้มีรูปคนตั้งเมืองจี้หนานทุกยุคทุก

สมัย 15 ท่าน คือ 1) โจวเหยียน สมัยจั้นกั๋ว (พ.ศ. 118 - 278) เป็นนักปรัชญา 2) ผู้เซิง สมัยราชวงศ์ฉิน ในยุคที่ฉินสื่อหวงตี้ (จิ้นซีฮ่องเต้) ล้างเผ่าคัมภีร์ขงจื้อจนหมด แต่ท่านผู้นี้จำไว้ได้ภายหลังท้องให้ผู้อื่นเขียน 3) หลวงจิ้นอี้จิ้ง สมัยราชวงศ์ถัง (พ.ศ. 1178 -1256) เป็นผู้นำคัมภีร์พุทธศาสนาจากอินเดียมา 300 กว่าเรื่อง แปลได้ 107 เรื่องก็ถึงแก่กรรมภาพ 4) กวีเอกหลี่ซิงเจ้า สมัยราชวงศ์ซ่ง (พ.ศ. 1627 - 1694) มีชื่อเสียงในด้านการแต่งบทกวีรักและโศก 5) ซินซีจี้ (พ.ศ. 1683 - 1750) สมัยราชวงศ์ซ่ง เป็นกวีผู้รักชาติ 6) ตูเหรินเจี๋ย สมัยราชวงศ์จินหรือกิมก๊ก (พ.ศ. 1753 - 1823) เป็นนักแต่งบทขับสำหรับเล่นจิ้ง 7) จังหย่งเหา สมัยราชวงศ์หยวน (พ.ศ. 1843 - 1872) นักแต่งบทขับสำหรับเล่นจิ้ง 8) จังฉีเหยียน สมัยราชวงศ์หยวน (พ.ศ. 1828 - 1896) เป็นนักประวัติศาสตร์ 9) เป็นถง สมัยราชวงศ์หมิง

เป็นกวี 10) หลี่โคเซียน (พ.ศ. 2045 - 2111) สมัยราชวงศ์หมิง แต่งบทขับสำหรับเล่นจิ้ง 11) หลี่พานหลง สมัยราชวงศ์หมิง (พ.ศ. 2057 - 2113) กวีเอกและนักปกครอง 12) อวี๋เซินลิ่ง สมัยราชวงศ์หมิง (พ.ศ. 2102 - 2151) นักวิชาการ และเป็นเสนาบดี 13) จังเออร์จือ สมัยราชวงศ์ชิง (พ.ศ. 2155 - 2221) นักวิชาการ ขงจื้อ 14) หวังสือเจิน สมัยราชวงศ์ชิง (พ.ศ. 2177 - 2254) นักแต่งนวนิยาย 15) ผู่ซงหลง สมัยราชวงศ์ชิง (พ.ศ. 2183 - 2258) เขียนเรื่องสั้น เรื่องผี เรื่องลึกลับแปลกๆ ประชดประชันสังคมและคนจริงสมัยนั้น

มีเรื่องต่างๆ เกิดขึ้นที่ศาลาลี่เซี่ยซึ่งเป็นศาลาในบริเวณทะเลสาบตาหมิง เรื่องหนึ่งเล่ากันว่าตู้ฝู่ กวีเอกราชวงศ์ถัง มาถึงเมืองจีหนาน หลีซิง นักเขียนลายมือพู่กัน เป็นเจ้าเมืองเป่ย์ไห่ ดีใจมาก เชิญตู้ฝู่และผู้มีชื่อเสียงทางวรรณศิลป์ทั้งหลายมาชุมนุมกันที่ศาลาลี่เซี่ย แต่งกลอนกันอย่างสนุกสนาน หลีซิงเจ้าเมืองวัย 67 ส่วนตู้ฝู่เป็นหนุ่มฉกรรจ์อายุเพียง 34 ปี ทั้งสองเป็นเพื่อนต่างวัยที่ศรัทธาซึ่งกันและกัน อีกเรื่องเล่าว่าจักรพรรดิเฉียนหลงเสด็จมาที่ศาลานี้ถึง 3 ครั้ง ครั้งที่ 3 ที่ศาลาลี่เซี่ย ทรงพบหญิงสาวกำลังติดพิณอยู่ในศาลา หญิงสาวผู้นี้หน้าตาสวยงามยิ่งกว่าหญิงงามสามพันในวัง ยิ่งเมื่อได้ทรงสนทนาก็ยิ่งถูกพระทัย หญิงสาวผู้นี้ชื่ออวี๋เหอ เป็นลูกสาวผู้มีตระกูลในเมืองนี้ เป็นผู้รอบรู้ดนตรี บทกวี และความรู้อื่นๆ ทั้งสองได้โต้ตอบบอกรักกันด้วยบทกวีเสมอ หลังจากที่จักรพรรดิเสด็จกลับพระนครและมีได้เสด็จมาที่นี้เป็น

ครั้งที่ 4 นางได้ให้กำเนิดบุตรสาวหน้าตาเหมือนนางมีชื่อว่า จื่อเว่ย ก่อนตายนางสั่งเสียบบุตรสาวให้ตามหาพระบิดา

ทะเลสาบต้าหมิงมีความสวยงามและมีความสำคัญที่สุด 1 ใน 3 ของเมืองจีหนาน ความสวยงามของทะเลสาบแห่งนี้มักจะปรากฏอยู่ในภาพวาดของจิตรกรรมจีนซึ่งภายในทะเลสาบจะประกอบไปด้วย 1 หอ 2 สวน 4 สระ 10 ศาลา ล้อมรอบทัศนียภาพที่สวยงาม ปัจจุบันทะเลสาบแห่งนี้เป็นส่วนสาธารณแห่งหนึ่งของมณฑล ซึ่งถือได้ว่าเป็นแหล่งการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเป็นห้องเรียนธรรมชาติ และเป็นแหล่งรวบรวมองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์และศิลปะวิทยาแขนงต่างๆ

3.2 ภูเขาไท่ซาน⁹ (Tai Shan)

ตามความเชื่อของจีนกล่าวกันว่า สรรพสิ่งต่างๆ รวมทั้งโลกฟ้าและดินล้วน สร้างขึ้นโดยบุคคลที่ชื่อ “ผ้นกู่ซื่อ” ผู้มีฤทธิ์เดช ต่อมาภายหลังเมื่อ “ผ้นกู่ซื่อ” สวรรคตแล้ว ศีรษะ ร่างกายและแขนขาต่างๆ ได้กลายมาเป็นภูเขาศักดิ์สิทธิ์ แห่งลัทธิเต๋า 5 ลูก อันได้แก่ เขาไท่ซาน (ตะวันออก) ในมณฑลซานตง เขาเหิงชั้น (เหนือ)

⁹ CRI Online, [เขตทัศนียภาพแห่งเขาไท่ซาน](http://thai.cri.cn/1/2004/07/22/21@22945.htm) [ออนไลน์], 22 กรกฎาคม 2547. แหล่งที่มา <http://thai.cri.cn/1/2004/07/22/21@22945.htm>

ในมณฑลชานซี เขาหัวชั้น (ตะวันตก) ในมณฑลส่านซี เขาเหิงชั้น (ใต้) ในมณฑลหูหนัน และเขาชงชั้น (กลาง) ในมณฑลเหอหนัน เชื่อกันว่า เขาไท่ซานที่ตั้งอยู่ภาคตะวันออกของจีนนี้แปลงมาจากศีรษะของผ้นกู่ซื่อนั่นเอง ดังนั้น เขาไท่ซานจึงมีความสำคัญอันดับแรกในบรรดาขุนเขาทั้ง 5 ลูกดังกล่าว

เขาไท่ซานตั้งอยู่ในมณฑลซานตงทางภาคตะวันออกของจีนได้

รับการขนานนามว่าเป็น “เขาศักดิ์สิทธิ์แห่งประเทศจีน” และก็ได้ชื่อว่า เป็น “ขุนเขา ลูกแรกของจีน” ความยิ่งใหญ่และสง่างามของเขาไท่ซานได้ กลายเป็นสัญลักษณ์พิเศษที่มีอิทธิพลต่อจิตใจของชาวจีนมานับแต่ โบราณกาล ก่อนคริสต์ศตวรรษที่ 6 ในยุคชนชิว ขงจื้อซึ่งเป็นปรัชญาเมธี ชื่อดังคนหนึ่งของจีนก็เคยอุทานขึ้นเมื่อครั้งปีนขึ้นสู่ยอดเขาไท่ซานว่า “โลกนี้หนอ ช่างดูเล็กลงไปถนัดใจ” และด้วยความงามทางสุนทรียศาสตร์ เขาไท่ซานจึงเป็นแหล่งกำเนิดทางจิตวิญญาณของศิลปินและนักคิดชาวจีนทั้งหลายเมื่อก่อนคริสต์ศตวรรษที่ 8 ในสมัยราชวงศ์ถัง ผู้ผู้ กวีเอกเรื่องนาม

ของจีนได้เขียนบทกลอนแสดงความชื่นชมเขาไท่ซานไว้ว่า “เมื่ออยู่ยอด เขาไท่ซาน ขุนเขาอื่นช่างเตี้ยลงทันตา” นายกัว โมโยะ ซึ่งเป็นนักประพันธ์ชื่อดังคนหนึ่งในยุคปัจจุบันของจีนหลังจากที่ได้ปีนขึ้นสู่ยอดเขาไท่ซานแล้วก็เปรียบเทียบว่า “เขาไท่ซานเป็นอีกมุมหนึ่งแห่งประวัติวัฒนธรรมของจีน” คำชมดังกล่าวนี้อาจทำให้คนทั่วไปเข้าใจไปว่า “เขาไท่ซานเป็นเขาที่มีความสูงที่สุดของจีน” แต่ความจริงหาเป็นเช่นนั้นไม่ ยอดเขาหลัก อี้ว่หวงตั้งของเขาไท่ซานมีความสูงเหนือระดับน้ำทะเล 1,545 เมตร ซึ่งจัดอยู่ในอันดับสามในบรรดาขุนเขาชื่อดังทั้ง 5 ลูกดังกล่าวเท่านั้น แต่ด้วยเหตุที่เขาไท่ซานทอดตัวยาวอยู่ท่ามกลางพื้นที่ราบลุ่ม เนินเขาเตี้ยๆ ส่งผลให้เทือกเขาแห่งนี้โดดเด่นเห็นเป็นแนวยาวทางตอนกลางราวกับกระดูกสันหลังของประเทศจีนก็ว่าได้ ภูเขาไท่ซานยามพระอาทิตย์ขึ้นเป็นสัญลักษณ์โดดเด่นของภูเขาแห่งนี้ และได้กลายเป็นภูมิทัศน์อันงดงามน่าชมที่สุด ทุกเช้ายามพระอาทิตย์ขึ้น ยอดเขาไท่ซานจะส่องประกายสีทองของวันใหม่ ท่ามกลางสายหมอก เสมือนภาพฝันในเทพนิยาย

การที่เขาไท่ซานอยู่ทางด้านทิศตะวันออกของจีนซึ่งเป็นทางที่พระอาทิตย์ขึ้นจึงทำให้ที่ตั้งของเขาไท่ซานกลายเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ก่อให้เกิดสรรพสิ่งต่างๆ ขึ้นบนโลกมนุษย์ตามความเชื่อของชาวท้องถิ่น เขาไท่ซานจึงเป็นสัญลักษณ์ของฟ้า

และถือเป็นร่างอวตารของเทพเจ้าต่างๆ ในอดีตจักรพรรดิในประวัติศาสตร์จีนได้ใช้เป็นสถานที่ สำหรับประกอบพิธีบวงสรวงคารวะฟ้า ดิน และขุนเขา นับตั้งแต่สมัยฉิน (พ.ศ. 322-341) ลงมาจนถึงสมัยฮั่นและหมิง รวม 72 รัชสมัย พิธีบวงสรวงดังกล่าวนี้ได้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องเป็น ธรรมเนียมปฏิบัติมาเป็นเวลาหลายพันปีและได้เชื่อมโยงความคิดนี้ไปทั่ว เนื่องด้วยการจัดพิธีบวงสรวงของจักรพรรดิในรัชสมัยต่างๆ นี้เอง เขาไท่ซานจึงมีฐานะศักดิ์สิทธิ์ อาจเทียบได้กับเทพเจ้าเลยทีเดียว พร้อมกันนี้ยังได้กลายมาเป็นสัญลักษณ์แห่งสังคมที่เต็มไปด้วยความสงบ การเมืองที่มีความมั่นคง ประเทศที่มีความเจริญรุ่งเรืองและชนชาติที่มีความสามัคคีปรองดองกัน ดังนั้นจึงเป็นที่มาของคำกล่าวที่ว่า “เมื่อ

ไท่ชานมีความสงบ ก็ส่งผลให้ทั่วประเทศมีความสงบสุข” นักพรตเต๋าเริ่มเข้าไปปฏิบัติธรรมและตั้งสำนักในบริเวณเทือกเขาไท่ชาน ตั้งแต่สมัยจั้นกั๋ว (พ.ศ. 140 - 322) ต่อมา นักพรตผู้แสวงหาความสันโดษต่างพากันหลบไปนั่งบำเพ็ญภาวนาตามถ้ำต่างๆ ของเทือกเขาไท่ชาน นอกจากนี้ พุทธศาสนายังได้แผ่ขยายเข้าไปสู่ดินแดนแห่งนี้ตั้งแต่กลางคริสต์ศตวรรษที่ 4 มีการสร้างวัดขนาดใหญ่ อาทิ วัดอี้หวง วัดผู้เจ้า นอกจากนี้ ยังปรากฏศิลาจารึกพระไตรปิฎก ซึ่งภาษาจีนเรียกว่า “คัมภีร์จินกั๋ง” นับเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ชิ้นสำคัญในเวลาต่อมา

เขาไท่ชานเป็นแหล่งทรัพยากรที่สมบูรณ์และทรงคุณค่าทางชีววิทยา โดยมีพื้นที่ป่าปกคลุมถึงร้อยละ 79.9 เนื่องจากอุดมด้วยพันธุ์พืชหายาก และพืชสมุนไพรกว่า 144 ตระกูลรวม 989 ชนิด และได้ขุดพบซากฟอสซิลที่มีประวัติมากกว่า 4 แสนปีบนเทือกเขาแห่งนี้ จึงถือได้ว่าเป็นแหล่งศึกษาทางธรณีวิทยาที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง

สถาปัตยกรรมที่สร้างสรรค์ขึ้นท่ามกลางขุนเขาไท่ชาน เหล่านี้ยังได้รับการออกแบบให้สอดคล้องกับประโยชน์ใช้สอยในกิจกรรมต่างๆ และสอดคล้องกับธรรมชาติ อาทิ สิ่งปลูกสร้างเพื่อการสักการะฟ้าดิน สถานที่ชมทิวทัศน์หรือท่องเที่ยว ความงามของศิลปะแห่งธรรมชาตินี้ถือเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญเป็นดังเช่นที่ คณะกรรมการมรดกโลกได้สรุปเอาไว้ว่า “เขาไท่ชานได้ผสมผสานธรรมชาติเข้ากับศิลปะโดยน้ำมือมนุษย์อย่างกลมกลืนกลายเป็นคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ที่งดงามทรงคุณค่า” จึงทำให้เขาไท่ชานได้รับการยอมรับ ให้เป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติปี พ.ศ. 2530 องค์การยูเนสโกได้จัดให้เขาไท่ชานเป็นมรดกโลกประเภทอนเนกประสงค์ 9 อันดับแรก ของโลกเมื่อปี พ.ศ. 2531

3.3 หมู่บ้านศิลปะตระกูลหยาง (Yangjiabu)

หมู่บ้านศิลปะตระกูลหยาง (Yangjiabu) เริ่มขึ้นในสมัยราชวงศ์ซ่ง (พ.ศ. 1503 - 1822) ประมาณพันปีมาแล้ว ในสมัยนั้นเมื่อมีการเฉลิมฉลองในเทศกาลต่างๆ ทางสำนักพระราชวังมีการให้ตระเตรียมสิ่งประดิษฐ์ที่เป็นศิลปะทำมาจากมือ ไม่ว่าจะเป็นรูปตัดกระดาษแปะหรือรูปวาด รวมถึงการทำวาวซึ่งมีลักษณะเด่นทางด้านวัฒนธรรมพื้นบ้านของจีนที่มีสีสันฉูดฉาดเขียวจัดแดงจัด การออกแบบที่สวยงามตลอดจนความละเอียดอ่อน ซึ่งหมู่บ้านศิลปะตระกูลหยางจะถูกทางวังหลวงเรียกใช้เป็นประจำสลับต่อกันมา ปัจจุบันได้มีการจัดให้เป็น พิพิธภัณฑ์วาวที่ใหญ่ที่สุดในโลกซึ่งเป็นแหล่งเก็บรวบรวม จัดนิทรรศการวาวที่เก็บรักษาไว้ตั้งแต่โบราณจนถึงปัจจุบันทั้งในและนอกประเทศ นอกจากนี้

ภายในหมู่บ้านยังจัดเก็บงานศิลปะต่างๆ ตั้งแต่สมัยโบราณ ในหมู่บ้านศิลปะจัดการแสดง อาทิ ขั้นตอนการประดิษฐ์วาว การแสดงระบำวาว จากการศึกษาพิพิธภัณฑ์วาวในหยางเจียบูทำให้ทราบถึงองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ของการกำเนิดและพัฒนาการของวาวจีน¹⁰ โดยสรุปพอสังเขปได้ดังนี้

วาวของจีนมีประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน ผ่านพัฒนาการมาร่วม 2 พันปี ได้รับการยอมรับว่าเป็นวิทยาการเฉพาะอีกรูปแบบหนึ่ง และเป็นส่วนประกอบสำคัญของอารยธรรมจีนอีกด้วย ตามบันทึก

¹⁰ เว็บไซต์ชาวหอพักนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, การกำเนิดและพัฒนาการของวาว [ออนไลน์], 28 กันยายน 2553. แหล่งที่มา <http://www.cmadong.com/board/index.php?topic=6299.80;wap2>

ในหนังสือโบราณ ในปี พ.ศ. 143 นักคิดที่มีชื่อเสียงของจีน ม่อจื่อร่วมกับปรมาจารย์ด้านการช่างหลู่ป๋นใช้ไม้ไผ่ทำเป็น “นกไม้” นกไม้ชนิดนี้สามารถลอยกลางอากาศ 3 วันยังไม่ร่วงลงมา คนทั่วไป เรียกว่า “เหยี่ยวไม้” นี่ก็คือว่าตัวแรกที่มีในโลก ต่อมา เหยี่ยวไม้ เปลี่ยนเป็นใช้ไม้ไผ่กับผ้าไหมเป็นส่วนประกอบ และต่อมาอีกก็ เปลี่ยนเป็นใช้กระดาษเป็นส่วนประกอบ เลยเปลี่ยนชื่อเรียกเป็น “เหยี่ยวกระดาษ” เหยี่ยวกระดาษยังมีชื่อเรียกอีกรูปแบบ อาทิ เหยี่ยวถลาลม เหยี่ยวเล็กกระดาษ เหยี่ยวเล็ก (ปัจจุบันเข้าใจว่า คนแต่จิ๋ว , กวางตุ้ง , ฮกเกี้ยน , ไทหล่าก็ยังคงใช้คำโบราณนี้ เหมือนกัน) จนถึงปี พ.ศ. 1161 - 1450 ปลายราชวงศ์ถัง คนก็เพิ่ม แผ่นริวหรือหวัดไม้ไผ่ที่ทำให้เกิดเสียงขึ้นในเหยี่ยวกระดาษ เมื่อ เจอลมก็จะเกิดเสียงขึ้นจึงเกิดมีคำว่า ชิมลมซึ่งเป็นคำที่ชาวจีน เรียกว่าในปัจจุบัน ว่าวนั้นแรกเริ่มเดิมทีใช้เป็นอุปกรณ์ทางการทหาร อย่างเช่นปล่อยขึ้นไปในอากาศเพื่อวัดระยะห่างระหว่าง ท้าพทั้ง 2 ฝ่ายหรืออาจจะใช้ในการติดต่อสื่อสารในกองทัพ ในสมัย ราชวงศ์ถัง การใช้งานค่อยๆ ปรับเปลี่ยนเป็นทางด้านความรื่นรมย์ แล้วก็แพร่หลายในหมู่คนทั่วไป จนถึงในศตวรรษที่ 10 ในรัชสมัย ราชวงศ์ซ่ง ความแพร่หลายของว่าวยิ่งกว้างไกล และแพร่หลาย ไปทุกที่ในโลก แรกๆ ก็กระจายไปที่เกาหลี ญี่ปุ่น มาเลเซีย จากนั้นก็ไปถึงยุโรปและสหรัฐอเมริกา ได้มีผู้เชี่ยวชาญทางด้าน วัฒนธรรมพื้นบ้านชาวอังกฤษค้นคว้า สรุปว่า การแพร่กระจาย

ของว่าวจากจีนไปทั่วโลกทั้งหมด 7 ลู่ทาง สามารถกล่าวได้ว่ามี ต้นกำเนิดมายาวนาน เครื่องเล่นประเภทว่าวของจีนในยุโรปกับ สหรัฐอเมริกา ได้รับการพัฒนาไปทางด้านเครื่องมือที่ใช้ในการ เดินทางทางอากาศ ในที่สุดสหรัฐอเมริกาโดยพี่น้องตระกูลไรท์ ก็สามารถผลิตเป็นเครื่องบินที่สามารถบรรทุกทุกคนได้ ดังนั้น ใน ห้องโถงพิพิธภัณฑ์ทางอากาศสหรัฐอเมริกาที่วอชิงตัน ได้แขวน ว่าวจีน ช่างๆ เขียนคำว่า “อุปกรณ์ในการเดินทางทางอากาศ แรกเริ่มของมนุษยชาติก็คือว่าวและพลูจากจีน”

พัฒนาการด้านว่าวของจีนขึ้นถึงจุดสูงสุดในราชวงศ์หมิง และชิง (พ.ศ. 1911 - 2454) ไม่ว่าจะทางด้านรูปลักษณ์ เทคนิค การผูกตัวว่าว การประดับประดา รวมทั้งวิธีการปล่อยว่าวล้วนมีการนำเอาศิลปะพื้นบ้านปะปนเข้ามาอยู่ในตัวว่าว อาทิ การพิมพ์ บล๊อคภาพอวยพรวันตรุษจีน ใช้กาวติดกระดาษ การใช้แบบกระดาษ การตัดกระดาษ การวาดรูปเงินรูปทอง การติดดอกไม้ กระดาษ ทำให้การประดิษฐ์ประดอย ของว่าวมีสีสันหลากหลาย แยกของ ว่าวที่ก่อกำเนิดเสียงก็มีการพัฒนา ใช้น้ำเต้า เปลือกของผลแปะก๊วยทำ เป็นหวัดรูปแบบต่างๆ ประกอบเข้ากับตัวว่าว ทำให้เกิดเสียงที่ก้อง

กระจาย รอบบริเวณหลายลี้ก็สามารถได้ยิน การประดิษฐ์ว่าโดยวาดภาพไว้ให้เป็นของขวัญซึ่งกันและกัน เป็นการแสดงออกถึงความมีบุคลิกที่สง่างาม อีกทั้งได้แต่งโคลงกลอนและเขียนภาพวาดที่มีหัวข้อเกี่ยวกับว่าวเป็นจำนวนมาก ในจำนวนนี้มีผู้แต่ง 1 ใน 4 ผลงานโดดเด่นในสมัยโบราณเรื่องความรักในหอแดง ฉาวเสวี่ยฉินถือว่าโดดเด่นที่สุด เขาไม่เพียงแต่งไว้ในหนังสือความรักในหอแดง อย่างมีชีวิตชีวาถึงภาพตัวเอกในเรื่องที่เล่นว่าวชนิดต่างๆ นอกจากนี้ยังได้แต่งหนังสือวิชาการเกี่ยวกับว่าว แนะนำวิธีการผูกตัวว่าวกว่า 40 ชนิด

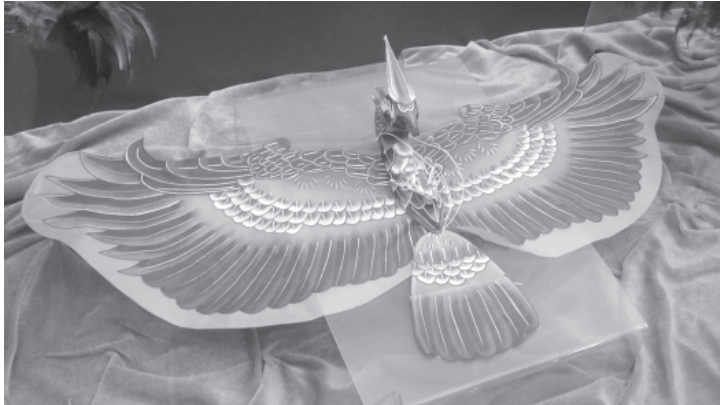

หลังจากผ่านการปรับปรุงมาเป็นระยะๆ ว่าวของจีนก็ค่อยๆ พัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบเฉพาะสามารถแบ่งเป็นรูปแบบที่สำคัญ 3 ประเภท คือ ประเภทที่ 1 ใช้ลวดต่างๆ อาทิ มังกร หงส์ อินทรี ผีเสื้อ ปลาทอง ตะขาบ นกนางแอ่น ประเภทที่ 2 ใช้ตัวละครจากเทพนิยาย นิยายที่รังสรรค์ขึ้นมา อาทิ เจ้าวานรรูปร่างซุนหงอคง เทพธิดา เด็กโอบปลาใหญ่ ประเภทที่ 3 ลึงของที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

อาทิ พัด กระเช้าดอกไม้ โคมระย้า จากรูปแบบที่นิยมกันในแต่ละท้องถิ่นที่สามารถบอกได้ว่าว่าวจีนมีรูปแบบหลากหลายจริงๆ มหานครปักกิ่ง เมืองเทียนจิน เมืองหนานจิงในมณฑลเจียงซู เมืองเหวยฟางในมณฑลซานตงเป็น 4 เมืองสำคัญที่ผลิตว่าวในจีน แต่ละที่จะมีลักษณะเฉพาะของตัวเอง

ว่าวปักกิ่ง มีรูปแบบพื้นฐาน อาทิ แบบปักแข็ง แบบปักอ่อน แบบเรียงราย แบบร้อยสายยาว และแบบรูปถัง รวม 5 แบบ ว่าวปักกิ่งที่โดดเด่นก็คือว่าวที่ผูกเป็นรูปนกนางแอ่น บางทีก็เรียกว่าว่าวนางแอ่นปักกิ่ง ว่าวเทียนจินเรียกอีกอย่างว่าว่าวเว่ยจี้ (ว่าวระลึกถึงคนแซ่เว่ย ซึ่งก็คือ เว่ยหยวนท่าย ผู้คิดค้นว่าวชนิดนี้ เมื่อประมาณ 100 กว่าปีก่อน) ลักษณะพิเศษเฉพาะคือใช้วัสดุที่ทำที่พิถีพิถัน หน้าว่าวส่วนมากจะใช้แพรบางๆ ซึ่งมีคุณสมบัติที่เบาแต่แข็งแรง โครงว่าวใช้ไม้ไผ่หามาจุ่มที่เนื้อละเอียด ปล้องยาว มีแรงติดสะท้อนมาก

ว่าวเทียนจิน มีหลายรูปแบบ งานฝีมือประณีต สีสันภาพวาดคล้ายของจริง การลอยตัวมั่นคงสม่ำเสมอ ในช่วงที่ปล่อยตัวว่าวลอยไป สายป่านหลักสามารถนำพาสายป่านแขนงที่ลากดึงว่าวนางแอ่นน้อย 10 กว่าตัวหรือแม้กระทั่งหลายสิบตัว เวลาปล่อยว่าว ว่าวนางแอ่นน้อยจะล้อมรอบว่าวตัวหลักก่อนขึ้นลงไปในอากาศล้อกันไปมาสามารถหลอกนางแอ่นจริงได้ ว่าวนี้เรียกว่า “ฝูงนางแอ่น”

ว่านหาง ชื่อนี้ชื่อในรูปแบบของว่าวที่เรียกว่าเหยี่ยว กระดาน ซึ่งถือเป็นว่าวสุดยอดในประเทศจีน เหยี่ยวกระดานมีขนาดใหญ่แบบที่ไม่มีว่าวชนิดใดจะเปรียบได้ มีลักษณะแบบราบเหมือนกระดาน มีลักษณะพื้นฐานเป็นรูปหกเหลี่ยม ผ่านการประกอบขึ้นและดัดแปลง ทำให้เป็นรูปลักษณะแบบดาว เหยี่ยวกระดานมีรูปแบบโบราณง่าย ๆ รูปประกอบละเอียดประณีต หน้าเหยี่ยวติดไว้ด้วยหวัดใหญ่น้อยร่วมสิบหรือร้อยตัว เวลาปล่อยลอยไป ก่อเกิดเป็นเสียงดนตรีที่หนักแน่นล่องลอยไปในอากาศ ว่าวในรูปแบบของเมืองหนานทง ต้องนับว่าวที่ผลิตจากเขตหยูทวาทือ เป็นว่าวที่โดดเด่น นำสีลันของโคมไฟ ภาพวาดและว่าวมารวมกัน เมื่อเปรียบเทียบกับว่าวของสำนักฝายเหนื่อ (หมายถึงปักกิ่ง

เทียนจิน) ยิ่งแสดงให้เห็นถึงความพอเหมาะพอเจาะกับความละเอียดของงานความปราดเปรียวดูแล้วสวยงาม

ว่าวเหยี่ยวฟาง มีประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน งานฝีมือประณีต ใช้ไม้ไผ่ลำเล็กผูกประกอบโครงร่าง ใช้ผ้าแพรคุณภาพสูงทำเป็นหน้าว่าว ใช้ฝีมือคนในการวาดภาพ การใช้งานฝีมือบวกกับการตกแต่งมาประกอบกัน แสดงให้เห็นถึงคุณค่าในการใช้เล่นและเก็บถนอมชื่นชม ว่าวเหยี่ยวฟางที่โดดเด่นที่สุดก็คือ “ตะขาบหัวมังกร” ว่าวชนิดนี้ มีส่วนหัวเป็นมังกร ส่วนตัวจะร้อยเป็นตอนๆ เหมือนปล้องของตะขาบ การเคลื่อนไหวเป็นไปตามธรรมชาติ “ตะขาบหัวมังกร” มีหลายรูปแบบ ขนาดเล็กสามารถวางไว้บนฝ่ามือขนาดใหญ่อาจมีความยาวร่วมหลายร้อยเมตร รูปร่าง สีลันต์ต่างก็ไม่เหมือนกัน ในปี พ.ศ. 2527 ในการจัดงานเทศกาลว่าวนานาชาติเป็นครั้งแรกที่เมืองเหยี่ยวฟาง มีการปล่อย “ตะขาบหัวมังกร” ส่วนหัวสูง 4 เมตร กว้าง 4 เมตร ข้อร้อยหางเส้นผ่าศูนย์กลาง 1.2 เมตร ว่าวทั้งตัวยาวรวมทั้งหมด 320 เมตร เป็นว่าวที่ใหญ่ที่สุดของจีนในขณะนั้นว่าวจินเป็นการตกผลึกของศิลปะและวิทยาการ เล่นที่ไม่มีที่สุดของมันสามารถดึงดูดความสนใจของผู้รักชอบว่าวทั่วโลก ปัจจุบันเทศกาลว่าวนานาชาติเมืองเหยี่ยวฟางในมณฑลซานตงกลายเป็นงานชุมนุมว่าวนานาชาติที่ยิ่งใหญ่ปีละครั้ง ในเดือน 4 ของแต่ละปี โดยมีผู้เชี่ยวชาญจากในและนอกประเทศจีนมาร่วมชุมนุมกันเป็นจำนวนมาก และแลกเปลี่ยนความรู้กัน

3.4 เมืองชิงต่าว (Qingdao)¹¹

เมืองชิงต่าวถูกโอบล้อมไปด้วยทะเลและภูเขา มีทัศนียภาพสวยงามและภูมิอากาศสดชื่น ประกอบกับประวัติศาสตร์ของการตกเป็นเมืองขึ้นของเยอรมนีในอดีต ทำให้สภาพเมืองชิงต่าวมีกลิ่นไอของความเป็นยุโรปอยู่มากด้วยความที่บรรยากาศ สภาพแวดล้อม ตึกรามบ้านช่อง มีสไตล์ยุโรปกว่าร้อยละ 90 ทำให้เมืองนี้ดูแตกต่างจากเมืองอื่นๆ ของจีน ชิงต่าวจึงกลายเป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 20 มีทั้งอ่าวทะเล ชายหาด อันโรแมนติก ภูเขาเหลาซานที่บันทึกอยู่ในเทพนิยาย มีเมืองที่ทันสมัยและคึกคัก ตึกลามบ้านช่องสไตล์ยุโรป สถานที่บันเทิง และ

¹¹ CRI Online, ชิงต่าว-หน้าตาต่างประเทศเปิดสู่ทะเลของจีน [ออนไลน์], 12 พฤษภาคม 2549. แหล่งที่มา <http://thai.cri.cn/1/2006/05/12/21@67910.htm>

ศูนย์จัดงานนิทรรศการ ทั้งหมดนี้ประกอบกันเป็นมนต์เสน่ห์อันน่าใฝ่ฝันของเมืองชิงต่าว

ในเมืองชิงต่าวมีสถาปัตยกรรมสไตล์แตกต่างกันของ 20 กว่าประเทศ อาทิ ทำเนียบผู้ว่าชิงต่าวจากเยอรมนี โบสถ์ของศาสนาคริสต์นิกายคาทอลิก คฤหาสน์แบบยุโรป ซึ่งสิ่งก่อสร้างแต่ละที่มีตำนานและที่มาของตัวเอง มีภาพยนตร์ทั้งจีนและต่างประเทศหลายเรื่องเคยใช้เมืองชิงต่าวเป็นสถานที่ถ่ายทำ หมู่บ้าน Holiday ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวระดับชาติภายในหมู่บ้านประกอบไปด้วยแหล่งเรียนรู้ต่างๆ อาทิ คฤหาสน์ริมทะเล สวนรูปบ้าน พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำใต้ทะเล เมืองเบียร์นานาชาติ สนามกอล์ฟ ศูนย์จัดนิทรรศการต่างๆ พิพิธภัณฑ์วัฒนธรรม สนามกีฬาและคลับเรือสำราญและเรือใบ นับเป็นสถานบันเทิงที่ทันสมัยและครบวงจร

นอกจากสถานที่ท่องเที่ยวที่โดดเด่นของชิงต้าแล้ว ชาวชิงต้ายังนิยมเล่นกีฬาอย่างมาก โดยมีสมญานามว่า “เมืองกรีฑา” และ “เมืองฟุตบอล” ของจีน และในฐานะที่เป็นเมืองจัดการแข่งขันเรือใบในงานกีฬาโอลิมปิก พ.ศ. 2551 ของสาธารณรัฐประชาชนจีน เมืองชิงต้าได้พัฒนาเมืองให้สอดคล้องกับแนวความคิด “โอลิมปิกสีเขียว โอลิมปิกแห่งวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และโอลิมปิกมนุษยชาติ” โดยจัดงานให้มีเอกลักษณ์พร้อมกันนั้น ชิงต้าได้ใช้ภูมิประเทศที่มี “ภูเขา ทะเล และเมือง” ในแบบองค์รวมที่มนุษย์และธรรมชาติอยู่รวมกันอย่างกลมกลืน

ชิงต้า ฎีปุ่น และเกาหลี มีข้อตกลงร่วมกันระหว่างชาติในเรื่องของการท่องเที่ยว ซึ่งตกลงในขั้นต้นที่จะสร้างเรือสำราญวิ่งระหว่างกัน เพราะทั้ง ชิงต้า โซล โตเกียว อยู่ในแนวระนาบเดียวกัน ทำให้การท่องเที่ยวไปมาหาสู่กันง่ายขึ้น บินไปมาเพียง 1 ชั่วโมงเท่านั้น จึงไม่แปลกใจเลยว่า เหตุใด นักท่องเที่ยวจาก เกาหลีและฎีปุ่นถึงเข้ามาเที่ยวในชิงต้ามากที่สุด

บทที่ 4

สรุปและข้อเสนอแนะ

ในบทนี้เป็นการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาดูงาน การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการและผู้ปฏิบัติจริง จากเว็บไซต์ต่างๆ และจากบันทึกการเรียนรู้ของผู้ร่วมเดินทาง แล้วนำมาเรียบเรียงจัดทำเป็นบทสรุปและข้อเสนอแนะ ซึ่งข้อเสนอแนะเป็น 2 ส่วน ได้แก่ สรุปการศึกษาดูงาน ณ สาธารณประชาชนจีน และข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ประกอบไปด้วย 1) การจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง และ 2) แหล่งการเรียนรู้ ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. สรุปการศึกษาดูงาน ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน

โครงการศึกษาดูงาน เรื่อง การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน ทางคณะได้เดินทางไปศึกษาดูงานยังสถานที่ต่างๆ ของมหานครเซี่ยงไฮ้ มณฑลเจียงซู และมณฑลชานตง โดยองค์ความรู้ที่ได้สามารถจำแนกเป็นหมวดหมู่ได้แก่ การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองและแหล่งการเรียนรู้ซึ่งประกอบไปด้วยองค์กรระดับนโยบายจำนวน 1 แห่ง การเข้าร่วมการประชุมสัมมนาวิชาการจำนวน 1 งาน และสถานศึกษาจำนวน 4 แห่ง และแหล่งการเรียนรู้ทางธรรมชาติศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และเทคโนโลยีจำนวน 11 แห่ง โดยมีรายละเอียดสรุปพอสังเขปดังนี้

1. การศึกษาดูงานการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ณ มณฑลเจียงซู ได้แก่ 1) กรมศึกษาธิการมณฑลเจียงซู 2) โรงเรียนประถมเสี่ยวหยิง และ 3) โรงเรียนมัธยมจู่ซาน และ ณ มณฑลชานตง ได้แก่ 1) ประชุมสัมมนาวิชาการ เรื่อง “2011 Cooperative Civic Education Conference and Weifang Forum 2) โรงเรียนประถมเป่ยกงต้าเจ และ 3) โรงเรียนมัธยมเหวยฟาง ปาจง

2. การศึกษาดูงานแหล่งการเรียนรู้ทางธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และเทคโนโลยีจำนวน 11 แห่ง ณ มหานครเซี่ยงไฮ้ ได้แก่ 1) การแสดงท้องถิ่น กายกรรม Era Intersection of Time 2) ตลาดเงินหวังเมี่ยว 3) รถไฟความเร็วสูง 4) อุโมงค์ใต้แม่น้ำหวงผู่ 5) ดิควิลด์ไฟแนนเชียลเซ็นเตอร์ 6) รถไฟ Maglev ณ มณฑลเจียงซู ได้แก่ พิพิธภัณฑ์รำลึกศึกสังหารหมู่ที่หนานจิง และ ณ มณฑลชานตง ได้แก่ 1) ทะเลสาบต้าหมิง 2) ภูเขาไท่ซาน 3) หมู่บ้านศิลปะตระกูลหยาง และ 4) เมืองชิงต้า

2. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

การศึกษาดูงาน เรื่อง การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน ในครั้งนี้ทำให้ทางคณะศึกษาดูงานได้รับประสบการณ์และการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์อย่างมาก จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาดูงาน การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการและผู้ปฏิบัติจริง จากเว็บไซต์ต่างๆ และจากบันทึกการเรียนรู้ของผู้ร่วมเดินทาง ได้ข้อสรุปที่เป็นประโยชน์สำหรับการนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองและแหล่งการเรียนรู้ในประเทศไทย ดังนี้

2.1 การจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง

(1) ข้อเสนอแนะต่อสถานศึกษา¹

1.1 นโยบายสถานศึกษาต้องกำหนดให้มีการสอดแทรกความเป็นพลเมืองโดยบูรณาการกับทุกรายวิชาที่เน้นการเรียนการสอนเชิงปฏิบัติ ต้องนำโครงการสร้างสำนึกพลเมืองเข้าสู่หลักสูตรสถานศึกษาในลักษณะวิชาเลือก และทางสถานศึกษาต้องผลักดันให้นโยบายดังกล่าวสามารถขับเคลื่อนได้โดยกำหนดเป็นส่วนหนึ่งของเป้าหมาย ยุทธศาสตร์ และแผนการดำเนินการของสถานศึกษา อีกทั้งต้องจัดตั้งคณะกรรมการในสถานศึกษาดูแลเรื่องนี้เป็นภาระเฉพาะ และที่สำคัญต้องจัดสรรงบประมาณรองรับเพื่อให้การดำเนินการเกิดรูปธรรมชัดเจนและสามารถดำเนินการสู่การปฏิบัติจริง

1.2 คุณลักษณะของผู้บริหาร ครู และบุคลากรในสถานศึกษา ที่ทำให้โครงการประสบความสำเร็จ ได้แก่

1.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาใช้แนวทางในการบริหารโครงการในแนวระนาบ โดยรับฟังความคิดเห็นของครูและ

¹ ข้อเสนอแนะต่อสถานศึกษาจะเน้นเป็นข้อเสนอแนะต่อโครงการสร้างสำนึกพลเมือง (Project Citizen) โดยข้อเสนอแนะดังกล่าวสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับโครงการที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความเป็นพลเมืองอื่นๆ ได้

ผู้ใต้บังคับบัญชา เคารพครูและผู้ใต้บังคับบัญชาในฐานะเพื่อนร่วมงาน ไม่เน้นการสั่งการอำนาจนิยมในแนวดิ่ง แต่ใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมทั้งระดับบุคลากรและระดับนักเรียน

1.2.2 ผู้บริหาร ครู และบุคลากรในสถานศึกษาทุกคน ทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีในความเป็นพลเมืองตามหน้าที่ และบริบทของตนเอง เพื่อเป็นต้นแบบและเป็นการสร้างวัฒนธรรมแห่งความเป็นพลเมืองให้กับนักเรียนในสถานศึกษา

1.2.3 ครูต้องพัฒนาตนเองด้วยผลการประเมินเปลี่ยนแปลงทัศนคติมุมมองการเรียนรู้ที่ไม่อิงตามตำราเพียงอย่างเดียว แต่อิงความรู้ที่เกิดจากตัวนักเรียนในเชิงปฏิบัติการ ทำการศึกษาวิจัยในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง เป็นผู้อำนวยการและให้คำปรึกษาที่ดีในการดำเนินโครงการ โดยนึกถึงผลแห่งการสร้างสำนึกความเป็นพลเมืองของนักเรียนเป็นสำคัญ

1.3 ปัจจัยพื้นฐานที่ผู้บริหารต้องให้การสนับสนุนในการขับเคลื่อนโครงการ ได้แก่

1.3.1 การสร้างเครือข่ายของโครงการในสถานศึกษา ได้แก่ แกนนำครู แกนนำนักเรียน และเครือข่ายภายนอกสถานศึกษาระหว่างโรงเรียน

1.3.2 การศึกษาหาความรู้และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้อย่างสม่ำเสมอ อาทิ สนับสนุนให้มีเวทีแลกเปลี่ยน

องค์ความรู้ระหว่างนักเรียน ครู ผู้บริหาร และผู้เชี่ยวชาญ การอบรมให้ความรู้แก่นักเรียน ครู และผู้บริหาร

1.3.3 การดำเนินการประสานและเชื่อมโยง เครือข่ายในทุกระดับให้ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมรับทราบ รายละเอียดของโครงการว่ามีประโยชน์อย่างไรต่อนักเรียนเพื่อเป็นการสร้างแรงสนับสนุนและความคล่องตัวในการดำเนินโครงการ

1.3.4 การประชาสัมพันธ์โครงการผ่านสื่อในรูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะบนเว็บไซต์เนื่องจากเป็นเครือข่ายที่ได้รับความแพร่หลายในระดับสากล

1.3.5 การใช้กระบวนการประเมินผลควบคู่ไปกับการดำเนินโครงการ และนำผลที่ได้จากการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาโดยผ่านกลไกในการบริหาร ได้แก่

- ผลประเมินภาพรวมของโครงการ นำไปใช้เป็นตัวชี้วัดหนึ่งในการพัฒนาโรงเรียน

- ผลประเมินการดำเนินโครงการของครูนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือน และเป็นส่วนหนึ่งของผลงานวิชาการเพื่อเลื่อนวิทยฐานะ

- ผลประเมินของนักเรียนเป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณาเลื่อนชั้นเรียน

1.3.6 การใช้กระบวนการวิจัยควบคู่ไปกับการดำเนินโครงการเพื่อเป็นการพัฒนาวิธีการและปรับปรุง

โครงการให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งถือได้ว่าเป็นการนำผลงานสู่มาตรฐานวิชาการ

1.4 การดำเนินโครงการควรมีสิ่งที่จะทำให้ประสบความสำเร็จดังนี้

1.4.1 ครูและนักเรียนต้องร่วมกันวิเคราะห์ ความสอดคล้องและเป็นไปได้ของนโยบายสาธารณะ อาทิ มิติทางวัฒนธรรม มิติทางประวัติศาสตร์ มิติทางชุมชน ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้นโยบายสาธารณะที่มีความหลากหลาย ได้เรียนรู้อย่างมีเป้าหมาย และสามารถใช้ความรู้พัฒนาคุณภาพชีวิตของตน โดยในการดำเนินโครงการต้องจัดเวลาสำหรับแลกเปลี่ยนความก้าวหน้าของโครงการอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง เพื่อเพิ่มกรอบทางความคิดให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

1.4.2 การให้ความรู้ในเรื่องความเป็นพลเมือง ครูต้องพัฒนากระบวนการเรียนการสอนและกิจกรรมในเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองให้แก่ผู้เรียนโดยคำนึงถึงความเหมาะสมของแต่ละช่วงวัย การฝึกปฏิบัติ โดยเริ่มจากเรื่องใกล้ตัวและขยายผลออกไปสู่สังคมภายนอก และบูรณาการผ่านกระบวนการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ การแสดงละครเวที การเต้นประกอบเพลง และภาพยนตร์สั้น ซึ่งทำให้นักเรียนเข้าใจง่าย มีความบันเทิง สนุกสนานเพลิดเพลิน และแฝงไปด้วยคติและข้อคิดแห่งความเป็นพลเมือง

1.4.3 ครูต้องดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอนต่างๆ ได้แก่ 1) พัฒนาแผน (Plan) การปฏิบัติเพื่อปรับปรุงสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วให้ดีขึ้น 2) ปฏิบัติการ (Act) ตามแผน (นำแผนไปใช้ปฏิบัติ) 3) สังเกต (Observe) ผลการปฏิบัติ และ 4) สะท้อนผล (Reflect) ผลของการปฏิบัตินี้ใช้เป็นพื้นฐานของการวางแผนงานต่อไปอย่างต่อเนื่องในลักษณะของวงจร ควบคู่กันไปตลอดการดำเนินโครงการ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการนำผลงานสู่มาตรฐานวิชาการ

1.4.4 จัดให้มีกระบวนการประเมิน ได้แก่

- การประเมินโครงการในภาพรวม 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ก่อนดำเนินโครงการ (ปัจจัยนำเข้า) ระยะที่ 2 ระหว่างการดำเนินโครงการ (กระบวนการ) ระยะที่ 3 เมื่อสิ้นสุดการดำเนินโครงการ (ผลผลิตและผลลัพธ์) โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ 360 องศา

- การประเมินผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน เป็นรายบุคคลอาจเป็นลักษณะการทดสอบปากเปล่า (ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ) สำหรับเครื่องมือที่ใช้ประเมินต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของแต่ละช่วงวัย

- ต้องนำผลที่ได้จากการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาักเรียนอย่างจริงจัง

1.4.5 การนำเสนอแฟ้มผลงานต้องเชิญผู้มีอำนาจในการตัดสินใจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับนโยบายสาธารณะที่นำเสนอมาเป็นกรรมการในการประเมินแฟ้มผลงานของนักเรียน เพื่อเป็นทางเลือกหนึ่งสำหรับการขับเคลื่อนนโยบายต่อ และเป็นการให้ความสำคัญกับนโยบายสาธารณะที่นักเรียนนำเสนอถือเป็นการเพิ่มคุณค่าของโครงการ

1.5 สถานศึกษาที่เป็นฐานแห่งความรู้ของโครงการ (แม่ข่าย) ต้องริบเร่งกระบวนการจัดการความรู้ในสถานศึกษาเพื่อสร้างให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ให้เร็วที่สุด

(2) ข้อเสนอแนะต่อสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

2.1 ศึกษา/วิจัย รวบรวมองค์ความรู้และประสบการณ์ เรื่องการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองโดยอาจจัดให้มีโครงการวิจัยที่หลากหลาย ทั้งในและต่างประเทศเพื่อนำมาสังเคราะห์ปรับปรุงนโยบายด้านการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่

2.2 จัดเวทีสำหรับร่วมกันสังเคราะห์และแลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่องรวมทั้งนำร่องหารูปแบบ/วิธีการสร้างความเป็นพลเมืองที่หลากหลาย เพื่อเป็นตัวอย่าง/ต้นแบบที่สถานศึกษาจะนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของตนเอง

2.3 ผลักดันนโยบายด้านการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองสู่การปฏิบัติ อาทิ จัดโครงการสร้างสำนึกพลเมือง สอนสอดแทรกในหลักสูตรรายวิชาสังคมศึกษาโดยเน้นในภาคปฏิบัติ/จะอยู่ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน/แม้แต่กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ลูกเสือ เนตรนารี

2.4 ร่วมกับหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษา จัดการอบรมครู อาจารย์ และผู้บริหาร โดยร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญจากสถาบันต่างๆ จัดหลักสูตรอบรม ครู/อาจารย์ และผู้บริหาร นำร่องเป็นต้นแบบ เพื่อให้หน่วยปฏิบัตินำไปสู่การขยายผลไปยังสถานศึกษาอื่นๆ ต่อไป

2.5 ร่วมกับหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษา และผู้เชี่ยวชาญจากสถาบันต่างๆ ติดตามและประเมินผลความเป็นพลเมืองของเยาวชนในระดับชาติ

2.6 จัดให้มีความร่วมมือเครือข่ายการจัดการศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองทั้งภายในและภายนอกประเทศ

(3) ข้อเสนอแนะต่อกระทรวงศึกษาธิการ

3.1 กำหนดคณะกรรมการหรือหน่วยงานในการดูแลภาพรวมของโครงการในระดับประเทศ โดยมีหน้าที่ดังนี้²

3.1.1 เป็นที่ปรึกษาในการดำเนินโครงการของครู สถานศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

3.1.2 จัดทำคู่มือให้ความรู้ความเป็นพลเมือง คู่มือการดำเนินโครงการ และคู่มือการวัดและประเมินผลโครงการ สำหรับนักเรียน ครู สถานศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

3.1.3 คัดเลือกโครงการ ครู สถานศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินโครงการให้เป็นแกนนำ แล้วดำเนินการจัดการองค์ความรู้ รวบรวมเป็นแหล่งการเรียนรู้ และจัดเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

3.1.4 จัดโครงการแลกเปลี่ยนนักเรียนกับต่างประเทศ ซึ่งเป็นการช่วยเปิดโลกทัศน์ครูและนักเรียน ให้ทัดเทียมผู้อื่นด้วยวิธีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อาทิ ความร่วมมือกับ

² ข้อเสนอแนะต่อกระทรวงศึกษาธิการในข้อ 3.1 จะเน้นเป็นข้อเสนอแนะต่อโครงการสร้างสำนึกพลเมือง (Project Citizen) โดยข้อเสนอแนะดังกล่าวสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับโครงการที่เกี่ยวกับการสร้างความเป็นพลเมืองอื่นๆ ได้

สหรัฐอเมริกาที่นักศึกษาปีที่ 3 (ปริญญาตรี) จะต้องเดินทางไปยังประเทศอื่นที่ต่างวัฒนธรรมเพื่อร่วมทำโครงการงานการแก้ปัญหาต่างๆ ในท้องถิ่นร่วมกับทีมโรงเรียนในพื้นที่

3.1.5 พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศในการประชาสัมพันธ์โครงการ และนำเสนอผลของโครงการผ่านสื่อต่างๆ ได้แก่ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วิทยุ และเว็บไซต์ เพื่อให้ทุกภาคส่วนของสังคมในประเทศชาติเห็นความสำคัญและให้การสนับสนุนต่อกระบวนการสร้างความเป็นพลเมืองของเยาวชนในชาติ

3.1.6 ประสานงานให้นโยบายสาธารณะที่นักเรียนนำเสนอสู่การปฏิบัติจริงโดยให้ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจในแต่ละหน่วยงานเข้าร่วมพิจารณานโยบายสาธารณะของโครงการซึ่งถือเป็นการเพิ่มคุณค่าของโครงการ

3.1.7 ศึกษา วิจัย พัฒนาองค์ความรู้ของนวัตกรรมโครงการ

3.1.8 สร้างเครือข่ายทางวิชาการกับสถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานทางวิชาการอื่นๆเพื่อระดมทรัพยากรทางวิชาการ

3.1.9 การประสานให้ภาครัฐทุกภาคส่วนเห็นความสำคัญของโครงการนี้ และกำหนดแนวทางสำหรับการดำเนินการขอความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการดำเนินโครงการ

3.1.10 สร้างภาคีเครือข่าย และระดมทรัพยากรจากภายในและภายนอกประเทศ

3.1.11 จัดการติดตามและประเมินผลโครงการในระดับมหภาพของประเทศ

3.2 กำหนดให้มีการวัดและประเมินผลความเป็นพลเมืองของนักเรียนซึ่งอาจจะประเมินจากผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการสำนักพลเมือง/การเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองในรูปแบบต่างๆ/การวัดผลโดยการสัมภาษณ์/การวัดผลผ่านข้อสอบ/(ต้องเป็นข้อสอบที่มีคุณภาพและเป็นข้อสอบกลางโดยกำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของวิชาสอบใน ONET โดยมีสถาบันการทดสอบแห่งชาติ (องค์การมหาชน) เป็นผู้รับผิดชอบ) อีกทั้งต้องนำผลจากการประเมินมาเป็นส่วนหนึ่งในการเลื่อนผ่านชั้นและการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของนักเรียน

3.3 กำหนดนโยบายการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองสู่หลักสูตรแกนกลาง ดังนี้

3.3.1 ให้มีการสอนสอดแทรกความเป็นพลเมืองโดยบูรณาการกับทุกรายวิชาโดยเน้นการเรียนการสอนเชิงปฏิบัติ

3.3.2 การนำโครงการสร้างสำนึกพลเมืองเข้าสู่หลักสูตรสถานศึกษาในลักษณะวิชาเลือก

3.4 จัดสรรงบประมาณเพื่อให้การดำเนินการเกิดรูปธรรมชัดเจนและสามารถดำเนินการสู่การปฏิบัติได้

3.5 จัดให้มีการประเมินผลการดำเนินการการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ในระดับปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และผลลัพธ์ ของสถานศึกษาโดยมีการประเมินอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และต้องกำหนดการประเมินดังกล่าวให้เป็นส่วนหนึ่งของมาตรฐานและตัวบ่งชี้การประเมินคุณภาพภายในของหน่วยงานต้นสังกัด และมาตรฐานและตัวบ่งชี้การประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)

3.6 กำหนดให้ใช้ผลการประเมินนักเรียน ครู และสถานศึกษาในมิติความเป็นพลเมืองของเยาวชนในสถานศึกษา และการวิจัยองค์ความรู้ในเรื่องความเป็นพลเมืองมาเป็นส่วนหนึ่งของผลงานทางวิชาการในการเลื่อนวิทยฐานะของครู บุคลากรทางการศึกษา และการเข้าสู่ตำแหน่งของผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

3.7 ต้องกำหนดให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสร้างเครือข่ายโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตเดียวกันทั้งที่เป็นโรงเรียนของรัฐ และโรงเรียนของเอกชน เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ให้การสนับสนุน และร่วมขยายผลโครงการ

3.8 จัดกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่มีคุณภาพดีเด่นในการดำเนินโครงการเข้ามาช่วยเหลือสถานศึกษาที่มีคุณภาพต่ำ ด้วยการให้ความช่วยเหลือด้านทรัพยากรต่างๆ อาทิ สื่อการเรียนการสอน บุคลากร

3.9 กำหนดแนวทางการดำเนินงานของแต่ละองค์กรหลักของกระทรวงศึกษาธิการที่ชัดเจน และจัดทำแผนปฏิบัติการ รวมทั้งการประสานงาน/บูรณาการหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการ

3.10 การดำเนินงานของกระบวนการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในรูปแบบต่างๆ ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และต้องไม่ล้มเลิกไปตามนโยบายของรัฐบาลในแต่ละชุด

3.11 สร้างความร่วมมือในระดับรัฐบาลระหว่างประเทศ อาทิ สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อความคล่องตัวในการดำเนินการขยายผล การจัดสรรงบประมาณ การพัฒนา ถ่ายทอด และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้

2.2 ด้านแหล่งการเรียนรู้

(1) แนวทางการใช้แหล่งการเรียนรู้กับการจัดการศึกษา³ มีรายละเอียดดังนี้

- 1.1 การเตรียมการจัดการเรียนรู้ของผู้สอน ได้แก่
 - 1.1.1 ศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตร จุดประสงค์ และความสัมพันธ์ของเนื้อหา
 - 1.1.2 จัดทำแผนการเรียนรู้
 - 1.1.3 กำหนดสื่อจากแหล่งเรียนรู้สิ่งแวดล้อมของจริง
 - 1.1.4 กำหนดวิธีการและเครื่องมือวัดผลประเมินผล
 - 1.1.5 วางแผนการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้

³ กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สพท.ร.บ.1, ข้อเสนอแนะในการใช้แหล่งเรียนรู้ [ออนไลน์], 5 พฤศจิกายน 2552. แหล่งที่มา http://punaoy.blogspot.com/2009/11/blog-post_3248.html

1.2 การกำหนดสถานที่แหล่งการเรียนรู้ สามารถกำหนดได้ 3 ประเภท ได้แก่

1.2.1 การไปศึกษาแหล่งการเรียนรู้ในระยะทางใกล้ๆ หมายถึง การพาผู้เรียนไปยังสถานที่อื่นนอกห้องเรียน แต่ยังคงอยู่ในโรงเรียน อาทิ การศึกษาระบบนิเวศบริเวณโรงเรียน

1.2.2 การไปศึกษาแหล่งการเรียนรู้ในระยะทางไม่ไกลมากนัก หมายถึง การศึกษาแหล่งการเรียนรู้ที่อยู่ใกล้เคียงกับโรงเรียน ที่สามารถเดินทางไปได้สะดวก อาทิ การพาผู้เรียนไปศึกษาปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นที่มีอยู่จริง

1.2.3 การไปศึกษาแหล่งการเรียนรู้ในระยะทางไกล หมายถึง การจัดการศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ที่ไกลจากโรงเรียน ต้องใช้ยานพาหนะ และต้องใช้เวลาอย่างน้อย 1 วันขึ้นไป

1.3 การปฐมนิเทศผู้เรียนก่อนไปศึกษานอกชั้นเรียน มีแนวปฏิบัติ ได้แก่

1.3.1 แหล่งที่ไปศึกษาและเหตุผลที่จะไปอธิบายถึงลักษณะของสถานที่ อาทิ พิพิธภัณฑ์ โรงงานอุตสาหกรรม

1.3.2 วิธีการเดินทาง พาหนะในการเดินทาง และค่าเดินทางที่ผู้เรียนต้องจ่าย

1.3.3 ประโยชน์ของการศึกษานอกสถานที่ เป็นการทบทวนหรือการเริ่มต้นหน่วยการเรียนรู้

1.4 ขั้นตอนการพาผู้เรียนไปศึกษาแหล่งการเรียนรู้ นอกสถานที่ ได้แก่

1.4.1 ขั้นกำหนดความมุ่งหมาย ความมุ่งหมาย ในการไปศึกษาแหล่งการเรียนรู้จะต้องก่อให้เกิดคุณค่าทางวิชาการ ได้ผลคุ้มค่า และไม่มีกิจกรรมอย่างอื่นทดแทนได้ ในการกำหนด ความมุ่งหมายนี้ผู้สอนต้องคำนึงถึงว่า มีความจำเป็นที่ต้องไป ศึกษาออกชั้นเรียนเกี่ยวข้องกับวิชาที่เรียนจริงหรือไม่ ต้องการไป ศึกษาอะไร สภาพแวดล้อมเหมาะสมหรือไม่

1.4.2 ขั้นเตรียมการ ผู้สอนวางแผนการร่วมกับผู้เรียนไปสำรวจแหล่งที่จะไปเสียก่อน อภิปรายถึงเหตุผลที่จะไป ผู้สอนปฐมนิเทศให้แนวทางกับผู้เรียนว่าจะต้องเตรียมอะไรบ้าง จะไปโดยวิธีไหน อย่างไร เวลาไหน ผู้สอนต้องแจ้งกำหนดการให้ เจ้าของสถานที่ทราบ ถ้าเดินทางไปในระยะทางไกลต้องขอ อนุญาตผู้ปกครองและปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการพานักเรียน ไปศึกษานอกสถานที่

1.4.3 ขั้นเดินทางและศึกษาแหล่งการเรียนรู้ ออกเดินทางศึกษาแหล่งการเรียนรู้ ตามกำหนดนัดหมาย ถ้าเป็น หน่วยงาน เมื่อถึงสถานที่ศึกษาดูงานแล้วผู้สอนควรพาผู้เรียนไป

ทำความรู้จักกับเจ้าของสถานที่ เจ้าของสถานที่อาจกล่าวต้อนรับ และแนะนำสถานที่ หรือแบ่งกลุ่มให้วิทยากรเจ้าของสถานที่เป็นผู้พาไปดูและอธิบายให้ทราบ สถานที่บางแห่งอาจมีการแจกเอกสาร ประกอบด้วยก็ได้ ผู้สอนต้องให้ผู้เรียนได้สังเกตซักถาม ถ่ายภาพ หรือทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ได้ความรู้ให้มากที่สุด

1.5 ขั้นประเมินผล เมื่อผู้เรียนกลับมาแล้ว ผู้สอน ควรให้ผู้เรียนประเมินว่าได้ผลตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ โดยจัด กิจกรรมต่างๆ อาทิ ประชุมปฏิบัติการ ทำการทดลองในห้อง ปฏิบัติการ อภิปราย จัดนิทรรศการ เขียนรายงาน

(2) การสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินงานของ แหล่งการเรียนรู้⁴ มีรายละเอียดดังนี้

2.1 การกำหนดกระบวนการบริหาร ซึ่งในที่นี้ก็คือ ในแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ควรระบุ เรื่อง การจัดการให้ชัดเจน โดยมีผู้จัดการซึ่งอาจเป็นบุคคล องค์กร คณะบุคคล และชุมชนก็ได้ เพื่อจะได้มีแกนกลางในการทำหน้าที่เชิงบริหารจัดการ (ผู้จัดการ หรือคณะบุคคลที่มาดูแลนั้นจะเป็นบุคคลที่อยู่ในชุมชนนั้นๆ โดย

⁴ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, แหล่งเรียนรู้ยุคปฏิรูปการศึกษา (ตอนที่ ๙) [ออนไลน์], 2 สิงหาคม 2554. แหล่งที่มา http://www.thaiwisdom.org/p_learn/article_/article_lv.htm (เฉพาะข้อ 2.1 - 2.6)

เป็นผู้ที่สามารถประสานงานร่วมกับบุคคลอื่นๆ อาทิ สถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่จะมาร่วมมือกันพัฒนาความรู้ ร่วมกันจัดทำเนื้อหาสาระ รูปแบบ กระบวนการที่จะถ่ายทอด องค์ความรู้)

2.2 การสร้างระบบเครือข่าย เพื่อประโยชน์ของการให้ความรู้ที่หลากหลายกว้างขวางและการได้รับการสนับสนุน ทางด้านทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ ได้แก่

2.2.1 ระหว่างแหล่งการเรียนรู้ประเภทเดียวกัน/ต่างประเภท

2.2.2 ระหว่างสถาบันการศึกษา

2.2.3 ระหว่างกลุ่มบุคคล ได้แก่ กลุ่มที่จบ การศึกษาแล้ว หรือกลุ่มที่มาให้ความช่วยเหลือ อาทิ กลุ่มอาสาสมัคร

2.2.4 ระหว่างองค์กรภาครัฐต่างๆ

2.2.5 การขยายพื้นที่การบริการแก่กลุ่มบุคคล

2.3 การจัดทำกรอบแนวคิด แผนงาน โครงการ กิจกรรมเป็นรายปี เนื่องจากผู้เรียนและผู้สนใจมาจากทุกพื้นที่ ดังนั้นแหล่งการเรียนรู้ควรจัดทำข้อมูลไว้ให้ผู้เรียนจากต่างภูมิภาค สามารถเข้าไปศึกษาหาความรู้ได้อย่างเป็นระบบตามความต้องการของผู้เรียน

2.4 มีการเชื่อมโยงการเรียนการสอนกับการจัดการศึกษาทั้ง 3 รูปแบบ ทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย

2.5 ส่งเสริมให้เป็นแหล่งรายได้ เศรษฐกิจชุมชน โดยมีการจัดการอบรมสาธิต วิธีผลิตผลิตภัณฑ์นานาชนิด

2.6 มีการประชาสัมพันธ์ผลงานให้แพร่หลาย เพื่อประกาศให้ผู้เรียน ผู้สนใจได้รับรู้ว่าอะไรคือองค์ความรู้ของ แหล่งการเรียนรู้ และผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ในเรื่องใดบ้าง

2.7 ตัวอย่างแนวทางการบริหารจัดการแหล่ง การเรียนรู้ อาทิ

- การใช้กลไกการสนับสนุนการถ่ายทอด องค์ความรู้ทางด้านศิลปวัฒนธรรมของหน่วยงานรัฐ อาทิ สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ โดย การสนับสนุนการถ่ายทอดองค์ความรู้ของศาสตร์การแสดงที่เป็น เอกลักษณ์ของไทย เช่น ทุนละครเล็ก การแสดงโขน เป็นต้น ให้แก่เยาวชนและเมื่อเยาวชนได้รับองค์ความรู้ดังกล่าวก็ สนับสนุนในการสร้างให้เป็นอาชีพในอนาคต เจกเช่น กายกรรม Era Intersection of Time

- การจัดพิพิธภัณฑ์ทางประวัติศาสตร์ที่เป็น ด้านมรดกของประเทศไทย อาทิ พิพิธภัณฑ์ 6 ตุลา 14 ตุลา พิพิธภัณฑ์ พฤษภามหิต เพื่อเป็นบทเรียนสำคัญแก่มวลมนุษยชาติมิให้เดิน ซ้ำรอย โดยใช้แนวทางการบริหารจัดการในการรวบรวมและ

นำเสนอข้อมูลต่างๆ เฉกเช่น พิพิธภัณฑ์รำลึกศึกสังหารหมู่ที่หนานจิง

- การดำเนินการปรับภูมิทัศน์ของทะเลสาบในประเทศไทย อาทิ กว๊านพะเยา จ.พะเยา บึงสีไฟ จ.พิจิตร บึงบอระเพ็ด จ.นครสวรรค์ และหนองหาร จ.อุดรธานี ให้เป็นส่วนสาธารณะ เป็นแหล่งการเรียนรู้ตามอัธยาศัย เป็นห้องเรียนธรรมชาติ และเป็นแหล่งรวบรวมองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์และศิลปะวิทยาแขนงต่างๆ เฉกเช่น ทะเลสาบตำหมิง

- การจัดให้เยาวชนเข้าชมแหล่งการเรียนรู้ทุกประเภทโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ซึ่งถือว่าการเปิดโอกาสให้เยาวชนเข้าสู่แหล่งการเรียนรู้อย่างทั่วถึง ซึ่งปัจจุบันรัฐบาลจีนได้เริ่มดำเนินการในระดับหนึ่งแล้ว

- การลงทุนในการพัฒนาทางเทคโนโลยีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ การอนุรักษ์โบราณสถานและโบราณวัตถุซึ่งเป็นแหล่งการเรียนรู้ให้คงอยู่ โดยให้การท่องเที่ยวเพื่อสร้างเงินทุนในการบริหารจัดการ เฉกเช่น ภูเขาไท่ซาน ตึกเวิลด์ไฟแนนเชียลเซ็นเตอร์ ทะเลสาบตำหมิง ซึ่งถือเป็นแนวทางการดำเนินการที่ยั่งยืน

- การสร้างสินค้าที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะของแหล่งการเรียนรู้และใช้กลไกทางการตลาดในการบริหารจัดการ

สินค้าดังกล่าวอย่างเป็นระบบและครบวงจร เฉกเช่น ภูเขาไท่ซาน ทะเลสาบตำหมิง หมู่บ้านศิลปะตระกูลหยาง

- การเปิดโอกาสให้ชุมชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งการเรียนรู้ โดยการระดมทรัพยากรมาสนับสนุนซึ่งจะเป็นการอนุรักษ์แหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณค่าได้

(3) แนวทางการพัฒนาประเทศด้านอื่นๆ จากสิ่งที่พบเห็น อาทิ

- การดำเนินการโครงการรถไฟความเร็วสูงของประเทศไทยที่กำลังจะเกิดขึ้นหน่วยงานของรัฐ ได้แก่ การรถไฟแห่งประเทศไทย และกระทรวงคมนาคม ต้องสร้างองค์ความรู้ในเรื่องต่างๆ ให้แก่ประชาชนก่อนที่ดำเนินโครงการ อาทิ เรื่องผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม เรื่องความคุ้มทุนทางเศรษฐกิจ เรื่องการพัฒนาทางเทคโนโลยี

- การดำเนินการจัดผังเมืองในแนวอนุรักษ์โดยเรียนรู้จากนครหนานจิงที่เคยเป็นเมืองหลวงในสมัยโบราณ ทำให้มีโบราณสถานจำนวนมาก แต่ทางเมืองได้ดำเนินการจัดผังเมืองได้อย่างลงตัวโดยมีการแบ่งเขตเมืองเก่าและเมืองใหม่อย่างชัดเจนและห้ามสร้างตึกสูงบดบังทัศนียภาพ

• การเพิ่มอัตราค่าใช้จ่ายในการขอขึ้นทะเบียนรถยนต์ เพื่อเป็นแนวทางการควบคุมปริมาณรถยนต์สำหรับแก้ปัญหาการจราจร

• แนวทางการปลูกผักของประเทศจีน เป็นวิธีการปลูกผักโดยใช้ถุงพลาสติกกรองใส่ดินก่อนปลูก เพื่อเป็นการประหยัดปุ๋ย สามารถปลูกพืชได้ทุกพื้นที่แม้ว่าบริเวณนั้นดินจะไม่เหมาะสม อีกทั้งง่ายต่อการเปลี่ยนดิน

**ภาคผนวก ก : ตัวอย่างรายชื่อนโยบายสาธารณะในโครงการ
สร้างสำนึกพลเมือง (Project Citizen)
นครหนานจิง มณฑลเจียงซู
สาธารณรัฐประชาชนจีน**

**ตัวอย่างรายชื่อนโยบายสาธารณะในโครงการสร้างสำนึกพลเมือง
นครหนานจิง มณฑลเจียงซู สาธารณรัฐประชาชนจีน¹**

ระดับประถมศึกษา

1. เรื่อง “ปัญหาน้ำรั่วจากกรถขยะ”
2. เรื่อง “ปัญหาป้ายบอกทางของป้ายรถประจำทางสาธารณะ”
3. เรื่อง “การประหยัดค่าไฟฟ้าของไฟถนน”
4. เรื่อง “การกำจัดการติดโฆษณาตามทางเดินระหว่างอาคาร”
5. เรื่อง “ปัญหาการดูแลสภาพแวดล้อมของเข่าจื่อจิน”
6. เรื่อง “ร้านค้ารอบโรงเรียนขายสิ่งตีพิมพ์ที่ไม่เหมาะสม”
7. เรื่อง “ปัญหาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม”
8. เรื่อง “การห้ามรถจักรยานยนต์เข้าในตลาดขายของ”

¹ กรมศึกษาธิการมณฑลเจียงซู. รายงานผลการดำเนินการโครงการสร้างสำนึกพลเมือง (Project Citizen) นครหนานจิง มณฑลเจียงซู (มณฑลเจียงซู สาธารณรัฐประชาชนจีน, 2552). (แปลจากเอกสารภาษาจีน)

9. เรื่อง “พ่อค้าหาบเร่หน้าโรงเรียน”
10. เรื่อง “ปัญหาการลुक้าพื้นที่สีเขียวมาใช้ประโยชน์ส่วนตัว”
11. เรื่อง “รายละเอียดการโฆษณากลางแจ้งในนครหนานจิงที่ไม่ทันสมัยและไม่ทันต่อเหตุการณ์”
12. เรื่อง “ปัญหาการเปิดใช้และการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมของสะพานป่าวใต้”
13. เรื่อง “ปัญหาอันตรายของอินเตอร์เน็ตคาเฟ่ที่มีต่อเด็กและเยาวชน”
14. เรื่อง “การดูแลรักษาอุปกรณ์กีฬาและเครื่องออกกำลังกายของชุมชน”
15. เรื่อง “ภาพลักษณ์และการรักษาสภาพแวดล้อมหน้าประตูโรงเรียน”
16. เรื่อง “การจราจรติดขัดหน้าประตูโรงเรียน”
17. เรื่อง “การจำกัดความเร็วของรถที่วิ่งผ่านหน้าโรงเรียน”
18. เรื่อง “ปัญหาแผงลอยลुक้าทางเท้าที่ผิดกฎหมาย”
19. เรื่อง “ปัญหาการจราจรรอบข้างของโรงเรียนประถมศึกษา”
20. เรื่อง “สุขอนามัยของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเมือง”
21. เรื่อง “คุณภาพของดอกไม้ไฟและปัญหาความปลอดภัย”
22. เรื่อง “ปัญหาน้ำเสียไหลเข้าในทะเลสาบ”
24. เรื่อง “ปัญหาการปลูกต้นไม้บนทางเท้าที่สมเหตุสมผล”
25. เรื่อง “ปัญหาโคมไฟหลักของการสร้างจิตสำนึกพลเมือง”

26. เรื่อง “การสร้างสรรค์เอกลักษณ์พิเศษของถนนหลิวหยวนชูโจว”
27. เรื่อง “ปัญหาการยกเว้นการเก็บค่าเข้าชมในห้องโถงใหญ่ของศาลเจ้าฟูจื่อ”
28. เรื่อง “การยกเว้นค่าเล่าเรียนในห้องเรียนใหญ่ ๆ ที่จัดสำหรับผู้เยาว์ในนครหนานจิง”
29. เรื่อง “ความปลอดภัยระหว่างการปลูกสร้างและขยายอาคารเรียนในบริเวณโรงเรียน”
30. เรื่อง “การจรรยาบรรณระดับบริเวณโรงเรียนช่วงเช้าเรียนและช่วงเลิกเรียน”

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

1. เรื่อง “การควบคุมดูแลคุณภาพของแม่น้ำหลงซีเหอ”
2. เรื่อง “การห้ามผู้เยาว์เข้าอินเทอร์เน็ตคาเฟ่”
3. เรื่อง “ปัญหาการตั้งหาบเร่หน้าโรงเรียน”
4. เรื่อง “ปัญหาการตั้งแผงลอยและหาบเร่หน้าโรงเรียน”
5. เรื่อง “ปัญหาถังขยะตามถนนหนทางในเขตเมือง”
6. เรื่อง “การสำรวจสภาพการอ่านหนังสือของชาวนครชูโจว”
7. เรื่อง “การใช้ถนนและการปรับปรุงแก้ไขถนนของคนตาบอด”
8. เรื่อง “ปัญหาการลुक้าถนนเป็นลานตากเกษตรผลของเกษตรกร”

9. เรื่อง “ปัญหาสุขอนามัยและสภาพแวดล้อมของสนามกีฬาเขตชูโจว”
10. เรื่อง “ผลกระทบของเด็กและเยาวชนจากอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ในเขตชู่ยู่”
11. เรื่อง “การบริหารจัดการของสนามออกกำลังกายของชาวนางซิง อำเภอเจิ้งลู่”
12. เรื่อง “การเปิดและการใช้ประโยชน์ในทรัพยากรการท่องเที่ยวชายหาดซานเหอ”
13. เรื่อง “ปัญหาการซ่อมแซมและบูรณะโบราณสถานโบราณวัตถุในสุสานราชวงศ์ซิง”
14. เรื่อง “ปัญหาการจรรยาบรรณระดับบริเวณโรงเรียนระดับประถมและมัธยมศึกษาในเขตนครฉางโจว”
15. เรื่อง “การสำรวจสภาพหมาและแมวจรจัด”
16. เรื่อง “ปัญหาการเลี้ยงสัตว์เลี้ยงและสุนัขในที่พักอาศัย”
17. เรื่อง “ปัญหาการฝ่าไฟแดงในเมือง”
18. เรื่อง “ปัญหาการแยกขยะของประชาชนในชุมชน”
19. เรื่อง “ปัญหาห้องน้ำสาธารณะของตงซิง อำเภอเจิ้งลู่”
20. เรื่อง “ปัญหาการบริหารจัดการสวนในทะเลสาบจินหูชู่ยู่”
21. เรื่อง “การควบคุมดูแลสภาพแวดล้อมเป็นพิษของแม่น้ำโ้วถาง”

22. เรื่อง “ปัญหาการใช้ตัวอักษรจีนที่ผิดกฎหมายของอำเภอซินอาน”
23. เรื่อง “อินเทอร์เน็ตคาเฟ่และร้านเกมรอบบริเวณโรงเรียนมัธยมซินซิง”
24. เรื่อง “การปรับปรุงแก้ไขชีวิตความเป็นอยู่อย่างมีวัฒนธรรมของชาวนา”
25. เรื่อง “การเปิดและการใช้ประโยชน์ในทรัพยากรการท่องเที่ยวหลัวลู่วานชื่อดัง”
26. เรื่อง “การบริหารจัดการเกี่ยวกับเรื่องสภาพแวดล้อมเป็นพิษของคลองหลินตั้น”
27. เรื่อง “ปัญหาการบริหารจัดการของสวนสาธารณะหงเหมยหลังจากการเปิดให้เข้าชมฟรี”

ภาคผนวก ข : โครงการศึกษาดูงาน เรื่อง การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน

โครงการศึกษาดูงาน เรื่อง การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน

หลักการและเหตุผล

ประเด็นสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศที่สำคัญเร่งด่วนประการหนึ่งคือ การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีจิตสาธารณะ คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมสามารถทำงานเป็นกลุ่มได้อย่างเป็นกัลยาณมิตร รังเกียจการทุจริตและต่อต้านการซื้อสิทธิ์ขายเสียง ซึ่งก็คือคุณสมบัติของความเป็น “พลเมือง” ที่จะช่วยแก้ปัญหาของสังคมในระดับต่างๆ ที่ตนเกี่ยวข้องทุกระดับตั้งแต่เป็น พลเมืองของครอบครัว พลเมืองของโรงเรียน พลเมืองของมหาวิทยาลัย พลเมืองของชุมชน พลเมืองของสังคม พลเมืองของประเทศ พลเมืองอาเซียน ไปจนถึงพลเมืองโลก

เพื่อก้าวไปให้ถึงเป้าหมายในการพัฒนาคนไทยให้มีความเป็นพลเมืองตามเจตนารมณ์ดังกล่าว จึงมีความจำเป็นต้องศึกษา/เรียนรู้ตัวอย่างความสำเร็จในการสร้างและพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นพลเมือง ซึ่งมีประเทศ สหรัฐอเมริกา ซึ่งมีหน่วยงาน

Center for Civic Education (CCE) ดำเนินการในเรื่องนี้ โดยจัดอบรมโครงการสร้างสำนึกพลเมือง (Project Citizen) อันเป็นหลักสูตรที่ได้รับการยอมรับและใช้ในการจัดการเรียนการสอน 70 ประเทศทั่วโลก สำหรับในภูมิภาคอาเซียน สาธารณรัฐประชาชนจีนถือเป็นประเทศแรกๆ ที่เข้าร่วมโครงการสร้างสำนึกพลเมืองจนเป็นตัวอย่างของประเทศที่เข้าโครงการแล้วได้รับการยอมรับว่าประสบผลสำเร็จ สามารถเป็นต้นแบบในการนำมาปรับประยุกต์ใช้ โดยในประเทศจีนนั้นได้ดำเนินโครงการนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่มณฑลเจียงซู และมณฑลซานตง ดำเนินการจนประสบความสำเร็จในระดับสูง อีกทั้งในระหว่างวันที่ 10-12 เมษายน 2554 มณฑลซานตงจะมีการจัดประชุมสัมมนาเชิงวิชาการ เรื่อง “2011 Cooperative Civic Education Conference and Weifang Forum” โดยมีผู้แทนแต่ละมณฑล ผู้บริหาร ครู และนักเรียนที่ร่วมโครงการจะมาเสนอผลงานวิชาการที่ได้จากการดำเนินงานโครงการ ตลอดจนหาแนวทางการพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองให้มีความยั่งยืนและนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างแท้จริง

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จึงเห็นควรให้มีการไปศึกษาดูงาน เรื่อง การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งมีมิติการศึกษา และวัฒนธรรมใกล้เคียงกับประเทศไทย จึงมีประเด็นที่น่าสนใจศึกษาเพื่อการจัด

ทำข้อเสนอการพัฒนาระบบการศึกษาให้มีคุณภาพเพิ่มขึ้นอีกด้วย ประกอบกับมีค่าใช้จ่ายไม่สูงมาก จึงถือเป็นโอกาสอันดีที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาซึ่งมีบทบาทหลักในระดับนโยบาย จะนำคณะผู้บริหารและข้าราชการผู้เกี่ยวข้อง และหน่วยปฏิบัติ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียนในโครงการนำร่องของประเทศไทยได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ และศึกษาตัวอย่างความสำเร็จของสาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อประโยชน์ในการวางแผน พัฒนานโยบาย และยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ให้มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาดูงานการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ทั้งในระดับนโยบายและระดับสถานศึกษา โดยเฉพาะการดำเนินโครงการสร้างสำนึกพลเมือง เพื่อการปลูกฝังความเป็นพลเมือง
2. เพื่อสร้างวิสัยทัศน์การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ให้แก่ ข้าราชการ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ต่อไป

วิธีดำเนินการ

1. จัดทำโครงการศึกษาดูงานการสร้างประชาชนให้เป็นพลเมือง/การพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง และขออนุมัติ
2. ประสานงานการไปศึกษาดูงาน
3. เดินทางไปศึกษาดูงาน
4. จัดทำรายงานการศึกษาดูงานเพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ให้กับผู้บริหาร ครู อาจารย์ ผู้เรียน และผู้สนใจ

กลุ่มเป้าหมาย

1. ข้าราชการสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญด้านพลเมืองศึกษา จำนวน 10 คน
2. ครู ผู้บริหารสถานศึกษา และนักเรียนในโครงการนำร่องพลเมืองศึกษา จำนวน 10 คน

วัน เวลา และสถานที่

วันที่ 7 - 14 เมษายน 2554 ณ มหานครเชียงใหม่
มณฑลเจียงซู และมณฑลชานตง สาธารณรัฐประชาชนจีน

งบประมาณ

งบประมาณโครงการนำร่องพลเมืองศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ผู้รับผิดชอบโครงการ

สำนักนโยบายด้านพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ข้าราชการสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญด้านพลเมืองศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียนในโครงการนำร่องพลเมืองศึกษาได้รับความรู้ ประสบการณ์ เกิดวิสัยทัศน์ และมีพลังในการขับเคลื่อนการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ให้บรรลุเป้าหมาย อีกทั้ง มีความตระหนักในพลังของตนเองเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมให้สงบ ร่มเย็น มั่นคง โดยการเคารพกติกา หลักความเสมอภาค ภราดรภาพ

ภาคผนวก ค : กำหนดการโครงการศึกษาดูงาน
เรื่อง การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง
ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน

กำหนดการเดินทางศึกษาดูงาน
โครงการศึกษาดูงาน เรื่อง การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง
ณ ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน : มหานครเซี่ยงไฮ้
มณฑลเจียงซู มณฑลชานตง
ในระหว่างวันที่ 7 - 14 เมษายน 2554

วันพฤหัสบดีที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2554

- 08.30 - 9.30 น. คณะพร้อมกันที่สนามบินสุวรรณภูมิ
- 10.30 - 16.00 น. เดินทางสู่สนามบินผู้ตง มหานครเซี่ยงไฮ้
โดยสายการบินไทย เที่ยวบินที่ TG 664
- 19.30 - 20.30 น. ชมแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและการแสดงท้องถิ่น
กายกรรม Era Intersection Of Time
- 21.30 น. พักที่โรงแรม Mandarin Shanghai

วันศุกร์ที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2554

- 06.30 - 07.00 น. เดินทางไปยังสถานีรถไฟ (รถไฟความเร็วสูง)
มหานครเซี่ยงไฮ้ (รับประทานอาหารเช้าบนรถไฟ)
- 08.00 - 09.15 น. เดินทางสู่นครหนานจิง เมืองเอกของมณฑลเจียงซู
(ใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง 15 นาที) โดยรถไฟด่วน
ขบวนที่ G 7004
- 09.30 - 10.30 น. ศึกษาดูงานที่ ณ กรมศึกษาธิการของมณฑลเจียงซู
ฟังบรรยายเรื่อง การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง
มณฑลเจียงซู นครหนานจิง
- 11.00 - 12.30 น. ศึกษาดูงาน ณ โรงเรียนต้นแบบ การศึกษาเพื่อสร้าง
ความเป็นพลเมือง โรงเรียนประถมเสี่ยวหยิง (Xiaoying
xiaoxue) เขตเสวนหัว (Xuanwu) นครหนานจิง
- 13.00 - 14.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน
- 15.00 - 16.30 น. ศึกษาดูงาน ณ โรงเรียนต้นแบบ การศึกษาเพื่อสร้าง
ความเป็นพลเมือง โรงเรียนมัธยมจู่ชาน (Zhushan
zhongxue) เขตเจียงหนิง (Jiangning) นครหนานจิง
- 19.30 น. พักที่โรงแรม Nanjing Ramada Plaza Yihua

วันเสาร์ที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2554

- 09.00 - 10.30 น. ศึกษาแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ พิพิธภัณฑ์รำลึก
ศึกสังหารหมู่ที่หนานจิง นครหนานจิง
- 11.00 - 11.45 น. รับประทานอาหารกลางวัน

- 13.40 - 14.45 น. เดินทางสู่สนามบินจีหนาน นครจีหนาน เมืองเอกของมณฑลซานตง โดยเที่ยวบินที่ SC4992
- 15.30 - 16.30 น. ศึกษาแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่ทะเลสาบต้าหมิง นครจีหนาน
- 16.30 - 18.30 น. เดินทางสู่เมืองไท่อาน มณฑลซานตง
- 20.30 น. พักที่โรงแรม Regency

วันอาทิตย์ที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2554

- 08.30 - 11.30 น. ศึกษาแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรมที่ภูเขาไท่ซาน เมืองไท่อาน
- 12.30 - 13.30 น. รับประทานอาหารกลางวัน
- 13.30 - 16.00 น. เดินทางสู่เมืองเหวยฟาง มณฑลซานตง
- 19.30 น. พักที่โรงแรม Wei Fang Grand

วันจันทร์ที่ 11 เมษายน พ.ศ. 2554

- 09.00 - 09.30 น. พิธีเปิดการประชุมวิชาการ “2011 Cooperative Civic Education Conference and Weifang Forum” เมืองเหวยฟาง มณฑลซานตง จัดโดย The Academy of Education Sciences of Weifang City ณ โรงแรม Wei Fang Grand
- กล่าวต้อนรับโดย ผู้บริหารเมืองเหวยฟาง
- กล่าวเปิดงานโดย ผู้นำศูนย์การศึกษาพลเมืองเหวยฟาง

- 09.30 - 10.10 น. การนำเสนอผลงานการสร้างสำนึกพลเมืองและความรับผิดชอบของเมืองเหวยฟาง
- 10.10 - 10.40 น. พักรับประทานอาหารว่าง
- 10.40 - 11.40 น. รายงานผลการดำเนินงานโครงการสร้างสำนึกพลเมืองของเมืองเหวยฟาง และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
- 12.00 - 13.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน
- 14.00 - 14.30 น. เดินทางจากโรงแรมไปโรงเรียนเป่ย์ท่าย (Beihai) เขตกาอวซิ่น (Gaoxin District) เมืองเหวยฟาง
- 14.30 - 14.50 น. ประสพการณ์การผลักดันการสร้างสำนึกพลเมืองเขตเหวยเฉิง (Weicheng) เมืองเหวยฟาง
- 14.50 - 15.00 น. แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกลุ่มผู้ดำเนินโครงการ
- 15.00 - 15.20 น. ประสพการณ์การผลักดันการสร้างสำนึกพลเมืองเขตหานถิง (Hanting) เมืองเหวยฟาง
- 15.20 - 15.30 น. แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกลุ่มผู้ดำเนินโครงการ
- 15.30 - 16.00 น. พักรับประทานอาหารว่าง
- 16.00 - 17.00 น. ชมผลงานในสถานที่ดำเนินการจริงของเมืองเหวยฟาง เรื่อง “การสร้างสำนึกพลเมือง: การปฏิบัติการของนักเรียนกับสังคม”
- 19.00 น. พักที่โรงแรม Wei Fang Grand

วันอังคารที่ 12 เมษายน พ.ศ. 2554

- 09.00 - 09.30 น. รองเลขาธิการสภาการศึกษา (นางสาวสุทธาสินี วัชรบูล) และคณะ นำเสนอการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ในสถานศึกษาของประเทศไทย
- 09.30 - 10.15 น. รายงานผลการดำเนินการสร้างสำนักพลเมือง ของ 5 มณฑล (นำเสนอโดย ผู้แทนมณฑลยูนนาน (Yunnan) ผู้แทนมณฑลเจียงซู (Jiangsu) และผู้แทนมณฑลซานซี (Shanxi))
- 10.15 - 10.30 น. พักรับประทานอาหารว่าง
- 10.30 - 11.00 น. รายงานผลการดำเนินการสร้างสำนักพลเมือง ของ 5 มณฑล (ต่อ) (นำเสนอโดย ผู้แทนมณฑลเสฉวน (Sichuan) และผู้แทนมณฑลเจ้อเจียง (Zhejiang))
- 11.00 - 11.30 น. รายงานการสะท้อนความคิดเห็นผ่านโครงการสร้างสำนักพลเมืองจากประเทศสหรัฐอเมริกาถึงสาธารณรัฐประชาชนจีน โดย ดร.หลิวกั๋วหัว (Dr.Liuguohua)
- 11.30 - 12.00 น. สรุปผลการประชุมสัมมนา และพิธีปิด
- 12.00 - 13.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน
- 14.00 - 16.00 น. ศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรมที่สวนศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านหยางเจียบู (Yangjiabu) เมืองเหวยฟาง
- 19.00 น. พักรับประทานอาหารค่ำที่โรงแรม Wei Fang Grand

วันพุธที่ 13 เมษายน พ.ศ. 2554

- 8.30 - 10.00 น. ศึกษาดูงาน ณ โรงเรียนต้นแบบ การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง โรงเรียนประถมเป่ย์ก่งต้าเจ (Beigongdajia xiaoxue) เขตชุยเหวิน (Kuiwen) เมืองเหวยฟาง
- 10.30 - 12.00 น. ศึกษาดูงาน ณ โรงเรียนต้นแบบ การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง โรงเรียนมัธยมเหวยฟาง ป่าจง (Weifang bazhong) เขตเหวยซาง (Weicheng) เมืองเหวยฟาง
- 12.00 - 15.00 น. เดินทางสู่เมืองชิงต่าว มณฑลซานตง (รับประทานอาหารกลางวันบนรถ)
- 15.00 - 17.30 น. ศึกษาแหล่งเรียนรู้เมืองชิงต่าว (นั่งรถชมบริเวณรอบเมืองและแวะซื้อของที่ระลึก)
- 20.40 - 22.00 น. เดินทางสู่สนามบินหนิงเฉียว มหานครเซี่ยงไฮ้ โดยเที่ยวบินที่ SC4669
- 22.45 น. พักรับประทานอาหารค่ำที่โรงแรม Mandarin Shanghai

วันพฤหัสบดีที่ 14 เมษายน พ.ศ. 2554

- 08.45 - 10.30 น. ศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรม
ตลาดเงินห้วยเมี้ยว มหานครเชียงใหม่
- 10.45 - 11.15 น. ศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ทางเทคโนโลยีที่อุโมงค์ไต้แม่ น้ำ
หวงผู้ มหานครเชียงใหม่
- 11.30 - 12.00 น. ศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ทางเทคโนโลยี
ติกเวลดไฟแนนเชียลเซ็นเตอร์ มหานครเชียงใหม่
- 12.30 - 13.30 น. รับประทานอาหารกลางวัน
- 14.00 - 15.00 น. ศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ทางเทคโนโลยี รถไฟ Maglev
มหานครเชียงใหม่
- 17.25 - 21.00 น. เดินทางสู่ สนามบินสุวรรณภูมิ ประเทศไทย
โดยสายการบินไทย เที่ยวบินที่ TG 665

**ภาคผนวก ง : รายชื่อผู้เข้าร่วมโครงการศึกษาดูงาน
เรื่อง การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง
ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน**

**รายชื่อคณะผู้บริหารและข้าราชการ
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.)
ผู้เชี่ยวชาญด้านพลเมืองศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา
ครู และนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการศึกษาดูงานการศึกษา
เพื่อสร้างความเป็นพลเมือง**

ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน ในระหว่างวันที่ 7 - 14 เมษายน 2554

ระดับนโยบาย : เพื่อประโยชน์ในการวางแผน พัฒนานโยบาย และ
ยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็น
พลเมือง ให้มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปสู่การปฏิบัติ
ได้อย่างเป็นรูปธรรมได้

1. นางสาวสุทธาสินี วัชรบูล	รองเลขาธิการสภาการศึกษา
2. นางประภาภัทร นิยม	ผู้อำนวยการโรงเรียนรุ่งอรุณ
3. ดร.พิมล หรือตระกูล	ผู้ทรงคุณวุฒิด้านต่างประเทศ
สถาบันพระปกเกล้า
4. นางโสภณา ตาแก้ว	ผู้อำนวยการสำนักนโยบาย
ด้านพัฒนาคุณภาพและ
มาตรฐานการศึกษา สกศ.

5. นางสาวศศิธร เล็กสุขศรี หัวหน้ากลุ่มมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา สกศ.
6. ดร.ประวีณา อัสโย นักวิชาการศึกษานโยบาย สกศ.
7. นางสาวชนิษฐา จิรวินยวงศ์ นักวิชาการศึกษานโยบาย สกศ.
8. นางสาวสุมาลี ไพรงค์ดาสกุล เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน สกศ.
9. นายภูริต วาจาบัณฑิตย์ นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ สกศ.

ระดับปฏิบัติ : เพื่อเป็นพลังสำคัญในการเป็นพลเมือง ตลอดจนพลังสำคัญในการขับเคลื่อนการสร้างความเป็นพลเมืองไปสู่ความสำเร็จ

10. นางอารี นียมรส รองผู้อำนวยการโรงเรียนทุ่งสงวิทยา จ.นครศรีธรรมราช (มัธยมศึกษา)
11. นางสมศรี แสงชีว ครูชำนาญการโรงเรียนทุ่งกะโล่วิทยา จ.อุตรดิตถ์ (มัธยมศึกษา)
12. นางนิรามัย มั่นหมาย ครูผู้ช่วยครูโรงเรียนท่าชัยวิทยา จ.สุโขทัย (มัธยมศึกษา)
13. ว่าที่รต.หญิงหทัยรัตน์ วัตสุริวงศ์ ครูผู้ช่วยโรงเรียนสวนป่าแม่กะลี จ.นครสวรรค์ (ประถมศึกษา)

14. นางสาววิภารัตน์ แก้วถึง ครูผู้ช่วยโรงเรียนวัดช่างเหล็ก (พิบูลเกียรติ) จ.พระนครศรีอยุธยา (ประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น)
15. นางสาวเพชร โตเมศรี ครูอัตราจ้างโรงเรียนบึงบัวพิทยาคม จ.พิจิตร (ประถมศึกษา)
16. นายวรุตม์ โคตรคำหาญ ครูอัตราจ้างโรงเรียนบ้านหนองหนองพะเนา มิตรภาพที่ 126 จ.สกลนคร (มัธยมศึกษา)
17. นางสาวอรณี เมืองชานา นักเรียนโรงเรียนทุ่งกะโล่วิทยา จ.อุตรดิตถ์ (มัธยมศึกษา)
18. เด็กหญิงธิดิยาภรณ์ เพิ่มพูล นักเรียนโรงเรียนท่าชัยวิทยา จ.สุโขทัย (มัธยมศึกษา)
19. เด็กหญิงจริยา บุญปรก นักเรียนโรงเรียนบึงบัวพิทยาคม จ.พิจิตร (ประถมศึกษา)
20. เด็กหญิงกฤษฎิยา แก้วทรัพย์ นักเรียนโรงเรียนสวนป่าแม่กะลี จ.นครสวรรค์ (ประถมศึกษา)

คณะทำงาน

ที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์พิเศษทอง	จันทรางศุ	เลขาธิการสภาการศึกษา
นางสาวสุทธาลินี วัชรบูล		รองเลขาธิการสภาการศึกษา
นางโสมณา ตาแก้ว		ผู้อำนวยการสำนักนโยบาย ด้านพัฒนาคุณภาพและ มาตรฐานการศึกษา สกศ.

ผู้พิจารณารายงาน

นางสาวสุทธาลินี วัชรบูล		รองเลขาธิการสภาการศึกษา
นางโสมณา ตาแก้ว		ผู้อำนวยการสำนักนโยบาย ด้านพัฒนาคุณภาพและ มาตรฐานการศึกษา สกศ.
นางสาวศศิธร เล็กสุขศรี		หัวหน้ากลุ่มมาตรฐานและ ประกันคุณภาพการศึกษา สำนักนโยบายด้านพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษา สกศ.
นางสาวชนิษฐา จิรวิริยวงศ์		นักวิชาการศึกษานำทางการ ศูนย์พัฒนาการศึกษา ระหว่างประเทศ สกศ.

ผู้รับผิดชอบโครงการ

กลุ่มมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา สกศ.

นางสาวศศิธร เล็กสุขศรี	หัวหน้ากลุ่มมาตรฐานและ ประกันคุณภาพการศึกษา
ดร.ประวีณา อัสโย	นักวิชาการศึกษา ชำนาญการ
นายสุริต วาจาบัณฑิตย์	นักวิชาการศึกษา ปฏิบัติการ

ผู้ประสานงานฝ่ายจีนและล่าม(ไทย-จีน)

นางสาวชนิษฐา จิรวิริยวงศ์	นักวิชาการศึกษานำทางการ
---------------------------	-------------------------

ผู้ประสานงานฝ่ายไทยและบันทึกภาพการเดินทาง

ดร.ประวีณา อัสโย	นักวิชาการศึกษา ชำนาญการ
------------------	--------------------------

ผู้ศึกษา สังเคราะห์ และเขียนรายงาน

จัดทำรายงาน และประสานการจัดพิมพ์

นายสุริต วาจาบัณฑิตย์	นักวิชาการศึกษา ปฏิบัติการ
-----------------------	----------------------------

เพื่อเป็นการใช้ทรัพยากรของชาติให้คุ้มค่า
หากท่านไม่ใช้หนังสือเล่มนี้แล้วโปรดมอบให้ผู้อื่น
นำไปใช้ประโยชน์ต่อไป